

วารสารวิชาการ
ศึกษิตาลัย
Sueksitalai Journal

P-ISSN : 2730-3330 ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568)

E-ISSN : 2822-1168 Vol.6 No.1 (January– April 2025)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

พิมพ์จำนวน 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารศึกษิตาลัย เป็นวารสารวิชาการของวัดศรีสุมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และผลงานวิชาการของนักวิชาการ ในมิติทางด้านพุทธศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสหวิทยาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ที่ปรึกษา

พระเทพวชิรคุณ,รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวชิรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโฆสิต,ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย

พระครูอนุกุลวรกิจ

เจ้าอาวาสวัดศรีสุมังค์

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ,ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาประหยัด ปญญาโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

กองบรรณาธิการ

พระเดชขจร ขนฺติโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาจ้านงค์ สิริวัฒนโณ,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ดร.กัมพล นะวัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

รศ.ดร.รักษนก แสงภักดีจิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผศ.ดร.ปาริชาติ ทุมพันธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

ดร.สกุล อ้นมา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นายแสงจ้อย อินทรจักร

มหาวิทยาลัยวังษวลิตกุล

นายขจรศักดิ์ วิเศษสุนทร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นายอภิวัฒน์ชัย พุทธจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

นางอิงอร บุตรศรีมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาจยุทธ กิตติยุตโต

วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง)

พระมหาชิษณุพงศ์ สุธิวิธเมธี

วัดชัยพร

งานบันทึกข้อมูล

พระเจษฎา จารุธมโม

วัดศรีสุมังคล์

นายกิตติศักดิ์ พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

ศิลปกรรม

นายเทวราช เจริญเวทย์

พิสูจน์อักษร

นายสุวิทย์ ขาวนอก

นักวิชาการอิสระ

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นายจันทวี ชัยสว่าง

ไวยาวัจกรวัดศรีสุมังคล์

นางสาวศุภร โหงษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

สำนักงาน : 962 หมู่ 9 วัดศรีสุมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 086 889 4578, 087 853 1097

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000

โทรศัพท์ : 0-4246-0082

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษิตาไลฉบับนี้ เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2568 เป็นวารสารราย 4 เดือน ฉบับนี้เป็นฉบับแรกของปี 2568 วารสารศึกษิตาไลได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2565 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพ กลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 และในเดือนกุมภาพันธ์ 2568 นี้ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) จะประกาศผลการประเมินคุณภาพวารสาร หลังจากที่ได้ดำเนินการเผยแพร่มาครบรอบการประเมิน

วารสารฉบับนี้ มีจำนวน 10 บทความ เป็นบทความวิจัย ทั้ง 10 บทความ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บทความด้านศึกษาศาสตร์ จำนวน 6 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำโดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย จุฑารัตน์ หาญมนตรี สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์ และ พิจิตรา ธงพานิช บทความวิจัยเรื่อง การบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดย เอกบดินทร์ นันเชียงเครือ, คณิศร จักระโทก, และสุชาดา บุบผา บทความวิจัยเรื่อง กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ: พหุกรณีศึกษา โดย ชไมพร หลอดพาโก, พชรินทร์ ชมภูวิเศษ, และธีระพล เพ็ญจันทร์ บทความวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย สกลวรรณ ดันไทร, พัฒนา ศิริกุลพิพัฒน์, ชัชวาล ชุมรักษา, และจินตนา กสินันท์ บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อก (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม โดย สิริววรรณ เสียงบุญ, อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์, และ สิทธิกร สุมาลี บทความวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดย ชนนภรณ์ อารีกุล, ลักษิกา สุทธิวาริ, ศรัณย์ ชุมเนตร, ณัฐนันท์ สาริโก

กลุ่มที่ 2 บทความด้านการบริหารจัดการภาครัฐ จำนวน 2 บทความ ประกอบด้วยบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารในชุมชนโดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ โดย ชลาทิพย์ ชัยโคตร และเชิดชัย หมิ่นภักดี บทความวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาว

ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดย อภิวัฒน์ชัย พุทธจร พระมหาสมเด็จจ
มหาสมิทธิ (อัครสาร) พระครูสุตสารบัณฑิต (จันทงค์ ผมไผ่) พระเดชขจร ขนติธโร (ภูทิพย์) และคิด วรณดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มบทความด้านนิติศาสตร์ จำนวน 2 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยเรื่อง มาตรการ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดย ชฎาพร ฝ่ายบุญ
ปรมาภรณ์ วีระพันธ์ บทความวิจัยเรื่อง ปัญหาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดย อภิชัย พานู และบัณฑิต
ชวาโยธา

บทความทั้ง 10 บทความนี้ ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ และได้รับการประเมินจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งตรงกับสาขาวิชานั้น ๆ และผู้นิพนธ์ได้แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้ว
กองบรรณาธิการได้ตรวจทานความถูกต้อง และจัดรูปแบบบทความให้เป็นไปตามคำแนะนำที่วารสาร
กำหนดไว้ทุกประการ

ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่าน ที่ส่งบทความมาตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ
ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการอ่าน ให้คำแนะนำ และประเมินบทความด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และ
ขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่านที่ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการจัดทำวารสารฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วง
สามารถเผยแพร่ทันตามกรอบเวลาตามที่วารสารกำหนดไว้

(พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

กองบรรณาธิการ

ก-ค

บทบรรณาธิการ

ง-จ

สารบัญ

ฉ-ซ

บทความวิจัย

การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำโดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1-14
THE DEVELOPMENT OF LEARNING OUTCOMES FOR A COMPUTING SCIENCE COURSE ON LOOP STATEMENT PROGRAMMING BY USING PROBLEM-BASED LEARNING FOR 5TH GRADE STUDENTS	
จุฑารัตน์ หาญมนตรี, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, พิจิตรา ธงพานิช	
การบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย	15-26
THE ADMINISTRATION IN SCHOOL OF UPRIGHT SCHOOL THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NONGKAI	
เอกบดินทร์ นันเชียงเครือ, คณิศร จีกระโทก, สุชาดา บุปผา	
กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ: พหุกรณีศึกษา	27-40
PROCESS OF BUDDHIST SCHOOL ADMINISTRATION GUIDELINES: A MULTIPLE CASE STUDY	
ชไมพร หลอดพาโก, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ, อีระพล เพ็งจันทร์	
การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	41-54
A STUDY OF THE PROBLEMS AND NEEDS FOR IMPROVING THAI LANGUAGE SPEAKING AND READING SKILLS AMONG STUDENTS IN SOUTHERN BORDER PATROL POLICE SCHOOL IN THE THREE SOUTHERNMOST PROVINCES	

สกลวรรณ ดันไทร, พัฒนา ศิริกุลพิพัฒน์, ชัชวาล ชุมรักษา, จินตนา กสินันท์	
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนา ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาาคม	55-68
THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES USING MURDOCH INTEGRATED APPROACH (MIA) TO PROMOTE ENGLISH READING AND CREATIVE COMMUNICATION SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 4, STUDENTS AT POTINIMITWITTAYAKOM SCHOOL	
สิริวรรณ เสี่ยงบุญ, อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์, สิทธิกร สุมาลี	
การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้	69-82
DEVELOPMENT OF THAI READING SKILLS OF PRIMARY LEVEL STUDENTS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF BANGKOK METROPOLITAN BY USING THE CONCEPT OF SCHOOL AS LEARNING COMMUNITY	
ชนันภรณ์ อารีกุล, ลักขิกา สุทธิวาริ, ศรัณย์ ชุมเนตร, ณัฐนันท์ สาริโก	
การพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารในชุมชนโดยใช้โรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้	83-96
DEVELOPING A FOOD SECURITY NETWORK IN THE COMMUNITY USING BORDER PATROL POLICE SCHOOLS AS LEARNING BASES	
ชลาทิพย์ ชัยโคตร, เชิดชัย หมั่นภักดี	
แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอ เมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย	97-110
GUIDELINES FOR PROMOTING LOCAL WISDOM IN THE MARKETING OF BASKETRY HANDICRAFTS TO INCREASE THE CREATIVE ECONOMIC VALUE OF THE PEOPLE OF KHAI BOK WAN SUBDISTRICT, MUEANG NONG KHAI DISTRICT NONG KHAI PROVINCE	

อภิวัฒน์ชัย พุทธจร, พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัสสาร), พระครูสุตสาร บัณฑิต (จ๋านงค์ ผมไผ่), พระเดชขจร ขนติธโร (ภูทิพย์), คิต วรณดี	
มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการ แพร่ภาพ	111-124
MEASURES TO PROTECT ADOLESCENTS UTILIZING VIDEO SERVICE ON DIGITAL PLATFORM	
ชฎาพร ฝ่ายบุญ, ปริมาภรณ์ วีระพันธ์	
ปัญหาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน	125-138
THE PROBLEM OF REVOKING THE RIGHT TO STAND FOR ELECTION AND THE RIGHT TO HOLD A POLITICAL POSITION: A CASES STUDY OF OFFENSES RELATE TO SUBMIT A DECLARATION FORM OF ASSETS AND LIABILITIES	
อภิชัย พานู, บัณฑิต ขวไยธา	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย	139-139
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	140-153

การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ
เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำโดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING OUTCOMES FOR A COMPUTING SCIENCE
COURSE ON LOOP STATEMENT PROGRAMMING BY USING PROBLEM-BASED
LEARNING FOR 5TH GRADE STUDENTS

จุฑารัตน์ หาญมนตรี

Jutarat Hanmontri

สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์

Suwisa Charatkamolphonng

พิจิตรา ธงพานิช

Phichittra Thongpanit

มหาวิทยาลัยนครพนม, ประเทศไทย.

Nakhon Phanom University, Thailand.

E-mail: daonoi808@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครพนม ให้มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 2) เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังเรียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*Received: 13 November 2024; Revised: 26 December 2024; Accepted: 30 December 2024

ผลการวิจัย พบว่า 1) การเรียนในการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 84.00 2) ความสามารถในการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปรับปรุง และมีคะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย 8.31 อยู่ในระดับดี 3) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ ด้วยวิธีใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.62) โดยด้านที่พึงพอใจมากที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 4.78) และการตั้งใจสอนของครู (ค่าเฉลี่ย 4.75)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การใช้ปัญหาเป็นฐาน, การแก้ปัญหาแบบวนซ้ำ, วิทยาการคำนวณ, โปรแกรมแบบวนซ้ำ

Abstract

This research aimed to (1) improve the learning outcomes of the Grade 5 students at Nakhon Phanom Kindergarten School in the subject of Computational Science, specifically on the topic of loop programming, using problem-based learning, with a target average score of 80%, (2) compare pre- and post-learning results from the lesson plans, and (3) assess student satisfaction with the learning management. This experimental research involved a sample group of 32 Grade 5 students, selected through cluster sampling. The data collection tools included five learning plans, and the data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings were as follows 1) The average learning outcome of students using problem-based learning in computational science met the target at 84.00%. 2) The learning ability of Grade 5 students in the subject of Computational Science, specifically on the topic of loop programming, using problem-based learning, showed an average pre-test score of 3.13, which was at the “needs improvement” level, while the post-test average score was 8.31, which was at the “good” level. 3) The analysis of student

satisfaction with the problem-based learning approach in computational science on the topic of loop programming revealed an overall satisfaction level of “very high” (mean = 4.62). The highest satisfaction aspects were the alignment of teaching activities with learning objectives (mean = 4.78) and the teacher's dedication to instruction (mean = 4.75).

Keywords: Learning Management, Problem-Based, Iterative Problem Solving, Computational Science, Loop Statement Programming

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพราะว่าการศึกษามุ่งช่วยให้บุคคลเกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ ในฐานะครูผู้สอนในวิชาวิทยาการคำนวณระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ พบว่า ผู้เรียนยังขาดทักษะกระบวนการคิด ยังสับสนในขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดเลือกคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา ขั้นตอนการแก้ปัญหา การเขียนสรุปใจความที่เรียนของเนื้อหาได้ จึงมีความสนใจการสอน เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ มาใช้แก้ปัญหาให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นวิธีการที่ใช้กันมานาน มีเทคนิคการสอนมากมายที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย อภิปราย สาธิต หรือวิธีการอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมาก ก็เป็นการยากที่จะให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ทันกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการ

จัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง 2560) กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหลักการและกระบวนการทางการเรียนรู้ตามหลักสูตร และยังมีทักษะพื้นฐานเพียงพอที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ๆ นักเรียนจะต้องได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เช่น การสืบค้น การคาดเดา การตรวจสอบ และให้เหตุผลในกิจกรรมการแก้ปัญหาที่มีการพูดแลกเปลี่ยนความคิด ได้อธิบาย อภิปราย และชี้แจงเหตุผล ซึ่งนอกเหนือจากการพัฒนาความสามารถและกระบวนการแก้ปัญหาแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการให้เหตุผล ความสามารถในการสื่อสาร และสามารถแก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่นได้ (กรมวิชาการ, 2558) เมื่อวิทยาการคำนวณ มีบทบาทสำคัญมากเช่นนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณในทุกช่วงชั้น ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 4 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ (กรมวิชาการ, 2558) และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นด้วย มีทักษะกระบวนการทางวิชาการ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาดังกล่าว รวมทั้งตระหนักในคุณค่าของวิทยาการคำนวณ และสามารถนำความรู้ทางวิทยาการคำนวณไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณอย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องมีการ

ความสมดุลระหว่างสาระทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้อง (ปนัดดา กุลบุตร, สิริพร ทิพย์คง, 2559)

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งความรู้ใหม่ได้มาจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดขั้นสูงต่อไป โดยผู้เรียนต้องใช้กระบวนการทำงานแบบกลุ่มเพื่อระดมความคิดและแก้ปัญหาเป็นหลัก การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จะมีลักษณะสำคัญนั้น คือ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ มีการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น โดยปัญหาที่ได้มามีลักษณะคลุมเครือ สามารถแก้ปัญหาได้หลายวิธี โดยที่ผู้เรียนค้นคว้าจากสื่อภายนอกและหาคำตอบด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการใช้เหตุผลวิเคราะห์แยกแยะ ช่วยในการตัดสินใจ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม (ปริญานูช พรหมภาสิต, 2557)

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ มาใช้แก้ปัญหาให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาผลการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ ส่งผลให้ผลการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครพนม มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลนครพนม จำนวน 8 ห้อง รวมจำนวนทั้งสิ้น 269 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลนครพนม จำนวน 1 ห้อง คือห้องประถมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) จากจำนวนห้องทั้งหมด 8 ห้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปัญหาเป็นฐาน

ตัวแปรตาม

ผลการเรียนรู้
ความคิดเห็นของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 5 ชั่วโมง

- 1.1 แผนที่ 1 เรื่อง เส้นทางเดินเหนือเรือนยอดไม้
- 1.2 แผนที่ 2 เรื่อง ค้นหาการเดินทาง
- 1.3 แผนที่ 3 เรื่อง การเขียนผังงานการทำงานแบบทำซ้ำ
- 1.4 แผนที่ 4 เรื่อง การตรวจหาข้อผิดพลาดจากการเขียนโปรแกรม
- 1.5 แผนที่ 5 เรื่อง สรุปขั้นตอนวิธีสำหรับการทำงานแบบทำซ้ำ

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการสอน

1. ขั้นเตรียมการสอน

ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

2. ขั้นดำเนินการสอน

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น
ระยะเวลา 5 ชั่วโมง ดังนี้

2.1 ก่อนทำการสอนผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ซึ่งใช้แบบทดสอบ
วัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 10 ข้อ กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวน
ซ้ำ ใช้เวลาสอนทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

3. ขั้นสิ้นสุดการสอน

3.1 ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
จำนวน 10 ข้อ กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ มาตรวจให้คะแนนตาม
เกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยผลพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียน
โปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เสนอ
ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครพนม ให้มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

2. วิเคราะห์ความสามารถในการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครพนม ให้มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลนครพนม ให้มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

รายการ	หลังเรียน แผนที่ 1	หลังเรียน แผนที่ 2	หลังเรียน แผนที่ 3	หลังเรียน แผนที่ 4	หลังเรียน แผนที่ 5	คะแนนเฉลี่ย (10 คะแนน)
ค่าเฉลี่ย	8.22	8.31	8.31	8.39	8.79	8.40
ร้อยละ	82.16	83.09	83.09	83.94	87.94	84.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนทดสอบเฉลี่ยอยู่ที่ 84.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80

2. วิเคราะห์ความสามารถในการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคะแนนความสามารถในการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา วิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนเรียน	32	10	3.13	.82	19.14
หลังเรียน	32	10	8.31	1.13	

จากตารางที่ 2 แสดงว่าความสามารถในการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนสอบมีคะแนนเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปรับปรุง และมีคะแนนหลัง เรียนค่าเฉลี่ย 8.31 อยู่ในระดับดี

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียน โปรแกรมแบบวนซ้ำ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ครูมีการเตรียมการสอน	4.53	.51	มากที่สุด
2. การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.59	.50	มากที่สุด
3. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.56	.56	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนการสอน	4.78	.42	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ	4.59	.50	มากที่สุด

6. ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา	4.63	.49	มากที่สุด
7. ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน	4.66	.48	มากที่สุด
8. ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.75	.51	มากที่สุด
9. ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม	4.56	.56	มากที่สุด
10. นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.75	.51	มากที่สุด
รวม	4.62	.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 จากแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ 10 ข้อ ระดับความพึงพอใจและความ คิดเห็นของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้

กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .42 รองลงมา ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .51 ด้านนักเรียนเรียนอย่างมีความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ .51 ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .48 ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .49 การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียน การสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .50 กิจกรรมการเรียน สนุกและน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .50 และครูมี บุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน เท่ากับ .56

อภิปรายผล

ผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ปรากฏตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลสนับสนุน ในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์เท่ากับ 84.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 ส่งผลให้เพิ่มความสามารถทางการเรียนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร หลักสูตร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กำหนดออกแบบเนื้อหาของกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนวิทยาการคำนวณเน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหาให้นักเรียน จึงไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกันในระหว่างทำกิจกรรม การเรียนการสอนโดยที่แผนการจัดการเรียนรู้ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีแล้วว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน มีความน่าสนใจ มีการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นกับกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติอีกทั้งยังมีกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับวิจัยของขจรศักดิ์ จำไทยสงค์, โกมินทร์ บุญชู และวิโรจน์ ตั้งวังสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (ขจรศักดิ์ จำไทยสงค์, โกมินทร์ บุญชู และวิโรจน์ ตั้งวังสกุล, 2560)

2. การวิเคราะห์ความสามารถในการเรียนวิทยาการคำนวณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐทิน สุขวงศ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กับการจัดการ

เรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ เรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ณัฐินี สุขวงษ์, 2561) นอกจากนี้ ไพโรจน์ บุตรชวัน ยังได้ทำการวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การวิเคราะห์ประเด็น ปัญหาและพัฒนาแผนธุรกิจเกษตรพอเพียง นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดการธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม จำนวน 99 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ไพโรจน์ บุตรชวัน, 2560)

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจและความคิดเห็นในระดับสูงสุด เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยผลการวิจัยจาก Chikotas แสดงให้เห็นว่า การใช้ PBL ในการฝึกหัดพยาบาลในคลินิกช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความชำนาญของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติงานจริง โดยผู้เรียนสามารถนำความรู้จากหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในการวินิจฉัยโรค และการพัฒนาทักษะวิชาชีพพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การเรียนรู้แบบ PBL จากมุมมองของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น และเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดี ระหว่างการใช้หลักสูตร PBL กับการฝึกหัดวิชาชีพในคลินิกของพยาบาลฝึกหัด (ทรงธรรม พลัฒา, 2553) ในงานวิจัยของสุภามาส เทียนทอง เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ผ่าน PBL พบว่า การจัดการเรียนรู้นี้ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับสูง ผลการเรียนรู้เรื่องการถนอมอาหารหลังการจัดการเรียนรู้แบบ PBL สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ และนักเรียนแสดงความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างมากต่อกระบวนการเรียนรู้นี้ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของ PBL ในการพัฒนาทักษะเชิงปัญญาและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (สุภามาส เทียนทอง, 2553).

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้ 1) การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตามเกณฑ์เท่ากับ 84.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ โดยจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 3.13 และ 8.31 ตามลำดับ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมแบบวนซ้ำ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดขึ้นไป ร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะ

1. เมื่อได้ความรู้ควรนำความรู้ ทำความเข้าใจปัญหาและเนื้อหาในขั้นตอนการสอนแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ เมื่อนำความรู้ไปจัดการเรียนการสอน จะต้องไม่ลดขั้นตอนการสอน
2. นำไปจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้กับเนื้อหาการเรียนวิทยาการคำนวณ เรื่องอื่น ๆ ได้
3. ข้อมูลสารสนเทศกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน นำไปผสมผสานกับเนื้อหาอื่น ๆ ในบทอื่น ๆ ที่อยู่ ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้สอนวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และบริบทชั้นอื่นที่ใกล้เคียงกันสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ รวมทั้งคุณลักษณะ หรือผลการเรียนด้านอื่นให้บรรลุผลที่มีคุณภาพมากขึ้น
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ
3. การวิจัยปัญหาเป็นฐานกับแผนการสอนควรสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาวิทยาการคำนวณ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2558). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.
 ขจรศักดิ์ จำไทยสงค์, โกมินทร์ บุญชู และวิโรจน์ ตั้งวงศ์กุล. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ณัฐินี สุขวงษ์. (2561). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ”. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2561 จาก http://www.edujournal.ru.ac.th/AbstractPdf/2561-3-1_1557111418_5914622085.pdf.
- ทรงธรรม พลัฒา. (2553). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. ใน *ปริญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปนัดดา กุลบุตร, สิริพร ทิพย์คง. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้เทคนิค KWDL โรงเรียนทุ่งศรีอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์*, 31(1), 74-84.
- ปริญนุช พรหมภาสิต. (2557). *การจัดการความรู้เพื่อสร้างความรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบ PBL หรือ Problem-Based Learning และ Project-Based Learning โดยการบูรณาการรายวิชาในหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2557*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ไพโรจน์ บุตรชิวัน. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน : การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและพัฒนาแผนธุรกิจเกษตรพอเพียง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 11(2), 216-230.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภามาส เทียนทอง. (2553). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต*
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
THE ADMINISTRATION IN SCHOOL OF UPRIGHT SCHOOL THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NONGKAI

เอกบดินทร์ นันเชียงเครือ

Ekbodin Nanchiangkruea

คณิศร จักระโทก

Kanisorn Jeekratok

สุชาดา บุปผา

Suchada Bubpha

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย.

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: Dekwad542@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 162 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารตามมาตรฐานของโรงเรียนสุจริต มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานโรงเรียนสุจริตในเขตพื้นที่มัธยมศึกษาหนองคาย ทั้ง 4 มาตรฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.69) โดยด้านการบริหารทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (3.72) แสดงถึงความพร้อมและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับต่ำสุด (3.66) ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการ

*Received: 16 December 2024; Revised: 28 December 2024; Accepted: 30 December 2024

ปรับปรุง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.70) โดยด้านการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.70) สะท้อนถึงความคาดหวังในคุณภาพบุคลากรและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (4.59) ดัชนีความต้องการจำเป็นชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาควรให้ความสำคัญกับด้านการบริหารงบประมาณเป็นอันดับแรก (PNI = 0.28) ตามด้วยการบริหารงานบุคคล (PNI = 0.25) การบริหารวิชาการ (PNI = 0.24) และการบริหารทั่วไป (PNI = 0.23) สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาการจัดการในแต่ละด้านอย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับมาตรฐานโรงเรียนสุจริตให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การบริหารงานในสถานศึกษาโรงเรียนสุจริต, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย, ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต

Abstract

This research aimed to study the needs for administrative development in honest schools under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office in Nong Khai. The study employed a descriptive research methodology. The sample consisted of 162 teachers selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire assessing the current and desired states of administration according to the standards of honest schools, with an overall reliability coefficient of 0.95. Data analysis employed statistical measures including percentage, mean, standard deviation, and the needs assessment index (PNI modified).

The findings revealed that the current state of administration across four standards in honest schools in Nong Khai was rated at a high level overall (mean = 3.69). The general administration standard had the highest mean score (3.72), reflecting readiness and effective management, while budget administration had the lowest mean score (3.66), indicating a need for improvement. The desired state of administration was rated at the highest level overall (mean = 4.70). The personnel administration standard had the highest mean score (4.70), highlighting expectations for high-quality personnel and effective human resource management, while academic administration had the

lowest mean score (4.59). The needs assessment index emphasized that priority should be given to the development of budget administration (PNI = 0.28), followed by personnel administration (PNI = 0.25), academic administration (PNI = 0.24), and general administration (PNI = 0.23). These findings underscore the necessity for resource allocation and targeted improvements in each area to enhance the standards of honest schools in alignment with established goals.

Keywords: The Administration in School of Upright School, The Secondary Education Service Area Office of Nongkai, Best Practicrs Of Upright School.

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2532 หมวด 3 มาตรา 15 กล่าวว่า การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งจะต้องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม และสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของผู้เรียนระดับการศึกษา ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้แก่ นักเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และสังคม รวมถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในการจัดการเรียนการสอนครู ควรมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังในมาตรา 23 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาควรฝึกทักษะให้ผู้เรียน ใช้กระบวนการคิด แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งให้มีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่มีอยู่เดิม รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความสำคัญที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งจากภายนอกและภายใน ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า

เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Clean Thailand) มีพันธกิจเพื่อสร้างนวัตกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผ่านการดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ การสร้างสังคมต่อการทุจริต ยกระดับความต้องการทางด้านการเมือง ป้องกันการทุจริตด้านนโยบาย พัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริต พัฒนากลยุทธ์การปราบปรามการทุจริต และยกระดับความรู้เรื่องการทุจริตให้ทันสมัย ให้สูงกว่าร้อยละ 50 เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการดำเนินงานในทุกหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตอบรับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้วยการทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต ภายใต้หลัก 3 แนวทาง ได้แก่ การสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังความซื่อสัตย์สุจริต การสร้างเกาะป้องกันการทุจริต และการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต และเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้ทุกหน่วยงาน ทั้งรัฐและเอกชน มีการดำเนินการอย่างโปร่งใส โดยมีกรอบการประเมิน 5 ประการ ได้แก่ 1) ความโปร่งใส 2) ความพร้อมรับผิด 3) ความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน 4) วัฒนธรรมในองค์กร และ 5) คุณธรรมการทำงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัด เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการบริการงาน และวางรากฐานความสุจริตในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต”) เกิดขึ้นเนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556–2560) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” มีเป้าหมายหลัก

เพื่อลดปัญหาการทุจริต ในสังคมไทยและยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น อันจะส่งผลต่อค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ของประเทศไทยให้สูงขึ้น (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2558) ซึ่งโครงการดังกล่าวได้เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐที่ต้องการให้หน่วยงานในสังกัดร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสำนักงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พัฒนาโครงการโรงเรียนสุจริตตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 โดยเลือกโรงเรียนต้นแบบในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินงานตามมาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการที่เน้นจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อ นวัตกรรม และการประเมินผลเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ด้านงบประมาณที่เน้นการจัดการเงินอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านบุคคล ที่มุ่งเสริมขวัญกำลังใจและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ด้านบริหารทั่วไป ที่เน้นปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับการเรียนรู้ และด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ ที่สะท้อนความสำเร็จในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งปรับใช้กิจกรรมโรงเรียนสุจริตในกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารงานใน 4 ด้านหลัก เพื่อสร้างสังคมแห่งความสุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิค SQ4R ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2558) จากการศึกษาค้นคว้า การบริหารงานโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงานจากทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ชุมชน โดยในการบริหารงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต จะต้องมีการบริหารงานที่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีความโปร่งใส สามารถเปิดเผยข้อมูลการบริหารงานหรืออย่างตรงไปตรงมาถูกต้อง อีกทั้งยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ไม่มีแผนและรูปแบบในการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการบริหารงานในโรงเรียนสุจริต ทำให้มีการบริหารงานที่ไม่ชัดเจน และไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น จึงส่งผลให้การบริหารงานโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ไม่ประสบ

ผลสำเร็จตามที่ควร ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนสุจริต ส่งผลให้การบริหารงานไม่ได้ประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า การบริหารงานของสถานศึกษาที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน และเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อใช้เป็นการพัฒนาวางแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาที่เป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,136 คน แบ่งตามจำนวน สถานศึกษา 31 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน แล้วกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการจัดชั้น (Strata) โดยกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมตามขนาดของ

โรงเรียน โดยการคละ ขนาดใหญ่พิเศษ ใหญ่ กลางและขนาดเล็ก แล้วทำการสุ่มจากแต่ละชั้นด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารตามมาตรฐานของโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบ่งน้ำหนักตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

มาตรฐาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _m odified	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. บริหารวิชาการ	3.69	0.53	มาก	4.59	0.44	มากที่สุด	0.24	3
2. บริหารงบประมาณ	3.66	0.55	มาก	4.69	0.32	มากที่สุด	0.28	1
3. บริหารงานบุคคล	3.70	0.42	มาก	4.70	0.37	มากที่สุด	0.25	2
4. บริหารทั่วไป	3.72	0.56	มาก	4.60	0.41	มากที่สุด	0.23	4
เฉลี่ย	3.69	0.51	มาก	4.64	0.38	มากที่สุด	0.25	

จากตาราง พบว่า สภาพที่ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ทั้งหมด 4 มาตรฐาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารทั่วไป ($\bar{x} = 3.72$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 3.70$) ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{x} = 3.69$) และด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{x} = 3.66$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.70$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{x} = 4.69$) ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{x} = 4.60$) และด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{x} = 4.59$) ตามลำดับ

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยภาพรวม (PNI modified = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับ การพัฒนาโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ (PNI modified = 0.28) ด้านการบริหารงานบุคคล (PNI modified = 0.25) ด้านการบริหารวิชาการ (PNI modified = 0.24) และด้านการบริหารทั่วไป (PNI modified = 0.23) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จากผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ และด้านบริหารงบประมาณ แสดงให้เห็นว่า การบริหารทั่วไป อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนมีการสำรวจ ตรวจสอบวัสดุ อุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้ดี มีการทำทะเบียนการใช้งานไว้เรียบร้อย โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนการบริหารงานด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเป็นเพราะการบริหารงานงบประมาณ เป็นงานที่ละเอียด และต้องใช้ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญพอสมควร ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ นิยมญาติ ได้เสนอว่า กระทรวงศึกษาธิการควรจะทำให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับ

การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา และทำการวิจัยในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยการจัดทำให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารก็มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (เพ็ญพักตร์ นิยมญาติ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญภา อุนทกานต์ ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม นำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความรู้ความเข้าใจและมีจำนวนเพียงพอ กิจกรรมมีความเหมาะสม มีการประสานงานร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ขวัญภา อุนทกานต์, 2553)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต พบว่าด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่า $PNI_{modified}$ มากที่สุด คือ 0.28 ดังนั้น ในการบริหารงานงบประมาณ ผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรม จะต้องใช้จ่ายงบประมาณให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ การใช้จ่ายงบประมาณตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์กฎระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้บุคลากรทราบโดยทั่วกัน และเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับฉัฐชาย แสงภู่งษ์ ที่กล่าวว่า การบริหารการเงินของสถานศึกษา ต้องมีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันต้องมีการควบคุมด้านเอกสาร การเงิน งานบัญชีและงานพัสดุที่คุมเข้ม รัดกุม มีการตรวจสอบอยู่เสมอ (ฉัฐชาย แสงภู่งษ์, 2546) ยังสอดคล้องกับพัทธนันท์ เมตตา ที่กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องวางแผนการดำเนินงานให้เรียบร้อย กำหนดบทบาทหน้าที่ ขอบข่ายและอำนาจหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน ไม่ควรใช้เจ้าหน้าที่ในการทำงานด้านบัญชี การเงิน มากำกับติดตามงานงบประมาณ (พัทธนันท์ เมตตา, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตมาใช้ โดยการเปิดเป็นวิชาเพิ่มเติมและบูรณาการในคาบโฮมรูมหรือวิชาอื่น ๆ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะ 5 ประการ ของโรงเรียนสุจริต การจัดการเรียนการสอนจะต้องดำเนินการตามหลักสูตรด้านทุจริต ซึ่งจะมีการออกแบบหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต มีการจัดการนิเทศภายใน โดยให้มีการนิเทศกันเองภายในกลุ่มสาระ และการนิเทศข้ามกลุ่มสาระ เพื่อให้ครูผู้สอนได้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน และครูผู้สอนทำรายงานผลการจัดการเรียนการสอน โดยต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค เพื่อหาวิธีการดำเนินการแก้ไขและวางแผนการพัฒนา

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการบริหารงานงบประมาณ คือ มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อในการคาดการณ์งบประมาณในการดำเนินงาน ในแต่ละกิจกรรมหรือโครงการ จะมีการกำหนดกรอบงบประมาณไว้อย่างแน่นอนและชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานซึ่ง มีหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมการดำเนินของกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน และรายงานผลโครงการไปยังฝ่ายบริหารให้ทราบ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ทางโรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมการศึกษาอบรม และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน จะต้องเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีการกล่าวขวัญชมเชย มอบเกียรติบัตร มอบของรางวัล สำหรับครูที่ได้รับรางวัลประชาสัมพันธ์ผลงานความสำเร็จของบุคลากรที่หน้าเสาธง เพจโรงเรียน ไลน์กลุ่มโรงเรียน เฟสบุ๊กโรงเรียน และครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ส่ง SAR เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานในภาคเรียนนั้น ๆ

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไป คือ ก่อนการเปิดภาคเรียนจะมีการตรวจสอบสิ่งของที่ชำรุด เสียหาย ที่จะต้องซ่อมแซมให้พร้อมก่อนเปิดภาคเรียนบริหารทั่วไปออกเป็นคำสั่งให้มีคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการทำบันทึกการใช้งาน ให้ความร่วมมือและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางชุมชน และมีการจัดการประเมินโรงเรียนสุจริต โดยการประเมินนอกจากมีคณะกรรมการจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และได้มีผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการการประเมิน เพื่อให้ได้เห็นมุมมองการปรับปรุงการดำเนินงานโรงเรียนสุจริต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการบริหารงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายในครั้งนี้ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานในสถานศึกษาด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ความต้องการด้านบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนจะต้องศึกษาสภาพและบริบทของโรงเรียนตนเองให้ชัดเจน แล้วนำแนวทางไปปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งแนวทางในการบริหารงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย การบริหารงาน 4 ด้าน 15 ตัวชี้วัด 66 แนวทาง ซึ่งความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียนจะไม่เหมือนกัน

1.2 การนำแนวทางไปใช้ผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน จะต้องนำเอาแนวทางการบริหารตามมาตรฐานของโรงเรียนสุจริตไปปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติงานจะต้องได้รับทักษะและการพัฒนาที่ถูกต้องตามรูปแบบการบริหารงาน

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานในสถานศึกษานำแนวทางการบริหารงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการโรงเรียนสุจริต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการแยกศึกษาตามขนาดของโรงเรียน เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามมาตรฐานของโรงเรียนสุจริต

2.3 ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการบริหารงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2532. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ขวัญภา อุณหกานต์. (2553). ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยกาญจนบุรี.
- ฉัฐชาย แสงภู่งษ์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลให้สถานศึกษาได้รับรางวัลพระราชทาน: ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาโรงเรียนวัดลานคา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พัทธนันท์ เมตตา. (2562). การบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวคิดแบบมอนเตสซอรี่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เพ็ญพักตร์ นิยมญาติ. (2566). กลยุทธ์ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). แผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/7P4vq>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/lTu2J>.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุจริต. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: พหุกรณีศึกษา*

PROCESS OF BUDDHIST SCHOOL ADMINISTRATION GUIDELINES:

A MULTIPLE CASE STUDY

ชไมพร หลอดพาโก

Chamaiporn Lodpako

พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ

Patcharin Chompuwiset

ธีระพล เพ็งจันทร์

Teerapol Pengchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย.

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: chmiphraphakohld@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ : พหุกรณีศึกษา พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และ โรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ มี 4 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ได้ดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA ยึดรอบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 4 มาตรฐาน 54 ตัวบ่งชี้ 2. ด้านการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนววิถิพุทธ ได้นำพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 และหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยหลักภavana 3. ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ที่มีลักษณะเอื้อต่อการพัฒนาและการดำรงอยู่ของโรงเรียน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียน 4. ด้านการจัดการ

* Received: 13 November 2024; Revised: 26 December 2024; Accepted: 30 December 2024

เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนววิถีพุทธ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามวิสัยทัศน์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้งสองโรงเรียนมีความเหมือนกันคือ ได้เน้นประยุกต์ไตรสิกขาในระดับชั้นเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา และเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: การบริหาร, แนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ, พหุกรณีศึกษา

Abstract

This research aimed to examine the processes of Buddhist-oriented school administration: a multiple-case study. The study was conducted in two schools: Charoen Sin Kindergarten School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2 and Ban Saensuk Samakkhi School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3. A qualitative research methodology was employed, utilizing purposive sampling for participant selection, in-depth interviews, data analysis, and content analysis.

The findings revealed that the processes of Buddhist-oriented school administration encompass four dimensions: 1. School administration based on the Threefold Training (Tri-Sikkha): The schools implemented the PDCA (Plan-Do-Check-Act) cycle following the operational framework of Mahachulalongkornrajavidyalaya University's four standards and 54 indicators. 2. Holistic human development through the Buddhist approach: The schools integrated the teachings of King Rama IX and Buddhist principles into daily life. They developed and instilled moral values in administrators, teachers, and staff using the principles of meditation and mental cultivation. 3. Collaboration between Buddhist-oriented schools and communities: The schools fostered the relationship among home, temple, and school (referred to as *Bovorn* in Thai) to support the development and sustainability of the schools. Communities participated in planning and implementing school activities. 4. Learner-

centered education based on the Buddhist approach: The schools designed learner-centered educational processes aligned with their vision and continuous development strategies according to the Buddhist-oriented school concept. Both schools shared a common practice of integrating the principles of the Threefold Training into classroom learning, subject-specific learning processes, and daily life activities. This integration effectively promoted and enhanced the moral and ethical development of children and youth.

Keywords: Administration, Administrative Guidelines of Buddhist Schools, Multiple Case Study

บทนำ

ชาติไทยเรานั้นมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยได้กลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเป็นเวลานานนับพันปี ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านวัตถุ กระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ส่งผลให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางวัตถุนิยมมากขึ้น แต่ความเจริญในด้านศีลธรรมลดน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ที่จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต ซึ่งมีผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน การติดเกม ปัญหาเหล่านี้นี้มีการแพร่กระจายเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเทศจำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง ทั้งสติปัญญาความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม จึงจะสามารถอยู่รอดเป็นพลังของแผ่นดินสืบไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

จากสภาพที่กล่าวมา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยการศึกษาต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นหลักสำคัญ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โรงเรียนวิถิพุทธซึ่งเป็นโรงเรียนรูปแบบหนึ่งใน 5 รูปแบบ ที่กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมแห่งการพัฒนาผู้เรียน สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ

โรงเรียนวิถิพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา อย่างบูรณาการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยผู้บริหารและครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา การจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนวิถิพุทธ เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

พหุกรณีศึกษา คือ การวิจัยที่นักวิจัยเลือกศึกษากับบุคคล สภาพการณ์ หรือ เหตุการณ์ตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป ซึ่งต่างจากการศึกษารายกรณี ตรงที่มีกรณีที่ศึกษามากกว่า 1 กรณีนั่นเอง

องค์ประกอบของพหุกรณีศึกษา คือ กรณีที่ศึกษามากกว่า 1 กรณี ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องและใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องมีอย่างเพียงพอเพื่อใช้ในการวิเคราะห์กรณีศึกษานั้น ๆ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ถึงปัญหา/อุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จของการดำเนินการ โดยใช้วิธีการแก้ไขโดยใช้ SWOT (ผลลัพธ์) เป็นผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากปัญหาในกรณีศึกษานั้น

ปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น การเตรียมบุคลากร การกำหนดเป้าหมาย การจัดสภาพและองค์ประกอบ การดำเนินการ ยังขาดการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากบุคคลในองค์กร จากหมู่บ้านและชุมชน การกำกับติดตามดูแลผลการดำเนินงานสนับสนุน การปรับปรุงและพัฒนาไม่มีความต่อเนื่อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: พหุกรณีศึกษา อันจะช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานในโรงเรียนวิถิพุทธบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ในเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: พหุกรณีศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: พหุกรณีศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ และผลการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น นำมาเป็นข้อมูลเชิงลึก โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2560 คือ โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และ โรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงบริหารในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 คน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนหรืออดีตผู้บริหารโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนแห่งนั้น จนทำให้โรงเรียนผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงผู้ปฏิบัติการในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน โดยใช้เกณฑ์

ในการเลือกตั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนแห่งนั้น จนทำให้โรงเรียนผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ทั้งเชิงบริหารและเชิงปฏิบัติการในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันกระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เน้นการเข้าใจปรากฏการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยผู้วิจัยใช้คำถามวิจัยเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ใช้คำถามปลายเปิดและการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เพื่อเปิดโอกาสให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและไม่จำกัดอยู่ในกรอบความคิดเดิม พร้อมทั้งเตรียมประเด็นสนทนาเพิ่มเติมเพื่อความลึกซึ้งและความครอบคลุมของข้อมูล

2) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) เป็นกระบวนการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยทำการสอบถามและขออนุญาตศึกษาข้อมูลที่สำคัญ เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนกลยุทธ์ คู่มือปฏิบัติงาน เอกสารหลักสูตร บันทึกการประชุม และรายงานการประเมินต่าง ๆ รวมถึงเอกสารเผยแพร่สาธารณะของโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและตรวจสอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและสอดคล้องในประเด็นการวิจัย.

3) การสังเกตและบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Observation and Field-note) เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรมทั่วไปในสถานศึกษา เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้บริหาร โดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ผู้วิจัยวางแผนการสังเกตอย่างเป็นระบบ เช่น สังเกตจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูล บันทึกรายละเอียดโดยไม่ใส่ความเห็น และให้ความสำคัญกับบริบทของปรากฏการณ์ เช่น สถานที่ เวลา และสถานการณ์ รวมถึงใช้วิธีอื่นประกอบ หลีกเลี่ยงการด่วนสรุป

หรือแสดงความคิดเห็นที่ไม่มีหลักฐาน พร้อมบันทึกภาพข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หากได้รับอนุญาต รายละเอียดในการสังเกต ดังนี้

(1) บริบทของโรงเรียน สังเกตสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เช่น ทรัพยากร การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียน พิจารณาชุมชนรอบโรงเรียนว่ามีผลกระทบหรือสนับสนุนโรงเรียนอย่างไร การปฏิบัติงานประจำวัน

(2) สังเกตพฤติกรรมของผู้บริหารและครู เช่น การมาปฏิบัติงาน การประชุม การทำกิจวัตรประจำวัน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

การจดบันทึก (Field Note) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตทั้งหมด ผู้วิจัยจะทำการบันทึกและบันทึกภาพ เพื่อนำไปใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลในเรื่องเดียวกันที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Theoretical Triangulation) การบันทึกข้อมูล สังเกตในเชิงพรรณนาโดยไม่ใส่ความรู้สึก ความคิดเห็นลงในภาคสนาม (Field Notes) อย่างเป็นระบบ การจดบันทึกแยกประเภทระหว่างส่วนที่เป็นข้อมูลกับส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้วิจัย ผู้วิจัยจะบรรยายข้อมูลโดยละเอียดตามที่เก็บรวบรวมมาได้ก่อน หลังจากนั้นจึงใส่ความเห็น การตีความ การสร้างสรุปหรือเชื่อมโยงเข้าสู่กรอบแนวคิดทฤษฎี

2.2 ขั้นตอนเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พร้อมสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในด้านนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิด เพื่อสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการสังเกตข้อมูลภาคสนาม นอกจากนี้ ยังเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดโน้ต เพื่อให้กระบวนการเก็บข้อมูลดำเนินไปอย่างราบรื่นและสมบูรณ์.

2.3 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสร้างเครื่องมือ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างพร้อมแนวคำถามปลายเปิดที่ยืดหยุ่นและพัฒนาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมกระบวนการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2) ออกแบบเครื่องมือในรูปแบบบันทึกวิเคราะห์ประเด็นหลักและแบบสังเกต รวมถึงเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการสังเกตข้อมูลภาคสนาม

3) การตรวจสอบคุณภาพ นำเสนอเครื่องมือแก่ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของคำถาม และความเหมาะสม จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4) เสนอเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียน 1 คน การบริหารการศึกษา 3 คน และด้านการวิจัย 1 คน

5) การปรับปรุงและใช้งาน ผู้วิจัยปรับแก้เครื่องมือเป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมรวบรวมและเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขออนุญาตและขอความร่วมมือจากทางสถานศึกษา ให้ผู้วิจัยได้เข้าทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

3.2 ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมเรื่องการเดินทาง ติดต่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้า กำหนด ช่วงเวลาที่จะใช้สัมภาษณ์ สถานที่ และวิธีการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกสะดวก เต็มใจ ไม่รู้สึกถูกบังคับ การพบผู้บริหารสถานศึกษา โดยแสดงตัวเป็นผู้วิจัยสนใจแนวทางการบริหารโรงเรียน วิถีพุทธ ที่มีกระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อสร้างความเข้าใจในวิธีการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ พร้อมนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และขออนุญาตเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลกระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการสังเกตและการบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Observation and Field Note) มาทำการสังเคราะห์เอกสาร ถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหาแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) กำหนดหมวดหมู่ตามประเด็นคำถามหลักในการวิจัย เพื่อนำไปสู่การยืนยันข้อมูลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ: พหุกรณีศึกษา

ผลการวิจัย

กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ: พหุกรณีศึกษา พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และโรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผู้บริหารมีกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา 3 ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์ สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาก็คือเป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ มีกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากร คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และมีกระบวนการการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงและเป็นกัลยาณมิตร

2. ด้านการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้บริหารครูบุคลากรและนักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยหลักภาวะนา คือ การเจริญ การอบรม การพัฒนา การทำจิตใจให้สงบ ฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริง

3. ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน โรงเรียนมีกระบวนการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ที่มีลักษณะเอื้อต่อการพัฒนาและการดำรงอยู่ของโรงเรียน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การพัฒนานักเรียนและพัฒนาชุมชน ในวิถีแห่งพุทธธรรมเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

4. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนววิถีพุทธ โรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามวิสัยทัศน์และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น”

โรงเรียนมีกระบวนการบริหารจัดการจุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุน ติดตาม คือ เงื่อนไขข้อตกลง ในการรับรางวัล

โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยยีนดีปฏิบัติ 7 ประการ ปฏิบัติตาม 4 มาตรฐาน 54 ตัวบ่งชี้ของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน บูรณาการกับการจัดหน่วยการเรียนรู้ และมีนวัตกรรมจัดการศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ คือ ต้องนำพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 และหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เชื่อมโยงเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน และมีผลปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: พุทธณศึกษา พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และโรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้ดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์งานโรงเรียนวิถิพุทธ สถานศึกษายึดกรอบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สถานศึกษามีการบรรจุงาน 4 มาตรฐาน 54 ตัวบ่งชี้ โรงเรียนวิถิพุทธในแผนปฏิบัติการประจำปี มีรูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน เน้นประยุกต์ไตรสิกขาในระดับชั้นเรียนและการจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา และเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวัน โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมีกระบวนการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงและเป็นกัลยาณมิตร

2. ด้านการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนววิถิพุทธ การปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้บริหารครูและบุคลากรเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยหลักภาวนา คือ ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำกับผู้ปฏิบัติงานได้ตลอดเวลาอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการปกครองโดยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรมีคุณลักษณะดังนี้ 1) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา 2) ละ เลิกอบายมุข 3) ถือศีล 5 เป็นนิจ 4) มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาตนเอง และดำเนินชีวิตที่ดีงาม 5) เป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำมาดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ แป้นเกิด ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนคงคาราม พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนคงคาราม ประกอบด้วย 11 แนวทาง ดังนี้ 1) การเตรียมการ มี 2 แนวทาง คือ (1) ดำเนินการจัดตั้งเว็บไซต์ หรือเว็บเพจโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนคงคาราม เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านรูปแบบสื่อสังคม

ออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย (2) คณะกรรมการดำเนินงานระดับสถานศึกษาต้องมีประสบการณ์ในการทำงาน ในโรงเรียนคงคารามอย่างน้อย 5 ปี 2) การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ มี 2 แนวทาง คือ (3) ออกแบบ ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนคงคารามให้เป็นอัตลักษณ์ของ โรงเรียนและเกิดความยั่งยืน (4) ส่งเสริมศักยภาพเพื่อความเป็นเลิศด้านวิถีพุทธให้แก่นักเรียนและครู อย่างต่อเนื่อง 3) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา มี 2 แนวทาง คือ (5) พัฒนาบุคลากรให้มี คุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธ โดยจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น กิจกรรม ค่ายปฏิบัติธรรมของครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง กิจกรรมสัปดาห์ถือศีลปฏิบัติธรรม เป็นต้น (6) จัดทำคู่มือ การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนคงคาราม 4) การดูแลสนับสนุน ใกล้เคียงมี 1 แนวทาง คือ (7) สรรหาและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากตัวแทนโรงเรียน วัด และชุมชน เป็น คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ชี้แนะสนับสนุนทั้งความรู้สื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง มี 2 แนวทาง คือ (8) ออกแบบนิเทศการสอนโดยบูรณาการ กระบวนการทางวิถีพุทธให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (9) ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ประเมินผลก่อนดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และหลังจากการดำเนินงานเสร็จ และ 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการ ดำเนินงาน มี 2 แนวทาง คือ (10) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในรูปแบบภาคีเครือข่ายในการดำเนิน กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ และ (11) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานของโรงเรียนคงคา รามเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจ (สมศักดิ์ แป้นเกิด, 2566)

3. ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน โรงเรียนมีกระบวนการเกื้อกูลสัมพันธ์ โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนคือ ด้านบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ที่มีลักษณะเอื้อต่อการพัฒนาและการดำรง อยู่ของโรงเรียน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หลักสูตร กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ งานวิจัยของอินทรา บริบูรณ์ ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียนที่มีส่วนสำคัญที่จะช่วยกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้านได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน บรรยากาศที่ดี ความสะอาดร่มรื่นความสวยงามภายใน โรงเรียน การจัดทาสีอาคารอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ความเป็นระเบียบเป็น

สัดส่วนอาคารสถานที่ มีการจัดอำนวยความสะดวก มีความพร้อมเอาใจใส่และการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้อง สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความสำคัญและเป็นระบบนิเวศน์ที่แวดล้อมอยู่รอบตัวมนุษย์ มีทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีความสำคัญและคุณประโยชน์เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจช่วยให้นักเรียนมีความสุขและส่งผลให้นักเรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียน (อินทิรา บริบูรณ์, 2556)

4. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนววิถีพุทธ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างภาพของอนาคตองค์กรที่ชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมีการสนับสนุนจากโรงเรียนชุมชนและท้องถิ่น ผู้บริหารและคณะครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการ ในกระบวนการบริหาร โรงเรียนมุ่งเน้นการกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุนการติดตามประเมินผล และการพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ โรงเรียนยังปฏิบัติตามมาตรฐาน 4 มาตรฐาน และ 54 ตัวบ่งชี้ พร้อมทั้งนำพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 และหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนำพล พลญาโณ ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพิมิตรภาพที่ 138 จังหวัดอุดรธานี พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ในแต่ละระดับได้กำหนดหลักสูตรรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน โดยเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระสำคัญในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งการบูรณาการทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอื่น ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โรงเรียนจึงจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาและการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ หลากหลาย เน้นการปฏิบัติ พัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สาระสำคัญในการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญามากขึ้นด้วยการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกว่าศาสนาเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต (พระนำพล พลญาโณ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการของแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ: พหุกรณีศึกษาด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนววิถีพุทธ ด้านการปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้บริหารครูและบุคลากรเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยหลักภavana ด้านการ

เกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนววิถีพุทธ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์และโรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคีสามารถนำมาพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข โดยใช้หลักคุณธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงจากภายในตัวผู้เรียน รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้จริง เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมในระดับสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี การทำกิจกรรมส่งเสริมความดี และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม รวมไปถึงการปลูกฝังความคิด ไม่ให้ติดอยู่กับสิ่งล่อใจ เช่น ให้อภัยโทษของยาเสพติด สิ่งที่ไม่ดี ผู้บริหารมีคุณธรรม มีการบริหารจัดการโดยใช้หลักเมตตาธรรม ครูมีความเป็นกัลยาณมิตร นักเรียนมีกิริยาวาจาสุภาพมีน้ำใจ มีคุณธรรม เป็นลักษณะเด่นที่ บุคคลทั่วไปเห็นได้ชัดเจน พร้อมกันนั้นโรงเรียนวิถีพุทธมีลักษณะเปิดกว้างสู่ชุมชนและสังคมพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความแตกต่างของการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่
2. ศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่น ๆ
3. ศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระนำพล พลญาโณ. (2560). ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ 138 จังหวัดอุดรธานี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ แป้นเกิด. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนคงคาราม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อินทิรา บริบูรณ์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการพูด
และการอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*

A STUDY OF THE PROBLEMS AND NEEDS FOR IMPROVING THAI LANGUAGE
SPEAKING AND READING SKILLS AMONG STUDENTS IN SOUTHERN BORDER
PATROL POLICE SCHOOL IN THE THREE SOUTHERNMOST PROVINCES

สกลวรรณ ดันไทร

Sakonrawat Dansai

พัฒนา ศิริกุลพิพัฒน์

Pattana Sirikunpipat

ชัชวาล ชุมรักษา

Chatchawan chumruksa

จินตนา กสินันท์

Chintana kasinant

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย.

Thaksin University Thailand.

E-mail: Bemaptn@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 44 จำนวน 36 คน ผู้ปกครอง จำนวน 36 คน และครูผู้สอนจำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และเจาะจงตัวบุคคล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาหลักของการอ่านภาษาไทยเกิดจากปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ครอบครัวยุติธรรม สถานการณ์การศึกษา ทักษะ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการสนับสนุนจากครอบครัวยุติธรรม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่เอื้ออำนวย และขาดแคลนสื่อการสอนที่ทันสมัย จากปัญหานำไปสู่ความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ นักเรียนต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยเพื่อเพิ่มความมั่นใจ และต้องการโอกาสใน

* Received: 9 November 2024; Revised: 29 December 2024; Accepted: 31 December 2024

การเรียนรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน ครูผู้สอนต้องการสื่อการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการเรียนการสอน และผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน และต้องการสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อได้ฝึกฝนที่บ้าน จึงทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียน โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: สภาพปัญหา, ความต้องการ, การพูดและอ่านภาษาไทย, นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้

Abstract

This research aims to study the problems and needs in developing Thai speaking and reading skills of students of the Southern Border Patrol Police school. This research is a survey research. The sample group consists of 36 students of the Southern Border Patrol police school (Division 44), 36 parents, and 12 teachers, who were selected by purposive sampling, using structured and key informant interviews for data collection.

The results show that the main problems in developing Thai speaking and reading skill is caused by 5 factors: family, students, educational institutions, skills, and environment. In particular, lack of family support, unfavourable learning environment, and lack of modern teaching media. These problems lead to the need to develop Thai speaking and reading skills, which could be divided into 3 main groups: students want to develop Thai speaking and reading skills to increase their confidence and need additional learning opportunities outside the classroom; teachers want modern and appropriate teaching media including an environment conducive to learning, to solve the problem of lack continuity in teaching and learning; and parents want to participate in promoting students' Thai learning and need additional learning media to practice at home. Therefore, there is a need to solve the problem and develop students' Thai speaking and reading skills, emphasizing the integration of cooperation between schools, teachers, parents, and communities, as a guideline for designing and developing an environment conducive to learning Thai effectively.

Keywords: Problems, Requirements, Thai language skills, Students in the Southern Border Patrol Police School

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงโลกอย่างรวดเร็ว การศึกษาต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังการระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนจากออฟไลน์สู่ออนไลน์ (วิภาดา มุกดา และ ศीलสุภา วรรณสุทธิ, 2566) โรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม นักเรียนในพื้นที่ยังประสบปัญหาพื้นฐานภาษาไทยไม่แข็งแรง เนื่องจากภาษาเขมรเป็นภาษาหลัก ขณะที่ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทำให้การเรียนภาษาไทยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และต้องอาศัยเครื่องมือช่วยพัฒนาการเรียนรู้ในทุกที่และทุกเวลา (Any time Any Where) การพัฒนาสื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมีผู้ปกครองและครูร่วมสนับสนุน ถือเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และช่วยพัฒนาทักษะการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียน (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2556) นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาทักษะภาษาไทย ตามเกณฑ์สาระการเรียนรู้ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน (บรรจง ฟารุ่งแสง, 2551)

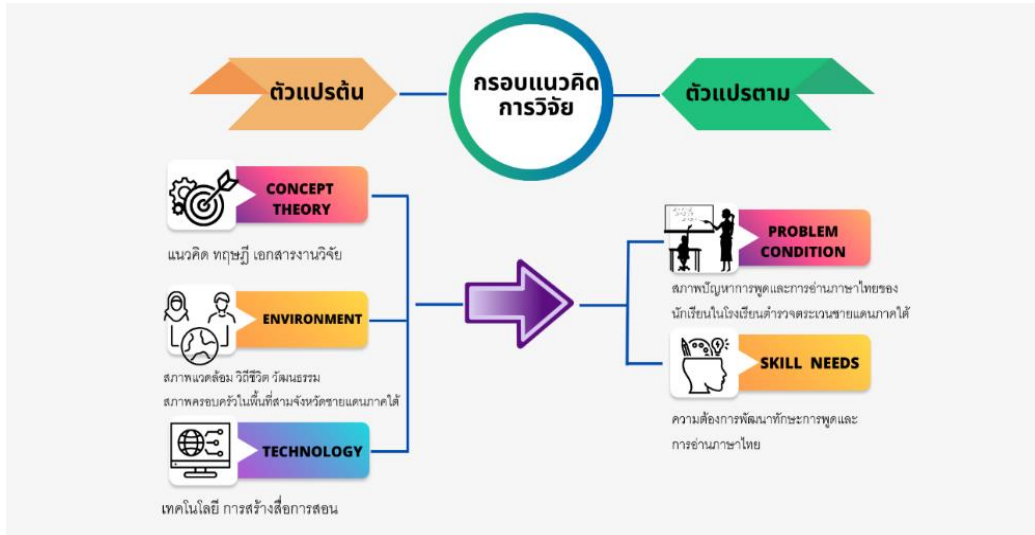
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยภาษามลายูเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ขณะที่ภาษาไทยถูกใช้เป็นภาษาที่สอง นักเรียนจำนวนมากจึงมีพื้นฐานภาษาไทยอ่อนแอ บริบทของชุมชนโดยรอบเป็นพื้นที่ชนบทที่พึ่งพาอาชีพเกษตรกรรมและประมง ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนเผชิญกับความท้าทาย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ, 2564) โดยใช้แนวทางอีเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การเรียนรู้จะเน้นสื่อการสอนที่น่าสนใจและแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา (จารุณี การี, 2562) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 12 แห่ง เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนารูปแบบอีเลิร์นนิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ช่วยพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง อีกทั้งยังยกระดับความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมายคือครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ที่ 44 การศึกษาเน้นสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมด้านเทคโนโลยีของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากลักษณะพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน โดยเลือกจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวม 12 โรงเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละ 3 คน รวม 36 คน ผู้ปกครอง 3 คน รวม 36 คน และครูผู้สอนภาษาไทยจำนวน 12 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาสื่อการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพื้นฐานของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน ตลอดจนความพร้อมทางเทคโนโลยี ความต้องการของสถานศึกษา และการร่วมมือช่วยเหลือของครูและผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการออกแบบและพัฒนาวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ในรูปแบบของหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ และเอกสาร ศึกษาหลักการ แนวคิด เพื่อหารูปแบบการเรียนรู้ ด้วยตนเองให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. กำหนดนิยามสิ่งที่ต้องการศึกษา สภาพปัจจุบัน บริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จุดเด่น จุดด้อยโอกาสและความเป็นไปได้ในการจัดทำ องค์ความรู้ เนื้อหา แนวคิด ในวัยที่เหมาะสมของผู้เรียนเพื่อพัฒนาสื่อการสอนส่งเสริมทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยให้ชัดเจน ถูกต้อง

3 เครื่องมือในการวิจัย เป็นการสังเกตพฤติกรรมและสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินสภาพ ปัญหาและความต้องการจากกลุ่มตัวอย่างในการค้นหาสภาพปัญหา เพื่อนำมาพัฒนาส่งเสริมทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินสภาพปัญหา ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และความต้องการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง และ ครูผู้สอนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัด 44 จำนวน 3 ชุด โดยมีเกณฑ์การพิจารณาสภาพปัญหาและความต้องการ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และความต้องการเรียนรู้ พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน (Panpinit, S, 2010) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัญหามากที่สุด ความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากที่สุด และความต้องการเรียนรู้มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัญหามาก ความพร้อมด้านเทคโนโลยีมาก และความต้องการเรียนรู้มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัญหปานกลาง ความพร้อมด้านเทคโนโลยีปานกลาง และความต้องการเรียนรู้อันกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัญหาน้อย ความพร้อมด้านเทคโนโลยีน้อย และความต้องการเรียนรู้น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัญหาน้อยที่สุด ความพร้อมด้านเทคโนโลยีน้อยที่สุด และความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสภาพ ปัญหา ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี และความต้องการเรียนรู้ทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย

4. การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ได้นำต้นร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) โดยใช้เกณฑ์ (อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล, 2561) ดังนี้

+1 หากข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/ คำนียาม

0 หากไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/ คำนียาม

-1 หากข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ / คำนียาม

โดยมีผลการประเมินรายข้อตั้งแต่ 0.80 -1.00 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสัมภาษณ์ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสอบถามและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัด 44 ทั้งสิ้น 12 โรงเรียน จำนวน 36 คน ผู้ปกครอง จำนวน 36 คน และครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย จำนวน 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ส่งไปผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 เพื่อขอเข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่
3. นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหา ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และความต้องการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน กลุ่มครูผู้สอนและผู้ปกครอง มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ร่วมกับการสรุป อุปนัย (analytic induction) และการเปรียบเทียบความคงที่ของข้อมูล (constant comparative) เพื่อตีความ และสร้างข้อค้นพบของการวิจัยสภาพปัญหา ความต้องการด้านเนื้อหา เพื่อส่งเสริมการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียน แล้วนำมาดำเนินการสังเคราะห์ (synthesis) ข้อมูลสารสนเทศมาสรุปเป็นความต้องการนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เครือข่ายสัญญาณและเทคโนโลยีที่นำมาสนับสนุนในการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ เพื่อนำมาจัดต้นแบบสื่อการสอนรูปแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะภาษาไทย และวางรูปแบบบทบาทผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในรูปแบบกิจกรรมร่วมกับนักเรียนตลอดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐาน เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้พัฒนาและส่งเสริมทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 จำนวน 12 โรงเรียน ได้ผล ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครูประจำวิชาภาษาไทย

1.1 ครูผู้สอน มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ 33.3 จังหวัดปัตตานี คิดเป็นร้อยละ 25.0 และจังหวัดนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 41.7 เพศหญิงมีอายุระหว่าง 21- 40 ปี และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.3 มีประสบการณ์การทำงานในการ

สอนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 75

1.2 นักเรียนมีภูมิลำเนาอยู่กับคุณพ่อและคุณแม่ ในจังหวัดยะลาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 50 และทักษะการพูดและอ่านภาษาไทยไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 58.3

1.3 ผู้ปกครองมีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดยะลาคิดเป็นร้อยละ 42.2 จังหวัดปัตตานี คิดเป็นร้อยละ 25.0 จังหวัดนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 25.0 และจังหวัดอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.8 เป็นเพศหญิงอยู่ในช่วงอายุ 21 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.1 ช่วงอายุ 41- 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.1 และช่วงอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.8

2. สภาพปัญหาการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียน

2.1 ครูผู้สอน

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาด้านการพูดและอ่านภาษาไทย ด้านครูผู้สอน

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาด้านการพูดและอ่านภาษาไทย (ด้านครูผู้สอน)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนของท่านมีทักษะการพูดและอ่านออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน	2.75	0.62	ปานกลาง
2. นักเรียนของท่านหลีกเลี่ยงวงสนทนาที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	2.42	0.98	ปานกลาง
3. นักเรียนของท่านกลัวผู้อื่นจะไม่เข้าใจในสิ่งที่เขาพูด	2.83	0.57	ปานกลาง
4. นักเรียนของท่านไม่กล้าสื่อสารภาษาไทยกับบุคคลอื่น	2.17	0.93	ปานกลาง
5. นักเรียนของท่านไม่สามารถพูดในสิ่งที่เขาต้องการได้	2.08	0.99	ปานกลาง
6. นักเรียนของท่านไม่สามารถพูดให้คู่สนทนาของเขาเข้าใจได้	2.08	0.80	ปานกลาง
7. นักเรียนของท่านรู้สึกเขินอายเมื่อพูดหรืออ่านภาษาไทยไม่ชัดเจน	3.00	0.97	ปานกลาง
8. นักเรียนของท่านสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ	2.67	0.78	ปานกลาง
9. นักเรียนของท่านคิดคำภาษาไทยไม่ออกขณะพูด	2.25	0.62	ปานกลาง
10. นักเรียนของท่านหมดความพยายามที่จะพูด เนื่องจากพูดติด ๆ ขัด ๆ พูดซ้ำ	1.92	0.97	น้อย
11. นักเรียนของท่านวิตกกังวลและไม่มั่นใจหลายครั้งเมื่อต้องพูดภาษาไทยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	2.00	0.60	ปานกลาง
12. นักเรียนของท่านไม่มีแหล่งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติการอ่านและพูดภาษาไทยจากภายนอก	2.75	0.97	ปานกลาง
13. นักเรียนของท่านต้องนึกเป็นภาษามลายูทุกครั้ง เมื่อต้องพูดเป็นภาษาไทย	3.00	0.98	มาก
14. นักเรียนของท่านได้มีผู้ปกครองช่วยฝึกอ่านและฝึกพูดให้นักเรียนหลังเลิกเรียน	2.50	0.96	ปานกลาง
15. ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียน ไม่ได้มีการใช้สื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	2.08	0.90	ปานกลาง
รวม	2.43	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ครูประจำวิชาภาษาไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัด 44 มองเห็นสภาพปัญหาการพัฒนาการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.84) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาการพูดภาษาไทยของนักเรียนจะรู้สึกเขินอายเมื่อพูดหรืออ่านภาษาไทยไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนต้องคิดเป็นภาษามาลายูทุกครั้งเมื่อจะพูดเป็นภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ นักเรียนกลัวผู้อื่นไม่เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนพูด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีทักษะการพูดและอ่านออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนจะไม่มีแหล่งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติการอ่านและพูดภาษาไทยจากภายนอก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 อยู่ในระดับปานกลาง การมีสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียน ยังมีไม่เพียงพอในการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีผู้ปกครองช่วยสอนการบ้านให้นักเรียนหลังเลิกเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลีกเลี่ยงวงสนทนาที่ใช้การสนทนาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนจะคิดคำภาษาไทยไม่ออกขณะพูด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนไม่กล้าสื่อสารภาษาไทยกับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนไม่สามารถพูดในสิ่งที่เขาต้องการได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนจะไม่สามารถพูดให้คู่สนทนาเข้าใจได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 อยู่ในระดับปานกลาง ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียน ไม่ได้มีการใช้สื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้นักเรียนวิตกกังวลและไม่มั่นใจบ่อยครั้งเมื่อต้องพูดภาษาไทยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้นักเรียนหมดความพยายามที่จะพูด เพราะจะพูดติด ๆ ขัด ๆ และพูดซ้ำลงไป ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.92 อยู่ในระดับน้อย

2.2 ผู้ปกครอง

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาด้านการพูดและอ่านภาษาไทยด้านผู้ปกครอง

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาด้านการพูดและอ่านภาษาไทย (ด้านผู้ปกครอง)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พูดและอ่านออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน	2.25	0.94	ปานกลาง
2. หลีกเลี่ยงวงสนทนาที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	2.28	0.98	ปานกลาง
3. เกรงผู้อื่นจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ข้าพเจ้าพูด	2.39	0.98	ปานกลาง
4. ท่านไม่กล้าสื่อสารภาษาไทยกับบุคคลอื่น	2.06	0.97	ปานกลาง
5. ไม่สามารถพูดในสิ่งที่เขาต้องการได้	1.97	0.97	น้อย
6. ไม่สามารถพูดสื่อสารในสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้	2.03	0.98	ปานกลาง
7. รู้สึกเขินอายเมื่อพูดหรืออ่านภาษาไทยไม่ชัดเจน	2.11	0.96	ปานกลาง

8. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ	3.08	0.97	มาก
9. นักเรียนของท่านคิดคำภาษาไทยไม่ออกขณะพูด	2.28	0.95	ปานกลาง
10. ข้าพเจ้าหมดความพยายามที่จะพูด เนื่องจากพูดติด ๆ ขัด ๆ หรือพูดซ้ำ	1.89	0.96	น้อย
11. ข้าพเจ้าเกิดความวิตกกังวลและไม่มั่นใจเมื่อต้องพูดภาษาไทยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	1.89	0.96	น้อย
12. ข้าพเจ้าไม่มีแหล่งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติการอ่านและพูดภาษาไทยจากภายนอก	1.97	0.97	น้อย
13. ข้าพเจ้าต้องนึกเป็นภาษายาวีทุกครั้ง เมื่อต้องพูดเป็นภาษาไทย	3.03	0.96	มาก
14. ข้าพเจ้ามีโอกาสดูฝึกอ่านและฝึกพูดให้นักเรียนในปกครองหลังเลิกเรียน	3.53	0.98	มาก
15. ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้เด็กในความดูแล ไม่ได้มีการใช้สื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	2.72	0.96	ปานกลาง
รวม	2.43	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผู้ปกครองมองสภาพปัญหาการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียนและตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.97) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ปกครองได้มีโอกาสฝึกอ่านและฝึกพูดให้นักเรียนหลังเลิกเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 อยู่ในระดับมาก สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 อยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองต้องนึกเป็นภาษามลายูทุกครั้ง เมื่อต้องพูดเป็นภาษาไทยกับนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 อยู่ในระดับมาก ไม่มีการใช้สื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองเกรงว่าผู้อื่นจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองพูด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 อยู่ในระดับปานกลาง หลีกเลียงวงสนทนาที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนจะคิดคำภาษาไทยไม่ออกขณะพูด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 อยู่ในระดับปานกลาง จะพูดและอ่านออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้สึกเขินอายเมื่อพูดหรืออ่านภาษาไทยไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.11 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองไม่กล้าสื่อสารภาษาไทยกับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองไม่สามารถพูดสื่อสารในสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 อยู่ในระดับปานกลาง ไม่สามารถพูดในสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 อยู่ในระดับน้อย ผู้ปกครองไม่มีแหล่งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติการอ่านและพูดภาษาไทยจากภายนอก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 อยู่ในระดับน้อย ผู้ปกครองหมดความพยายามที่จะพูดเนื่องจากพูดติดขัดหรือพูดซ้ำ และจะเกิดความวิตกกังวลและไม่มั่นใจเมื่อต้องพูดภาษาไทยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1.89 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 นักเรียน

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาด้านการพูดและอ่านภาษาไทย
ด้านนักเรียน

ปัญหาในการพัฒนาทักษะ ด้านการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียน	จำนวน (n=36)	ร้อยละ
นักเรียนพูดภาษาไทยได้ชัดเจนหรือไม่		
ชัดเจน	15	41.70
ไม่ชัดเจน	21	58.30
นักเรียนอ่านภาษาไทยได้คล่องหรือไม่		
คล่อง	15	41.70
ไม่คล่อง	21	58.30

จากตารางที่ 3 สภาพปัญหาการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียน พบว่า นักเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังพูดภาษาไทยชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 41.70 ไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 58.30 และนักเรียนอ่านภาษาไทยคล่อง คิดเป็นร้อยละ 41.70 ไม่คล่อง คิดเป็นร้อยละ 58.30

3. ความต้องการพัฒนาการพูดและอ่านภาษาไทย

3.1 ความต้องการของครูผู้สอนทุกโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ที่ 44 ต้องการให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะภาษาไทยในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทักษะการพูดภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 50.0 และทักษะการอ่านภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 33 ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

3.2 ผู้ปกครองมีความต้องการให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยให้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาเป็นทักษะการอ่านภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 25

3.3 นักเรียนมีความต้องการให้ผู้ปกครองเป็นผู้สอนการพูดและฝึกอ่านภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 81 โดยต้องการให้สอนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.9 หากทำสื่อการสอน นักเรียนต้องการให้ฝึกฝนในรูปแบบการสอนสะกดคำ คิดเป็นร้อยละ 36.1 และทำเป็นลักษณะเกมส์ คิดเป็นร้อยละ 33.30

4. ความต้องการใช้เทคโนโลยีของสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน

4.1 ความพร้อมด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี โดยผู้ปกครองมีความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ในการร่วมทำวิจัย คิดเป็นร้อยละ 88.9 แต่ในสถานศึกษายังไม่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 75

4.2 ผู้ปกครองมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีในการเล่นแอปพลิเคชัน ไลน์ คิดเป็นร้อยละ 44.3 เฟซบุ๊กคิดเป็นร้อยละ 39.2 อินสตาแกรมคิดเป็นร้อยละ 7.6 ทวิตเตอร์คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.3

4.3 สัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ซึ่งมีสัญญาณครอบคลุมในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์พบว่า เครือข่ายเอไอเอสมีมากที่สุดร้อยละ 63.9 เครือข่ายทรูร้อยละ 16.7 เครือข่ายดีแทคร้อยละ 13.9 และอื่น ๆ ร้อยละ 5.6

อภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาในการพัฒนาการพูดและอ่านภาษาไทยของนักเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แยกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1.1 ปัจจัยภายในตัวนักเรียน

1) นักเรียนขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยเนื่องจากกลัวการพูดผิด หรือถูกเพื่อนล้อเลียน ทำให้ไม่อยากจะฝึกฝนภาษาไทยอย่างจริงจัง

2) ทักษะพื้นฐานทางภาษาไทยไม่แข็งแรง เช่น การออกเสียง การอ่าน และการเขียน ทำให้การเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ที่ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางเป็นไปได้ยาก

1.2 ปัจจัยภายนอก

1) สภาพแวดล้อม ในชุมชนของนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสาร ทำให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนภาษาไทยน้อย และมีโอกาสได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันน้อยลง

2) สภาพครอบครัวและผู้ปกครองบางส่วนอาจใช้ภาษาไทยไม่คล่อง หรือไม่สามารถให้การสนับสนุนด้านภาษาไทยแก่นักเรียนได้อย่างเต็มที่

3) โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และสื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ

2. จากการวิจัยพบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพร้อมและสนใจในการฝึกพูดและอ่านภาษาไทยในรูปแบบอีเลิร์นนิ่ง (CAKMAK, Fidel, 2022) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของฌอง เพียเจต์ (Piaget, J, 1971) ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี จะเป็นช่วงวัยแห่งการจดจำและฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ตามช่วงวัยและสัญชาตญาณ (Preoperational) จะทำให้พื้นฐานการเรียนรู้และพัฒนาการพูดและอ่านภาษาได้ดีขึ้น

3. จากการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความจำเป็นต่อการฝึกทักษะนักเรียนนักเรียนที่มีพื้นฐานการพูดภาษาไทยที่ดี และมีผู้ปกครองให้ความร่วมมือจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของครู ตรงกับงานวิจัยของแฮมลินและฟเลสซา กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะทำให้ นักเรียนเรียนรู้ดีขึ้น (Hamlin, D., & Flessa, J, 2018) ต่อให้ผู้ปกครองมีทักษะพื้นฐานภาษาไทยที่ไม่แข็งแรง แต่ความพยายามอยากให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการฝึกพูดและอ่านภาษาไทยจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่จะทำให้ผู้ปกครองสนับสนุนและได้มีการซึบซับเรียนรู้หลักภาษาไทยพื้นฐานไปพร้อม ๆ นักเรียน โดยการควบคุมดูแลจากครูผู้สอนอีกหนึ่งระดับ

5. การสร้างสื่อการสอนให้เกิดความน่าสนใจโดยนำ AI หรือระบบประมวลผลที่ทันสมัย พบว่า จะทำให้นักเรียนสนใจอยากจะเรียนรู้ ฟังพูดและฝึกอ่านภาษาไทยรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (จารุณี การิ, 2562) ยิ่งการใช้ “ไลน์” ในอุปกรณ์มือถือมาเป็นสื่อการสอนซึ่งผู้ปกครองทุกบ้านมีไว้ใช้ดูแลควบคุมนักเรียน ให้ทำตามกิจกรรมเนื้อหาเพื่อฝึกพูดและฝึกอ่านภาษาไทย (Hamlin, D., & Flessa, J, 2018) ก็จะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ ง่ายต่อการทบทวนด้วยตนเองและผู้ปกครองควบคุมได้ตลอดเวลา (Learning by doing) จึงทำให้เกิดนวัตกรรมพัฒนาสร้างบทเรียนการเรียนรู้การฝึกพูดและฝึกอ่านภาษาไทยผ่าน ระบบ LINE OA (LINE Official Account) โดยใช้แชตบอตและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมา สนับสนุนการเรียนรู้ในห้องเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จิตติขวัญ ภูพันธ์ตระกูล, สุรัสวดี นรา พงศ์เกษม, มรินดา บุร่งโรจน, สรัญญา กฤษณานุวัตร, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สภาพปัญหาการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ภาคใต้ที่ 44 เกิดจากปัจจัย 5 ด้าน (FISE) ดังต่อไปนี้

1.1 ครอบครัว (Family) หมายถึง การสนับสนุนจากผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ภายในครอบครัว การสื่อสารที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษารองในการสื่อสารภายในครอบครัว

1.2 ตัวนักเรียน (Individual Language Student) มีพื้นฐานทักษะภาษาไทยที่ยังไม่ เพียงพอ ความไม่มั่นใจการพูดและอ่านภาษาไทยไม่คล่อง

1.3 สถาบันการศึกษา (Institution) ขาดแคลนอัตรากำลังครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้าน ภาษาไทย การมีสื่อการสอนที่มีความทันสมัย และการสอนภาษาไทยให้ครอบคลุมได้ตามหลักสูตรของ โรงเรียน

1.4 ทักษะ Skills (S) ขาดการสนับสนุนทักษะดิจิทัล ไม่มีแหล่งเรียนรู้ทักษะการใช้ ภาษาไทยที่เข้าใจบริบทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5 สภาพแวดล้อม (Environment) สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ สภาพแวดล้อมใน การสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทย วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในพื้นที่

2. ความต้องการในการพัฒนาทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้ที่ 44 แบ่งเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

2.1 นักเรียน (Students) ต้องการเรียนรู้ทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น (Improved Thai language skills) เพื่อสร้างความมั่นใจในการพูดและอ่านภาษาไทย และอยากมี โอกาสในเรียนรู้ภาษาไทยนอกห้องเรียน (Providing additional learning opportunities)

2.2 ครู (Teachers) ต้องการให้นักเรียนระดับชั้น ป.2 ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ภาคใต้ที่ 44 ฝึกฝนการพูดและอ่านภาษาไทยนอกเวลาเรียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและเหมาะสม

(Effective teaching resources) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ขาดความต่อเนื่อง

2.3 ผู้ปกครอง (Parents) ต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของบุตรหลาน (Parental involvement) และอยากให้มีช่องทางและสื่อการเรียนรู้ด้านภาษาไทยเพิ่มเติมนอกจากในห้องเรียนให้บุตรหลานเพื่อได้ฝึกฝนและพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานที่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาการพูดและการอ่านภาษาไทยของนักเรียนควรเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื้อหาต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรงตามวัยและความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน สามารถรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีระบบประเมินผล

2. ออกแบบบทสนทนาของแชทบอทมาบูรณาการในการนำเสนอเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เช่น การถาม-ตอบ การฝึกออกเสียง การอ่านตาม การเล่นเกม ใช้ภาพและเสียงประกอบของแชทบอทที่ชัดเจนเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ มีคำแนะนำและแก้ไขข้อผิดพลาดในการเรียนรู้ได้อย่างทันท่วงที (Dimitrios Ramandanis, & Stelios Xinogalos, 2023) จะสร้างความน่าสนใจให้นักเรียนในการฝึกฝนทักษะการพูดและการอ่านอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน และสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เช่น กลุ่มไลน์ หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนในการพัฒนาการพูดและการอ่านภาษาไทย

4. พัฒนารูปแบบให้สามารถทำงานได้ในสภาพแวดล้อมที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรและสามารถใช้งานได้บนอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพต่ำ

5. ออกแบบจัดกิจกรรมแข่งขันการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและสร้างสรรค์ ให้มีเกมส์และรางวัล เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทักษะการพูดและการอ่านภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจการพิเศษ. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน “โครงการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43 และ 44 ประจำปีงบประมาณ 2564”. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

- จารุณี การี. (2562). ความต้องการและแนวทางการดำเนินงานคลังปัญญาตามแผนพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคมประเทศไทย 4.0: กรณีศึกษาสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. *วารสารอินฟอร์เมชัน*, 26(2), 83–101.
- จิตติขวัญ ภูพันธ์ตระกูล, สุรัสวดี นราพงศ์เกษม, มรินดา บุรุงโรจน, สรัญญา กฤษณานวัตร. (2559). การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต รูปแบบการพัฒนาทักษะการอ่านออก-เขียนได้ สำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2555). *อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์-แนวทางสู่การปฏิบัติการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ในทุกระดับ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี พับลิชท์ 1991 จำกัด.
- บรรจง ฟารุ่งสาธ. (2551). พฤติชนธรรมศึกษาชายแดนภาคใต้:แนวทางสู่การปฏิรูปการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 19(1), 1–14.
- วิภาดา มุกดา และ ศีลสุภา วรณสุทธิ. (2566). การศึกษาระบบออนไลน์วิถีใหม่ในช่วงโควิด 19. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 24(1), 102–111.
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2560). *ครูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขอย้ายออกจากพื้นที่ต่อเนื่อง*. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2556 จาก <http://Newsthaipbs.or.Th/Content/143296>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล. (2561). *การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- CAKMAK, Fidel. (2022). Chatbot-Human Interaction and Its Effects on EFL Students' L2 Speaking Performance and Anxiety. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 16(2), 113–131.
- Dimitrios Ramandanis, & Stelios Xinogalos. (2023). Designing a Chatbot for Contemporary Education: A Systematic Literature Review. *Information* 2023, 14(503), 1–30.
- Hamlin, D., & Flessa, J. (2018). Parental Involvement Initiatives: An Analysis. *Educational Policy*, 32(5), 697–727.
- Piaget, J. (1971). *The Theory of Stages in Cognitive Development*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Panpinit, S. (2010). *Research Techniques in Social Science*. Bangkok: Wittiyapat.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)
เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาาคม*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES USING MURDOCH
INTEGRATED APPROACH (MIA) TO PROMOTE ENGLISH READING AND
CREATIVE COMMUNICATION SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 4,
STUDENTS AT POTINIMITWITTAYAKOM SCHOOL

สิราวรรณ เสี่ยงบุญ

Sirawan Siangboon

อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์

Udomluk Koolsriroj

สิทธิกร สุมาลี

Sitthikorn Sumalee

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย.

Kasetsart University, Thailand.

E-mail: Sirawan.sia@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อค เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาาคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต และขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 26 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อค จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ (2) แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ (3) แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (4) แบบประเมินตนเองของนักเรียนด้านการอ่านและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ ค่าเฉลี่ยประชากร และ

* Received: 28 November 2024; Revised: 31 December 2024; Accepted: 31 December 2024

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร วิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ด้านการพูดและการเขียน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของเมอร์ด็อก ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด และ 2) หลังจากใช้กิจกรรมดังกล่าว นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการทักษะการอ่านเฉลี่ย 63.31 และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เฉลี่ย 55.00 ซึ่งทั้งสองด้านอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ด็อก (MIA), ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ, ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to (1) develop integrated learning activities based on Murdoch's approach to enhance English reading skills and creative communication for Grade 10 students and (2) study the effects of implementing these integrated learning activities in line with Murdoch's method during the second semester of the 2023 academic year at Phothinimit Witthayakhom School. This was an action research study conducted in four stages: planning, acting, observing, and reflecting. The population consisted of 26 Grade 10 students in the second semester of the 2023 academic year. The research instruments included (1) three units of Murdoch's integrated learning plans, (2) English reading skill exercises, (3) an assessment form and criteria for evaluating creative communication, and (4) a self-assessment form for students on reading and creative communication. The data were analyzed using relative development scores, population mean, and standard deviation, along with content analysis of post-learning reflections.

The research results showed that: (1) the development of integrated learning activities based on Murdoch's approach successfully enhanced students' creative communication skills in both speaking and writing. The activities were evaluated by experts and found to be of the highest quality, and (2) after using the integrated learning activities, the students' average development scores were 63.31 for reading skills and 55.00 for creative communication skills, both of which were at a high level.

Keywords: Murdoch Integrated Approach (MIA), English reading skill, Creative communication skills

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ติดต่อสื่อสารทั่วโลก โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้ผู้คนจากทั่วโลกติดต่อ แลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันได้โดยง่าย ดังนั้น ทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลทางเทคโนโลยี และเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ สำหรับประเทศไทยมีการให้ความสำคัญกับการสอนภาษาอังกฤษ โดยมุ่งให้นักเรียนมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดี ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้กำหนดให้รายวิชาภาษาอังกฤษเป็นรายวิชาที่ต้องเรียนตลอดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลที่ทันสมัยได้ นอกจากนี้ ในการสอนยังนำแนวทาง The Common European Framework of Reference for Language (CEFR) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยกำหนดว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องเข้าใจเนื้อหาและสาระสำคัญในเรื่องที่สนใจ สามารถสื่อสารอ่านและเข้าใจบทความที่ซับซ้อนได้ ดังนั้น การที่นักเรียนจะสามารถเข้าใจเนื้อหาและสาระสำคัญตลอดจนสามารถสื่อสารได้นั้น จำเป็นต้องมีทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ เพราะทักษะการอ่านเป็นหัวใจของการเรียนรู้ (พรทิพย์ ดีสมโชค, 2561) ช่วยพัฒนามนุษย์ใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย คือ ด้านความรู้ ประสบการณ์ทั้งด้านการเรียน และการประกอบสัมมาอาชีพ ด้านทักษะพิสัย คือช่วยในด้านการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน ช่วยให้ผู้อ่านมีคลังคำศัพท์และความรู้ต่าง ๆ ไปปรับปรุงการพูดและงานเขียนได้อย่างมั่นใจและสุดท้าย คือ ด้านจิตพิสัย โดยช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ถูกต้องเหมาะสม (กานต์ธิดา ทองจันทร์, 2564) ทักษะการอ่านที่ดีถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ และยังช่วยให้สื่อสารความคิด ความรู้สึก และข้อคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสรรค์ รวมถึงช่วยเสริมสร้างความสามารถในการตีความและการสรุปประเด็นสำคัญจากเนื้อหาที่อ่าน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ (นาวิณ เพิ่มประยูร, 2562) โดยองค์ประกอบการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร การรับฟังอย่างตั้งใจ การสะท้อนความคิดและความรู้สึกระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การเสริมกำลังใจในระหว่างการเรียนรู้ และการเรียบเรียงเนื้อหาที่สั้นและกระชับ เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้รับสารและส่งสาร รวมไปถึงการมีกิริยาท่าทางที่สุภาพ (ชัยวิช ตนตรง และคณะ, 2565; Mirivel, J.C, 2014; ชัญญา ลีศรีตรุษพ่าย และชาญ รัตนะพิสิฐ, 2557)

เมื่อทำการศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษของไทย พบว่า ปัจจุบันการสอนเป็นแบบแยกทักษะ (segregated skill Instruction) ที่เชื่อว่า ภายหลังจากจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน คือ ความ

เชี่ยวชาญในการใช้ทักษะทางภาษาแต่ละทักษะ และการเรียนรู้ภาษานั้นแยกส่วนกับการเรียนรู้เนื้อหาอื่น ๆ ลักษณะของการสอนจะแบ่งรายวิชาเป็นทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน เนื้อหารายวิชาจะเน้นการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะ และกลวิธีการเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความชำนาญในทักษะนั้น ๆ (Mohan, B. A, 1986) ซึ่งการสอนภาษาจะเน้นย้ำเพียง 1 ทักษะ หรือมากที่สุด คือ 2 ทักษะ ครูผู้สอนจะสอนโดยมุ่งตรงไปที่ทักษะใดทักษะหนึ่ง ซึ่งอาจส่งผลให้พัฒนาการของนักเรียนในทักษะอื่นถดถอยลงได้ การเรียนการสอนในลักษณะนี้ เป็นการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะทางภาษาเป็นพื้นฐาน (Language-based) ไม่ใช่การสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ โดยการใช้ประโยชน์ของภาษาเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมาย (Scarcella, Robin C.; & Oxford, Rebecca L, 1992) ดังนั้น การนำรูปแบบการสอนแบบแยกทักษะมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียน จึงพบว่า นักเรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้ทักษะทางภาษาได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการสอนแบบแยกทักษะ ไม่ได้เป็นการฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางภาษาอังกฤษแบบไม่สมดุล เช่น อ่านออกแต่พูดสื่อสารไม่ได้ เป็นต้น (Scarcella, Robin C.; & Oxford, Rebecca L, 1992)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการอ่านให้มีประสิทธิภาพ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อภิญา วงศ์กลิ่นกรุด และชนิกานต์ โนหลักหมื่น พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด โดยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นผ่านกิจกรรมกลุ่ม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและกระตือรือร้นในการอ่านภาษาอังกฤษ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น (อภิญา วงศ์กลิ่นกรุด, 2553; ชนิกานต์ โนหลักหมื่น, 2563) สอดคล้องกับสุภาพร ปรีดา ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาอังกฤษชุด “ตลาด” วิถีชุมชนคนปากน้ำโพ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ MIA สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ทั้งนี้ สอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเน้นการสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้วางแผนจัดกิจกรรม และคอยชี้แนะให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา (สุภาพร ปรีดา, 2565)

จากการศึกษางานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบเมอร์ดีอค (MIA) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นเรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองตามที่ผู้สอนจัดเตรียมแผนการเรียนรู้มาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีปัญหาทักษะพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ ย่อมหมายถึงว่า นักเรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ฉะนั้นแล้ว การใช้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เข้ามาใช้ในการสอนนั้น แม้ว่าจะเป็นการสอนโดยเน้นที่ทักษะการอ่าน แต่ด้วยขั้นตอนการเรียนรู้แบบบูรณาการซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบองค์รวม ซึ่งช่วยทำให้ทักษะด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนได้รับการพัฒนา

อย่างรอบด้าน (Murdoch, G. S, 1986) ช่วยให้มีทักษะทางภาษาอังกฤษสำหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ และเข้าถึงการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้จากทั่วโลก อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ย่อมช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ถึงข้อมูลที่อ่านอย่างมีเหตุมีผลนำไปสู่การแก้ปัญหา หรือประกอบการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามมา (สุภิญญา ยีหมัดอะห์ลี, 2556) ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบ MIA มาใช้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านและส่งเสริมการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถอ่าน คิดวิเคราะห์ และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 แผนการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 คน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยได้ออกแบบ (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และแบบบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ (2) แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ (3) แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน และ (4) แบบประเมินตนเองของนักเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

2. ขั้นการปฏิบัติ (Action) ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) ที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาอังกฤษ ไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) Wandering Rock of Death Valley 2) Understanding Culture 3) Excellence Exercise โดยผู้วิจัยได้ให้

นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และมีการประเมินทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนผ่านการพูดนำเสนอและการเขียนแสดงความคิดเห็น

3. ขั้นการสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) และบันทึกพัฒนาการการอ่านภาษาอังกฤษและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนทุกหน่วยการเรียนรู้

4. ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการอ่านและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน รหัส 31202 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ในระหว่างการจัดกิจกรรม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ครูผู้สอนได้บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนทำการประเมินตนเองผ่านแบบประเมินที่จัดเตรียมไว้ และผลการประเมินเหล่านี้ถูกนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรมาทำการวิเคราะห์ โดยเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบฝึกทักษะการอ่านและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สูตรหาค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (Relative gain score) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแบบประเมินตนเองของนักเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ) และวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

1. การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโพธิ์นิมิต วิทยาคม ซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 Wandering Rock of Death Valley

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 Understanding Culture

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Excellence Opinion

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ครั้งนี้ ได้ออกแบบโดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ แบบ 2W3P ร่วมกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1. Priming Question หรือการถามนำก่อนการอ่าน 2. Understand Vocabulary หรือการทำความเข้าใจคำศัพท์ 3. Reading the Text หรือ การอ่านเนื้อเรื่อง 4. Understanding the Text หรือทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง 5. Transferring Information หรือการถ่ายโอนข้อมูลในรูปแบบอื่น 6. Jigsaw Exercise and Paragraph Structure หรือการทำแบบฝึกหัดต่อ ชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเจต 7. Evaluation and Correction หรือการประเมินผลและ แก้ไขข้อผิดพลาด โดยในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ผล การเรียนรู้ 2) สาระสำคัญ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ 7) ชิ้นงานหรือภาระงาน และ 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะการอ่านและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดย นักเรียนจะได้อ่านเนื้อเรื่อง 1 เรื่องต่อหน่วยการเรียนรู้ พร้อมทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทั้งการพูดและการเขียนในทุกหน่วย โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำแนวการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) มาใช้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่าง สร้างสรรค์ผ่านการพูดและการเขียนใน 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยกิจกรรมถูกออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะ การอ่านภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านและสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทั้งการอ่าน พูด และเขียน ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$)

ตอนที่ 2

2. ผลการศึกษาการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA)

2.1 ผลการวิเคราะห์ทักษะการอ่านหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณา การของเมอร์ดีอค (MIA) ผู้วิจัยได้บันทึกคะแนน ผลการทำแบบฝึกทักษะการอ่านของนักเรียนในสอง ช่วงเวลา ซึ่งผลที่ได้ปรากฏดังนี้

	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับ
คะแนนพัฒนาการระยะที่ 1 (%) เปรียบเทียบคะแนนครั้งที่ 1 กับ 2	38.07	กลาง
คะแนนพัฒนาการระยะที่ 2 (%) เปรียบเทียบคะแนนครั้งที่ 1 กับ 3	63.31	สูง

จากตารางข้อมูลพบว่า คะแนนพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทางของเมอร์ดีอค (MIA) มีค่าเฉลี่ยคะแนนร้อยละของพัฒนาการในระยะที่ 1 $\bar{X} = 38.07$ ซึ่งบ่งชี้ว่าพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนร้อยละของพัฒนาการในระยะที่ 2 เพิ่มขึ้นเป็น $\bar{X} = 63.31$ แสดงว่าพัฒนาการอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการระหว่างการเรียน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยคะแนนพัฒนาการของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปสู่ระดับสูง

2.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวทางของเมอร์ดีอค (MIA) ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกคะแนนผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินที่ได้จัดทำขึ้นในสองช่วงเวลา ซึ่งผลที่ได้ปรากฏดังนี้

	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับ
คะแนนพัฒนาการระยะที่ 1 (%) เปรียบเทียบคะแนนครั้งที่ 1 กับ 2	38.61	กลาง
คะแนนพัฒนาการระยะที่ 2 (%) เปรียบเทียบคะแนนครั้งที่ 1 กับ 3	55.00	สูง

จากตารางแสดงให้เห็นว่าคะแนนพัฒนาการระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ที่ใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ในระยะที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ $\bar{X} = 38.61$ ซึ่งบ่งชี้ว่าพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในระยะที่ 2 ค่าเฉลี่ยร้อยละของพัฒนาการ $\bar{X} = 55.00$ แสดงถึงพัฒนาการที่อยู่ในระดับสูง โดยสรุปแล้วจากการศึกษาค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลางในระยะที่ 1 และมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับสูงในระยะที่ 2

2.3 ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองเมื่อสิ้นสุดการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยเรียบร้อยแล้ว นักเรียนได้ประเมินตนเองผ่านแบบประเมิน ซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้สะท้อนความก้าวหน้าของตนเองในด้านต่าง ๆ โดยผลการประเมินปรากฏ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	N	μ	แปลผล
	33	3.45	ระดับดี

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินตนเองของนักเรียนตามกิจกรรมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) พบว่า อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.45$)

2.4 ผลการวิเคราะห์บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้บันทึกผลการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) ปัญหา อุปสรรค/แนวทางแก้ไข 3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยที่ 1 Wandering Rock of Death Valley

นักเรียนเข้าใจคำว่า "cause" และ "effect" และสามารถนำคำศัพท์ไปใช้ได้ทุกคน โดย 22 คนใช้คำนี้อธิบายสาเหตุและผลกระทบของสภาพภูมิอากาศและเขียนสะท้อนความคิด อีก 4 คนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน นักเรียนทุกคนแสดงความกระตือรือร้นในการค้นคว้าและสรุปข้อมูลด้วย mind mapping อย่างครบถ้วน โดยปัญหาที่พบคือคำศัพท์ใหม่ ทำให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านช้าลง ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสอนอื่นเข้ามาช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำศัพท์ได้มากขึ้น

2. หน่วยที่ 2 Understanding Culture

นักเรียนทุกคนเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมและประเพณีในบทอ่าน โดยสามารถยกตัวอย่างวัฒนธรรมของชนเผ่าเมารีได้ อีกทั้งสามารถใช้ทำทางประกอบการสื่อสารได้อยู่ในระดับดีขึ้นไปในหน่วยการเรียนรู้พบปัญหาคือเนื้อหาในบทอ่านเป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชนเผ่าเมารีที่ห่างไกลจากความรู้เดิมของนักเรียน แนวทางแก้ไขคือการอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับชนเผ่าและให้นักเรียนสืบค้นเพิ่มเติม

3. หน่วยที่ 3 Excellence Opinion

นักเรียนทุกคนสามารถสรุปใจความสำคัญของการนำเสนอข่าวได้ โดยสามารถคนสื่อสารได้สร้างสรรค์แต่มีบางส่วนที่ยังไม่สามารถสื่อสารได้ครบทุกองค์ประกอบ นักเรียนทุกคนร่วมมือในงานกลุ่มได้ดี ซึ่งปัญหาที่พบคือการจัดกลุ่ม ทำให้นักเรียนบางคนไม่กระตือรือร้น แนวทางแก้ไขคืออธิบายประโยชน์ของการจัดกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ

อภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนอ่านแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พบว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 คือ Priming Question หรือการถามนำก่อนการอ่าน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำกิจกรรมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ

ของนักเรียนในเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 2 คือ Understand Vocabulary หรือการทำความเข้าใจคำศัพท์ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ที่สำคัญของเรื่อง โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ระบุคำศัพท์และให้ความหมายของคำศัพท์กับนักเรียน เนื่องจากคำศัพท์หนึ่งคำมีหลายความหมาย เพราะฉะนั้น หากนักเรียนได้รับความหมายของคำศัพท์ที่ถูกต้อง จะทำให้นักเรียนสามารถนำคำศัพท์ไปใช้ในบริบทที่อ่านได้อย่างถูกต้อง ขั้นตอนที่ 3 คือ Reading the Text หรือการอ่านบทอ่าน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้อ่านบทอ่านซึ่งเป็นบทอ่านที่มีการแทรกคำถามสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการอ่านอยู่ตลอดเวลา ขั้นที่ 4 คือ Understanding the Text หรือทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง นักเรียนจะได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองโดยการตอบคำถามปลายเปิด ซึ่งต้องใช้คำศัพท์และสำนวนของตนเอง ห้ามคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหา ขั้นที่ 5 Transferring Information หรือการถ่ายโอนข้อมูลในรูปแบบอื่น หลังจากการอ่านเรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านในรูปแบบของแผนที่ความคิด (mind mapping) ขั้นที่ 6 คือ Jigsaw Exercise and Paragraph Structure หรือการทำให้แบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท ในขั้นตอนนี้จะเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียงชิ้นส่วนประโยคให้มีใจความสมบูรณ์ หลังจากทำกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนจะได้ทำกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมการเขียนและพูดสะท้อนความคิดจากเรื่องที่อ่านและดูพร้อมทั้งให้เหตุผล ซึ่งในกิจกรรมนี้เพื่อนในชั้นเรียนจะเป็นผู้อ่านงานเขียนหรือดูการพูดสะท้อนคิดของนักเรียน และแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ โดยมีองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ต้องงานดังกล่าว กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ การแทรกคำถามสั้น ๆ ในบทอ่านเป็นการอ่านในลักษณะของการอ่านแบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นแนวทางการอ่านที่มุ่งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบทอ่านที่อ่าน (เกศรินทร์ ทองงาม, 2557) โดยการแทรกคำถามสั้น ๆ ในระหว่างการอ่านช่วยเพิ่มความน่าสนใจและกระตุ้นความคิดของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อครูแทรกคำถามสั้น ๆ ในขณะที่นักเรียนอ่านบทอ่าน จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีแค่การอ่านเนื้อหาเฉย ๆ แต่เป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาคำตอบของบทอ่าน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ อีกทั้งการตอบคำถามต้องอาศัยการวิเคราะห์และการตีความบทอ่าน นักเรียนจะต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง การฝึกให้นักเรียนพิจารณาเนื้อหาอย่างรอบด้านและสรุปประเด็นสำคัญที่ต้องการสื่อสาร ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการตอบคำถามปลายเปิด นักเรียนจะต้องตอบคำตอบด้วยตนเอง โดยใช้คำศัพท์และสำนวนที่เหมาะสมเพื่อสื่อความคิด อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ใช้ภาษาที่หลากหลายช่วยพัฒนาทักษะการเขียนทั้งในแง่ของการสร้างประโยคที่ซับซ้อนและการเลือกใช้คำให้เหมาะสมตามบริบท ซึ่งส่งผลให้ทักษะการเขียนของนักเรียนพัฒนาไปในทิศทางที่หลากหลายและมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (บัณฑิตา จารุมา และพยอม ก้อนในเมื่อง, 2563) อีกทั้งการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เรียนรู้วิธีการจัดระเบียบความคิดและแสดงออกอย่างเป็นระบบ ทำให้

สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสื่อสารที่ชัดเจนและมีเหตุผล ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน กล้าที่จะแสดงออกทั้งทางการพูดและการเขียนในสถานการณ์ต่าง ๆ และการฝึกฝนทักษะเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในอนาคต (Sudiran, S, 2020) หลังจากการประเมินพัฒนาการของนักเรียนทั้ง 2 ระยะ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการในด้านทักษะการอ่านและทักษะการสื่อสารเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนสามารถวิเคราะห์เนื้อเรื่อง และตอบคำถามได้โดยใช้ภาษาของตนเอง อีกทั้งการได้เรียนรู้ความหมายคำศัพท์ตามบริบท ทำให้ลดระยะเวลาในการสืบค้น นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการอ่านได้ทันที ทั้งนี้ การทำความเข้าใจคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์หลักทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาและสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องได้ ดังที่ สุภาพร ปรีดา กล่าวว่า การทำความเข้าใจคำศัพท์ที่ถูกต้องตามบริบทที่อ่าน เอื้อให้นักเรียนสามารถนำความรู้จากคำศัพท์นั้นไปใช้ในการอ่านหรือขั้น Reading the Text จับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่อ่านและบริบทต่าง ๆ ของเนื้อเรื่องได้ (สุภาพร ปรีดา, 2565) นอกจากนี้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ก็มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยของนักเรียนเพิ่มขึ้น 16.39 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างระยะที่ 1 กับระยะที่ 2 การเพิ่มขึ้นของคะแนนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ แต่ยังช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนให้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาให้อยู่ในรูปของแผนที่ความคิดได้ สามารถสรุปเนื้อหาผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีการประเมินผลที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยนักเรียนจะได้รับข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันที อีกทั้งการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถสื่อสารโดยใช้ทัศนคติเชิงบวก คำนึงถึงผลกระทบในทุก ๆ การสื่อสาร ทั้งต่อตนเอง บุคคลรอบข้างและสังคม (รวีวรรณ จารุทวีและคณะ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 คือ Priming Question หรือการถามนำก่อนการอ่าน ขั้นที่ 2 คือ Understand Vocabulary หรือการทำความเข้าใจคำศัพท์ ขั้นตอนที่ 3 คือ Reading the Text หรือการอ่านบทอ่าน ขั้นที่ 4 คือ Understanding the Text หรือทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 5 Transferring Information หรือการถ่ายโอนข้อมูลในรูปแบบอื่น ขั้นที่ 6 คือ Jigsaw Exercise and Paragraph Structure หรือการทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉท และขั้นที่ 7 Evaluation and Correction หรือการประเมินผลและแก้ไขข้อผิดพลาด ซึ่งช่วยส่งเสริมทั้งทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเฉพาะใน

ด้านการอ่านอย่างมีปฏิสัมพันธ์ การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ภาษาที่เหมาะสม และการศึกษาผลการใช้กิจกรรมแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) แสดงให้เห็นว่าทักษะการอ่านและการสื่อสารของนักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากการประเมินผลในทั้งสองระยะ คะแนนพัฒนาการเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 16.39 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การเขียน และพูดอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นขั้นตอนการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถจัดทำเป็นคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่และแนวทางต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ได้

1.2 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง 4 ทักษะ ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาของครู ควรให้ความสำคัญกับทุกทักษะ โดยจัดกิจกรรมในลักษณะที่เป็นการบูรณาการให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ไปพร้อม ๆ กัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนเป็นระบบ แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติอย่างชัดเจน ครูผู้สอนสามารถเพิ่มเติมเทคนิคการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของนักเรียนในแต่ละชั้น และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเข้ามาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา การใช้สื่อดิจิทัล หรือการใช้สื่อมัลติมีเดียในการพัฒนาทักษะการอ่านและการสื่อสาร เป็นต้น

2.2 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) เป็นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะการอ่านและการสื่อสาร เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา หรือการทำงานเป็นทีม เพื่อดูว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ สามารถส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กานต์ธิดา ทองจันทร์. (2564). ผลของการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการใช้ผังกราฟิกในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน *หลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เกศรินทร์ ทองงาม. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแนวการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิกานต์ โนหลักหมื่น. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดีอคร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ชัยญา ลีศัตรุพ่าย และชาญ รัตนะพิสิฐ. (2557). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการสื่อสารแบบกัลยาณสนทนาในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และลดเจตคติการขึ้นขอบหรือรังเกียจกลุ่มของวัยรุ่นตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Behavioral Science*, 23(1), 21-40.
- ชัยวัช ตนตรง และคณะ. (2565). การศึกษาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 35(3), 223-238.
- นาวิน เพิ่มประยูร. (2562). การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจ. ใน *วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บัณฑิตา จารุมา และ พยอม ก้อนในเมือง. (2563). วิธีพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 413-428.
- พรทิพย์ ดีสมโชค. (2561). *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานโฆษณา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รวีวรรณ จารุทวีและคณะ. (2564). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 15(1), 1-14.
- สุภาพร ปรีดา. (2565). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องเทศกาลตรุษจีนนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 17(2), 31-45.

- สุภิญญา ยี่หมัดอะหลี. (2556). ผลการใช้วิธีสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิญญา วงศ์กลิ่นกรุด. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้หลักการ. บูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Mirivel, J.C. (2014). *The Art of Positive Communication: Theory and Practice*. New York : Peter Lang Publishing.
- Mohan, B. A. (1986). *Language and Content: Addison*. Wesley.
- Murdoch, G. S. (1986). A more integrated approach to the teaching of reading. *English Teaching Forum*, 24(3), 10-13.
- Scarcella, Robin C.; & Oxford, Rebecca L. (1992). *The Tapestry of Language Learning: The Individual in The Communicative Classroom*. Massachusetts: Heinle & Heinle Publishers.
- Sudiran, S. (2020). The implementation of semantic mapping technique in the teaching of reading comprehension. *ELTR Journal*, 4(1), 16-22

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้*
DEVELOPMENT OF THAI READING SKILLS OF PRIMARY LEVEL STUDENTS
IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF BANGKOK METROPOLITAN
BY USING THE CONCEPT OF SCHOOL AS LEARNING COMMUNITY

ชนันภรณ์ อารีกุล

Chananporn Areekul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย.

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand.

ลักษิกา สุธิวารีย์

Laksika Sutthiwaree

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม), ประเทศไทย.

Prasarnmit Demonstration School (Primary), Srinakharinwirot University, Thailand.

ศรัณย์ ชุมเนตร

Saran Chumnet

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ประเทศไทย.

Prasarnmit Demonstration School (Secondary), Srinakharinwirot University, Thailand.

ณัฐนันท์ สารโก

Natthanan Sarigo

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน, ประเทศไทย.

Patumwan Demonstration School, Srinakharinwirot University, Thailand.

E-mail: chananporn@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และมีปัญหาการอ่านภาษาไทย จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

* Received: 13 November 2024; Revised: 29 December 2024; Accepted: 31 December 2024

ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ รวม 20 คาบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.06/81.72 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และ 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้มีผลทดสอบทักษะการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การอ่านภาษาไทย, แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้, ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

This research aimed 1) to develop an instructional package of Thai reading skills by using the concept of school as a learning community and efficiency of 80/80; 2) to compare the Thai reading skills of students before and after using an instructional package of Thai reading skill by using the concept of school as a learning community. This research is an experimental research. The sample group used in the research was students in grades 1 - 6, semester 1 Academic year 2024 who had problems reading Thai and there were 30 students, which was obtained from purposive sampling. The research tools consisted of activities learning to read Thai using the concept of school as an effective learning community according to the 80/80 criteria and a Thai reading skills test for primary school students. Experimenting with a set of Thai using the concept of school as an effective learning community to develop Thai reading skills of primary school students in schools under Bangkok. The experiment took 4 weeks, totaling 20 periods. Statistics used in data analysis were percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test for dependent samples.

The research results found that; 1) The effectiveness of the Thai reading learning activity set by using the concept of school as a community Learning efficiency equals 80.06/81.72, higher than the standard criteria of 80/80, and 2) Comparison results of Thai reading skills of students before and after learning with an instructional package of Thai

reading skills by using the concept of school as a learning community. The reading skills test results after studying were higher than before studying. Statistically significant at the .05

Keywords: Thai reading skill, the concept of school as a learning community, instructional package

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) ธรรมชาติของภาษาไทยเป็นเรื่องทักกะจะ จะแยกเนื้อหาสาระของทักกะจะแต่ละชั้นปี ไม่ได้จำเป็นจะต้องมีกระบวนการฝึกทักกะจะต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องกันไป แต่ในส่วนของการอ่านจำเป็นต้องสอนทุกชั้นในเรื่องของทักกะจะภาษา และแต่ละชั้นจะมีเนื้อหาในการฝึกทักกะจะที่เพิ่มความซับซ้อนและยากมากขึ้น เช่น จำนวนคำเพิ่มมากขึ้น ประโยคที่ซับซ้อนและซับซ้อนขึ้น เรื่องที่นำมาอ่านยาวขึ้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญในชีวิต และเป็นกระบวนการทางความคิดที่ช่วยให้บุคคลสามารถแปลความ ตีความ และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังช่วยให้จับใจความสำคัญและรายละเอียดได้ตามความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) ทักกะจะนี้ส่งผลต่อชีวิตในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนรู้ที่การอ่านเป็นตัวกลางสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลและความรู้จากทุกสาขาวิชา ด้านการพัฒนาทักกะจะภาษา การอ่านช่วยเสริมสร้างคำศัพท์ การสร้างประโยค และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การอ่านยังส่งผลต่อการพัฒนาความคิด ช่วยส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการตีความ การอ่านไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ แต่ยังช่วยให้บุคคลพัฒนาทักกะจะการคิดขั้นสูงและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักกะจะการอ่านจึงควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยประถมศึกษา เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้ระดับสูงในอนาคต การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถดูแลตนเอง นำความรู้ไปประกอบอาชีพ และเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง หากขาดทักกะจะการอ่านที่ดี ผู้อ่านจะต้องใช้เวลามากขึ้นในการทำ

ความเข้าใจเนื้อหา และอาจไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนผ่านการอ่านในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทักษะนี้ช่วยสนับสนุนให้เกิดความสามารถในการจับใจความ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการตีความ ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญและควรได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในอนาคต ทั้งในระดับส่วนบุคคลและสังคมโดยรวม

การพัฒนาทักษะการอ่านจะต้องควบคู่กับหนังสือ หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของเด็ก จะเป็นการสนับสนุนความสามารถในการอ่านและสร้างประสบการณ์ การอ่านที่น่าสนใจสามารถช่วยกระตุ้นความสนใจในการอ่านของนักเรียนในทุกวัยได้อีกด้วย ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่จะทำให้เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในองค์กร และทำให้นักเรียนมีแนวทางใหม่ที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ในบริบทการพัฒนาทักษะการอ่านของพวกเขาได้เป็นอย่างดี ครูจะเป็นผู้เปิดโอกาสให้บุคคลอื่น ทั้งเพื่อนครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมสังเกตการณ์ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชน มีรากฐานมาจากความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นับตั้งแต่การสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ การนำแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นหนึ่งในแนวทางการศึกษาที่มีความสำคัญ เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายและน่าสนใจ รวมถึงสภาพบริบทในการจัดการเรียนรู้ จึงต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่สามารถให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีการเน้นสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ที่เต็มศักยภาพและต่อยอดให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายในบริบทของชุมชน การทำงานร่วมกับครูผู้ปกครอง โดยชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประเมินสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาแล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียน การออกเสียงพยัญชนะ สระ คำควบกล้ำไม่ชัดเจน การแจกลูกสะกดคำ การใช้หลักภาษาไทยไม่ถูกต้อง การแจกลูกสะกดคำเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้เริ่มเรียน หากครูไม่ได้สอนแจกลูกสะกดคำแก่นักเรียนในระยะเริ่มเรียน การอ่านของนักเรียนจะขาดหลักเกณฑ์การประสมคำ เมื่ออ่านหนังสือมากขึ้นทำให้สับสนอ่านหนังสือไม่ออก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยมีผลปรากฏเป็นผลการประเมิน PISA 2012 จนถึง PISA 2022 เกี่ยวกับสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนไทยพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนน

เฉลี่ยด้านการอ่าน 441 คะแนน 409 คะแนน 393 คะแนน และ 379 คะแนนตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงทักษะด้านการอ่านของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลกระทบจากการเผชิญกับความท้าทายของการจัดการเรียนรู้ ในช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับระบบการศึกษาไทยยังมีช่องว่างของคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มสูงกับนักเรียนกลุ่มต่ำที่กว้างมาก เห็นได้ว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทุกระดับชั้นและทุกคนในสังคม โดยเฉพาะการอ่านจับใจความ ซึ่งเป็นทักษะที่ควรฝึกฝนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วนั้น ได้สะท้อนถึงความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมด้วย ซึ่งจะสามารถพัฒนาความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และสามารถนำองค์ความรู้ไปขยายต่อยอด และใช้กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตรงตามบริบทของโรงเรียน ตลอดจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการศึกษาของไทย ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา ทำให้เกิดจุดแข็งในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ รวม 20 คาบ (5 คาบ / 1 สัปดาห์) ซึ่งลักษณะแบบแผนการวิจัยมีดังนี้

ตัวแปรตาม	การทดสอบก่อนเรียน	การทดลอง	การทดสอบหลังเรียน
ทักษะการอ่าน ภาษาไทย	T ₁ E	X	T ₂ E

E แทน นักเรียนที่ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

T แทน การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2)

X แทน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 175,170 คน (รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2567 และมีปัญหาการอ่านภาษาไทย จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้ฝึกฝนทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีผลทดสอบทักษะการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้การทดสอบเชิงอนุมานโดยใช้ t-test for dependent samples

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้
3. แบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าวดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดด้านเนื้อหาสาระและวิธีการประเมินผล
2. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
 - ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิเคราะห์รายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
 - ศึกษาคู่มือครูรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย เกี่ยวกับทักษะการอ่านภาษาไทย

- ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน

- นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ

- เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และกรอบทฤษฎี

- ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญการสอน

ภาษาไทยและแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 แสดงว่าองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

- นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3. สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมครู นักเรียน ผู้ปกครองรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน และแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ศึกษารูปแบบการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษา

- นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้และแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ

- ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาไทย และแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความสอดคล้อง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 แสดงว่าองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

- นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้และแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ปรับปรุงเครื่องมือและนำไปจัดพิมพ์สำเนาเพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4 สัปดาห์ รวม 20 คาบ (5 คาบ / 1 สัปดาห์) โดยไม่นับรวมการสอบก่อนและหลังเรียน รายละเอียดการดำเนินการ มีดังนี้

1. คณะผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียนไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนวัดอินทรวีหาร แขวงบางขุนพรหมเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 73 คน

2. คณะผู้วิจัยเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนทดสอบก่อนเรียนเรียงคะแนนจากน้อยไปมาก จำนวน 30 คน เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้

3. คณะผู้วิจัย ทีมกระบวนการและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ร่วมกันดำเนินการสอนนักเรียน 30 คน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนหลัก เป็นเวลา 20 คาบ รวมเป็น 4 สัปดาห์

4. เมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยนำแบบทดสอบหลังเรียนไปใช้กับนักเรียนอีกครั้ง เพื่อนำผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนไปวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพของแผนการเรียนรู้ และชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนดเพื่อแปลความหมาย
2. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทยโดยใช้แนวคิดโรงเรียน ในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (E_1/E_2) ด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของคะแนนระหว่างใช้ชุดกิจกรรมกับคะแนนสอบหลังเรียน
3. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน โดยทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีผลการวิจัยดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.06/81.72 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ค่าสถิติ	คะแนนชุดกิจกรรมระหว่างเรียน				คะแนนการทดสอบหลังเรียน (30)
	ชุดที่ 1 (10)	ชุดที่ 2 (10)	ชุดที่ 3 (10)	รวม (30)	
$\sum x$	218	243.5	259	720.5	735.5
$\bar{x}$	7.27	8.12	8.63	24.02	24.52
E_1/E_2	72.67	81.17	86.33	80.06	81.72
ประสิทธิภาพ	$E_1/E_2 = 80.06/81.72$				

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีผลทดสอบทักษะการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ก่อนและหลังได้รับการสอน โดยทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)

แบบทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	30	16.52	2.32	11.11*	0.00
คะแนนหลังเรียน	30	24.52	2.98		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.06/81.72 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อีกทั้งชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น เป็นไปตามขั้นตอน วิธีการที่เหมาะสม มีความหลากหลายที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ประกอบด้วย คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอน สำเร็จตามจุดประสงค์และทราบความก้าวหน้าในการเรียนได้ทันทีที่เรียนจบชุดกิจกรรม (Good, C.V, 1973; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2545; บำรุงศักดิ์ บุระสิทธิ์, 2548; ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551; วีระ ไทยพานิช, 2551; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2551; วรรณพรรณ เลิศวัตรงานต์, 2556) การยอมรับการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เป็น E1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการที่กำหนดเกณฑ์ E1/E2 มีค่าเท่าใดนั้น ควรพิจารณาโดยเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งค่าไว้เป็น 80/ 80 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์ประกันประสิทธิภาพ วาโร เฟ็งสัวส์ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริณี แพทอง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อ่านहरषา पाเขียนपेलिन สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษา ปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำในภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนการสอนหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่าน พรรษา พาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่าน พรรษา พาเขียนเพลิน จำนวน 10 เล่ม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่าน พรรษา พาเขียนเพลิน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนแบบปรนัยและอัตนัย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.30 คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 54.33 จากนั้นจึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่าน พรรษา พาเขียนเพลิน จำนวน 10 เล่ม มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้จนครบทุกขั้นตอน เมื่อจบขั้นตอนจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและประเมินผลการเรียนรู้ โดยนักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.75 คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 85.83 โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียน มีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย คือ 9.45 คิดเป็นร้อยละของคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 31.50 (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2546; ศิราณี แพทอง, 2561)

จากผลการศึกษาการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประยุกต์แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.52 และหลังเรียนเท่ากับ 24.52 แสดงถึงผลลัพธ์ที่ดีจากการจัดกิจกรรมที่พัฒนาจากการสังเกตปัญหาวิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการสอนของครู เช่น การปรับขนาดกลุ่มเรียนให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียน กระบวนการดังกล่าว ช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเพิ่มความเข้าใจ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัชญา สายจิน ที่พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้มีอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพสูง (82.50/81.33) โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 38.20 และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 81.33 ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ผลการวิจัยเหล่านี้ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปรับปรุงตามปัญหาในบริบทของนักเรียนช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิรัชญา สายจิน, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการทำวิจัยในครั้งนี้คือ กระบวนการจัดการการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถนำมาประยุกต์กับการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิชา และปรับใช้ในการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย เนื่องจากการสร้างความร่วมมือกับบุคคลภายในโรงเรียน ในการส่งเสริมทักษะสำคัญของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งแนวทางการจัดห้องเรียน วิธีสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในห้องเรียนตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องปรับในห้องเรียนแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ และวิธีสังเกตการสอนตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาปรับใช้ในสังคมไทยในทุกมิติทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีผลลัพธ์ที่แสดงถึงประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ (80.06/81.72) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น เน้นความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน ประกอบด้วยคู่มือครู แผนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ นักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนและทราบความก้าวหน้าได้ทันทีหลังเรียนจบ เมื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาไทยก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (24.52) สูงกว่าก่อนเรียน (16.52) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กระบวนการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาการสอนของครู โดยครูสามารถสังเกต วิเคราะห์ และแก้ปัญหาการเรียนของเด็กได้ หากวิธีการแก้ไขปัญหายังไม่ได้ผล จะมีการสะท้อนคิดหลังการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำซ้ำอย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่คงทนและถาวร ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1. ครูควรมีการศึกษารายละเอียดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่ต้องใช้เพื่อนำไปดัดแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ให้ประลูตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น
- 1.2. ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ควรมีการสนับสนุนเรื่องอุปกรณ์ และสื่อการสอนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กระบวนการและบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักเรียนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการจัดทำชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยยึดเป็นระดับชั้น เพื่อให้สามารถนำไปต่อยอดกับกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนทั่วไปได้

2.2. ควรมีการนำแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ กับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อสร้างการร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด “การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. เรียกใช้เมื่อ 29 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/1lzDa>.
- จิรัชญา สายจีน. (2561). ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้มืออาชีพ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเต็ด ไพร ดักส์ชั่น.
- บำรุงศักดิ์ บุระสิทธิ์. (2548). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟัง และพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). วิทยานิพนธ์การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2546). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2545). พัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระ ไทยพานิช. (2551). 57 วิธีสอน. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศิริณี แพทอง. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านหรรษา พาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). *19 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. (3 ed). New York: McGraw-Hill Book.

การพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารในชุมชน
โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้*
DEVELOPING A FOOD SECURITY NETWORK IN THE COMMUNITY USING
BORDER PATROL POLICE SCHOOLS AS LEARNING BASES

ชลาทิพย์ ชัยโคตร

Chalathip Chaiyakote

เชิดชัย หมั่นภักดี

Cherdchai Muenphakdee

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย.

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: Chalathip.ch@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน 2) พัฒนารูปแบบและแนวทางในการผลิตและการจัดการผลผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารสำหรับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายคือตัวแทนของโรงเรียน ได้แก่ ครูและนักเรียนและตัวแทนชุมชนบ้านหนองตะไก้ ตำบลโป่งเปือย อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ รวมทั้งหมด 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจข้อมูลชุมชน แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและหมู่บ้านหนองตะไก้ ต่างประสบปัญหาในการเข้าถึงอาหารปลอดภัยในชุมชน อันเนื่องมาจากสภาพภูมิทัศน์ทางการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เนื่องจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหนองตะไก้ ยังคงมีศักยภาพในการส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย ดังนั้น จึงได้พัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวทางหลัก คือ การใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์และออกแบบ

* Received: 3 December 2024; Revised: 16 December 2024; Accepted: 20 December 2024

กิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยทั้ง 5 แนวทาง ประกอบด้วย 6 วัตถุประสงค์หลัก 9 กิจกรรม 7 ตัวชี้วัด และมี 6 ภาควิชาช่วยในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: เครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน, บ้านหนองตะไก้

Abstract

This research article aims to: 1) explore models and approaches for establishing collaborative networks in the production of safe food at the school and community levels, and 2) develop models and guidelines for the production and management of safe food to promote food security for schools and communities, using Border Patrol Police Schools as learning bases. A participatory action research (PAR) methodology was employed, targeting representatives from schools (teachers and students) and the community of Ban Nong Takai, Pong Pueay Subdistrict, Mueang District, Bueng Kan Province, totaling 30 participants. Research instruments included community data survey forms, interview guides, participatory observation, and focus group discussions. Data were analyzed using content analysis methods.

The research findings revealed that both the Border Patrol Police School and Ban Nong Takai Village faced challenges in accessing safe food in the community due to changes in the agricultural landscape. However, Nong Takai Border Patrol Police School retained its potential to promote safe food production. Consequently, a model and approaches were developed to build collaborative networks for safe food production at the school and community levels using the school as a learning base. These approaches consist of five key strategies: using the school as a central hub for coordination, establishing collaborative networks among different organizations, encouraging community participation in activities with the school, analyzing and designing participatory safe food production activities, and analyzing and designing participatory food processing activities at the school and community levels. The five strategies include six primary objectives, nine activities, seven indicators, and six key network partners involved in the implementation process.

Keywords: Food security network, Border Patrol Police School, Nong Ta Kai Village.

บทนำ

ความมั่นคงด้านอาหารเป็นปัญหาสำคัญที่หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนากำลังเผชิญ อันเนื่องมาจากหลายปัจจัยสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งรวมถึงภาวะโลกร้อน ฝนไม่สม่ำเสมอ และภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่พึ่งพาการเกษตรแบบดั้งเดิม (รุ่งอรุณ อินทร์มณี, 2558) สาเหตุเนื่องจากประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น ขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการผลิตอาหาร เช่น น้ำและดิน ลดลง สาเหตุจากความขัดแย้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การเกิดสงคราม การคว่ำบาตรทางการค้า ส่งผลกระทบต่อการจัดจำหน่ายอาหาร สาเหตุจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การตัดไม้ทำลายป่า และการใช้สารเคมีในปริมาณมาก ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในการผลิตอาหารในระยะยาว (วนนทกานต์ จันทร์อ่อน, 2557) รวมถึงสาเหตุจากการขยายพื้นที่การปลูกพืชพลังงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่การปลูกพืชอาหารที่ลดลง (สุพรรณิ ไชยวรรณ, 2562) ขณะที่การพึ่งพาการส่งออกสินค้าเกษตรมากกว่าการบริโภคในประเทศ ก็ส่งผลกระทบต่อความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศ และทำให้เกษตรกรประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตเมื่อเกิดภาวะราคาตกต่ำ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ระบุไว้ว่า ความมั่นคงทางอาหารครอบคลุมถึงการที่ประชาชนมีปริมาณอาหารเพื่อการบริโภคที่เพียงพอ มีความหลากหลายของประเภทอาหารและได้รับในคุณภาพที่เหมาะสม(สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2555)

จากสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางด้านอาหารและความปลอดภัย ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะโภชนาการ ที่ไม่สมดุล และในอนาคตมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้น ความมั่นคงด้านอาหารเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมด้านการเกษตร โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภค ในการผลิตต้องพิจารณาถึงปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการการบริโภคและอาหารที่ผลิตได้นั้นต้องมีคุณภาพ ปลอดภัยจากระบบการผลิต และมีคุณค่าทางสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตอย่างสมดุล (กรมปศุสัตว์, 2567)

บ้านหนองตะไก่อ ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กในพื้นที่เนินสลบลุ่ม เดิมเคยมีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ และได้รับผลกระทบจากภัยคอมมิวนิสต์ในอดีต ต่อมารัฐได้ส่งเสริมนโยบายขยายพื้นที่ปลูกยางพาราสู่ภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดใกล้เคียงแม่น้ำโขง (เชิดชัย หมั่นภักดี, 2559) ชาวบ้านจึงปรับพื้นที่เพื่อปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก พร้อมใช้ปุ๋ยเคมีเข้มข้น การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้พันธุ์พืชท้องถิ่นและแหล่งอาหารธรรมชาติ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ลดลง วิถีชีวิตชุมชนเริ่มพึ่งพาอาหารจากร้านค้าและร้านสะดวกซื้อมากขึ้น (ทรงชัย ทองปาน และนิธิมา เนื่องจำนงค์, 2562) ผลกระทบดังกล่าวส่งผลต่อสุขภาพด้านโภชนาการและการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน ทั้งนี้ ความมั่นคงด้านอาหารของแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันตามบริบท เช่น พื้นที่ลุ่มภาคกลางมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากพื้นที่อื่น (พลวัฒน์ ชุมสุข, 2565)

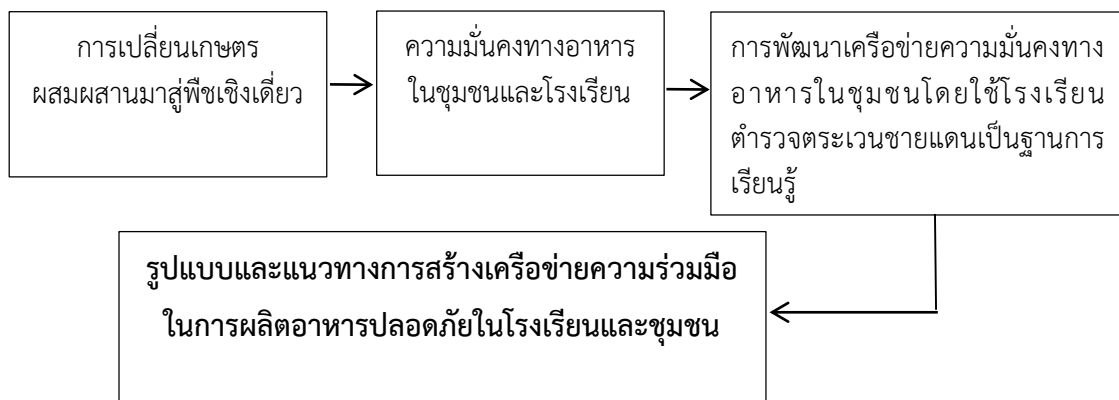
การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เกษตรสู่การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ประกอบกับวิกฤตจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ชุมชนขาดศักยภาพในการพึ่งพาตนเองด้านการผลิตอาหารปลอดภัย อย่างไรก็ตาม โรงเรียน ตชด. บ้านหนองตะไก้ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อสร้างแหล่งอาหารปลอดภัยที่เพียงพอทั้งในโรงเรียนและชุมชน แต่โรงเรียนและชุมชนยังขาดแนวทางและรูปแบบการจัดการแหล่งอาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กและชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้
2. เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางในการผลิตและการจัดการผลผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารสำหรับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารในชุมชนชนบท โดยเฉพาะชุมชนในกลุ่มน้ำโขงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากข้าวมารู้อย่างพารา โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้คนในชุมชนและนักเรียนในโรงเรียนได้มีโอกาสเข้ามาเป็นนักวิจัยร่วมกัน และมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการการวิจัย ตั้งแต่การศึกษาบริบทพื้นที่และชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลครัวเรือน ผู้วิจัยสำรวจครัวเรือนในชุมชนที่ทำการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์รวม 60 หลังคาเรือน จากทั้งหมด 96 หลังคาเรือน เนื่องจากบางครัวเรือนไม่มีผู้อยู่อาศัยทั้งชั่วคราวและถาวร เช่น การทำงานนอกพื้นที่หรือย้ายถิ่นฐาน
2. การศึกษารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ มีกลุ่มเป้าหมายสำคัญ 30 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนครูหรือบุคลากรการศึกษา 4 คน ตัวแทนนักเรียน 21 คน และตัวแทนประชาชนในชุมชน 5 คน

เครื่องมือในการวิจัย

ใช้แบบการสำรวจข้อมูลชุมชน แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase)

1.1 ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนหรือพื้นที่ (Build-up Rapport) โดยการไปทำงานภาคสนามและทำกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชนเพื่อเรียนรู้ และกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์และคุ้นเคยในการทำงานกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและชุมชนหนองตะโก้อยู่แล้ว จากการเข้าไปทำงานในการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านมา จึงสามารถทำงานต่อเนื่องได้เลย

1.2 การสำรวจ ศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชน ที่ต้องใช้แบบสำรวจและการสัมภาษณ์ประกอบ

1.3 การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) ผู้วิจัยเข้าสู่ชุมชนผ่านผู้นำสำคัญของพื้นที่คือครูใหญ่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อเชื่อมโยงไปยังผู้นำชุมชนในการเข้าไปสร้างความคุ้นเคยในพื้นที่การทำงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 การเตรียมคนหรือกลุ่มเป้าหมายโครงการวิจัยและเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของระยะก่อนการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการวิจัยในระยะต่อไป และก่อให้เกิดการประสานงานที่ดีเพื่อความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัย

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)

2.1 กระบวนการวิเคราะห์และระบุปัญหาที่สำคัญของชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) ในขั้นนี้ เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเน้นให้ชุมชนทั้งตัวแทนชาวบ้านและตัวแทนของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม ในการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนเพื่อเป็นการให้การศึกษา กับชุมชนในขณะเดียวกัน

2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) โดยเมื่อผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและระบุปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ คือการเข้าถึงแหล่งอาหารที่ปลอดภัยของชุมชนแล้ว ได้มีการสะท้อนข้อมูลร่วมกันทั้งกับชุมชนและโรงเรียน เพื่อพิจารณารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน และเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางในการผลิตและการจัดการผลผลิตอาหาร ปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารสำหรับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้

2.3 การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase) ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวทาง 6 วัตถุประสงค์ 9 กิจกรรม 7 ตัวชี้วัด และมี 6 ภาควิชาเครือข่ายในการดำเนินงาน

2.4 การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) โดยกำหนดกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม

2.5 ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) โดยมีการติดตามและประเมินผลโครงการเป็นระยะ ๆ ร่วมกับทางโรงเรียนและชุมชน

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากเป็นงานวิจัยภาคสนาม ที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ในส่วนการสำรวจข้อมูลชุมชนจะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

การพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารในชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ ผลวิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนและโรงเรียน เพราะเป็นข้อมูลสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารในชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 รูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน ดังนี้

1. ผลการศึกษาเพื่อหารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัย พบว่า บ้านหนองตะไก่อ่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยเริ่มต้นจาก 7 ครอบครัวที่อพยพจาก

บ้านสมัยสำราญ มาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อครอบครัวอื่นเข้ามาเพิ่มเติมจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหนองตะไก่อ” เนื่องจากบริเวณใกล้เคียงมีหนองน้ำขนาดใหญ่และต้นตะไก่อขึ้นอยู่โดยรอบ ปัจจุบันหนองน้ำดังกล่าวกลายเป็นบ่อเลี้ยงปลาในโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2536 หมู่บ้านได้รับการอนุมัติจัดตั้งอย่างเป็นทางการตามระเบียบราชการ อาชีพหลักของชุมชนคือการทำไร่ ทำนา และสวนผลไม้ ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์และรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ประมาณ 33,000 บาทต่อปี ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

พื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสมต่อการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกยางพารา ลักษณะดินร่วนปนทรายเอื้อต่อการปลูกพืชและไม้ผล อีกทั้งมีแหล่งน้ำธรรมชาติและลำห้วยหลายสาย ช่วยให้ชุมชนมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญคือพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน (สปก.4-01) ในอดีตชุมชนเน้นการปลูกข้าว แต่พื้นที่เพาะปลูกข้าวและพืชผักผลไม้ลดลง ขณะที่พื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่ออุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพื้นที่ปลูกข้าวมี 157 ไร่ รองลงมาคือยางพารา 153 ไร่ มันสำปะหลัง 15 ไร่ และพืชอื่น เช่น ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส ทุเรียน และพืชผักผลไม้รวมกันไม่ถึง 1 ไร่ การเลี้ยงปศุสัตว์ส่วนใหญ่เพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น ไก่ กบ ปลา เป็ด วัว และควาย มีเพียง 1-2 ครัวเรือนที่เลี้ยง ส่วนการเลี้ยงสุกรเพื่อการค้ามี 3 ครัวเรือน รวม 220 ตัว สะท้อนการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อบริโภคสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

แหล่งอาหารในชุมชนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากการขยายพื้นที่ปลูกยางพารา ส่งผลให้ป่าชุมชนที่เคยอุดมสมบูรณ์และแหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรม การหาอาหารพื้นเมืองและสัตว์น้ำในท้องถิ่นจึงยากขึ้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังมีรายได้ต่อเนื่องจากสวนยางพารา ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลัก โดยชาวบ้านส่วนใหญ่มีสวนยางของตนเอง ส่วนผู้ไม่มีที่ดินทำกินสามารถหารายได้จากการรับจ้างกรีดยาง ข้อจำกัดสำคัญของชุมชนคือ ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ขาดความมั่นคงด้านทรัพยากรที่ดิน นอกจากนี้ ผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายได้ในราคาต่ำ เนื่องจากเกษตรกรเป็นผู้ผลิตรายย่อยที่ขาดอำนาจต่อรอง อีกทั้งผลผลิตส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการแปรรูปหรือพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า

2. การพัฒนารูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน จากการวิเคราะห์ SWOT หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านหนองตะไก่อ ซึ่งช่วยให้รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็นโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ Swot หมู่บ้านหนองตะไก่และโรงเรียนกับความมั่นคงทางอาหาร

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1 ชุมชนมีขนาดเล็ก การสื่อสารทำได้ง่ายทั่วถึง S2 ชาวบ้านมีรายได้ประจำ จากการทำสวนยางพารา และรับจ้างกรีดยาง S3 โรงเรียนในชุมชน มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนอยู่ตลอด S4 โรงเรียนมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำการเกษตรจำนวนมาก S5 โรงเรียนมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเกษตรได้ตลอดปี S6 มีเครือข่ายในพื้นที่จำนวนมากในการสนับสนุนทางด้านการเรียนและการพัฒนาพื้นที่การเกษตรเพื่อสร้างแหล่งอาหารในโรงเรียน	W1 ที่ดินทำกินส่วนมากไม่มีเอกสารสิทธิ์ หลายครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง W2 แหล่งอาหารทรัพยากรธรรมชาติเหลือน้อย หายาก W3 มีปัญหาน้ำท่วมฤดูฝน ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง W4 ตลาดอยู่ไกลชุมชน W1 โรงเรียนจำนวนครูมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและรับผิดชอบกิจกรรมทางด้านการเกษตร W2 ภารกิจของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีหลายด้านเช่น ด้านความมั่นคง ทำให้ภารกิจด้านการจัดการศึกษาไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร W3 ขาดการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกับกิจกรรมด้านการเกษตรเพื่อสร้างแหล่งอาหารในโรงเรียนและชุมชนที่มีประสิทธิภาพ W4 ขาดแรงงานหรือบุคลากรช่วยงานของโรงเรียน ที่เป็นลูกจ้างประจำในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
O1 เนื่องจากเป็นชุมชนในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในหลายด้านทั้งโดยตรงและโดยอ้อม O2 การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในการใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ O3 ความต้องการอาหารปลอดภัยทั้งในโรงเรียนและชุมชนมีสูงขึ้น O4 การสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการขยายกิจกรรมการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในพื้นที่	T1 รายได้จากการขายผลผลิตการเกษตรไม่แน่นอน T2 สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาแพง T3 ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาลมแล้ง และโรคระบาดทางการเกษตร T4 ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ T5 ขาดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรของโรงเรียนเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับชุมชน T6 การสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์และทบทวนศักยภาพด้านต่าง ๆ ของทั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและชุมชนหมู่บ้านหนองตะไก่ พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมคือรูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้ คือ แนวทางที่ 1 การใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางใน

การประสานความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน แนวทางที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทและภารกิจที่เอื้อต่อการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน แนวทางที่ 3 การให้ชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการผลิตอาหารปลอดภัยร่วมกับนักเรียนและคุณครู แนวทางที่ 4 การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม แนวทางที่ 5 การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2 รูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชน

รูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นศูนย์กลาง				
	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ภาคีเครือข่าย
แนวทางที่ 1				
การใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน	1. เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2. เพื่อความมั่นคงทางอาหารในชุมชน โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้	1. การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนและตัวแทนชุมชน	1. มีพื้นที่ศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน	1. โรงเรียน ตชด. 2. บ้านหนองตะไก่อ
แนวทางที่ 2				
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทและภารกิจที่เอื้อต่อการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน	3. เพื่อประสานเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม	2. การประสานเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตรและการประมง เป็นต้น	3. มีภาคีเครือข่ายเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	1. พัฒนาที่ดินจังหวัด 2. สำนักงานปศุสัตว์ 3. สำนักงานเกษตร 4. สำนักงานประมง 5. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 6. สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

แนวทางที่ 3				
การให้ชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการผลิตอาหารปลอดภัยร่วมกับโรงเรียน	4. เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน ทั้งใน 4 ด้าน คือ 1) บุคลากร 2) งบประมาณ 3) ทรัพยากรต่างๆ 4) การบริหารจัดการ	3. การกำหนดบทบาทและภารกิจหน้าที่ของแต่ละกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน	3. ทุกกิจกรรมมีคณะทำงานและผู้รับผิดชอบทั้งสองฝ่ายร่วมกัน	1. ตัวแทนโรงเรียนและชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก 2. หน่วยงานเครือข่ายภายนอกเป็นผู้สนับสนุนองค์ความรู้และแนวทางการขับเคลื่อน
แนวทางที่ 4				
การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม	5. เพื่อวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน	4. กิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยด้านพืช 5. กิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยด้านปศุสัตว์ 6. กิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยด้านประมง	4. มีการดำเนินงานตามกิจกรรมที่ออกแบบไว้และ 5. มีผลผลิตตามกิจกรรมที่ออกแบบไว้ อย่างน้อย 1 ผลผลิต	1. ตัวแทนโรงเรียนและชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก 2. หน่วยงานเครือข่ายภายนอกเป็นผู้สนับสนุนองค์ความรู้และแนวทางการขับเคลื่อน
แนวทางที่ 5				
การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม	6. เพื่อวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการแปรรูปอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน	7. กิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยด้านพืช 8. กิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยด้านปศุสัตว์ 9. กิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยด้านประมง	6. มีการดำเนินงานตามกิจกรรมที่ออกแบบไว้และ 7. มีผลผลิตตามกิจกรรมที่ออกแบบไว้ อย่างน้อย 2 ผลผลิต	1. ตัวแทนโรงเรียนและชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก 2. หน่วยงานเครือข่ายภายนอกเป็นผู้สนับสนุนองค์ความรู้และแนวทางการขับเคลื่อน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นฐานการเรียนรู้ พบ 5 แนวทางหลักในการสร้างความร่วมมือเพื่อผลิตและจัดการอาหารปลอดภัย

ได้แก่ 1) ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมผลิตอาหารปลอดภัย 4) ออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารแบบมีส่วนร่วม 5) พัฒนากิจกรรมการแปรรูปอาหารในโรงเรียนและชุมชน งานวิจัยนี้กำหนด 6 วัตถุประสงค์ 9 กิจกรรม 7 ตัวชี้วัด และ 6 ภาควิชาเกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนบ้านหนองตะไก่อและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในการจัดการพื้นที่ กิจกรรม ทรัพยากร งบประมาณ และองค์ความรู้ เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เป็นเพราะ

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะภูมิทัศน์ทางการเกษตร จากการปลูกข้าวและเกษตรแบบผสมผสานในอดีต สู่การปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว เช่น ยางพารา เพื่อจำหน่ายเป็นยางก้อนถ้วยให้โรงงานอุตสาหกรรม ผลกระทบเชิงบวกคือ ชาวบ้านมีรายได้ประจำ 2-3 รอบต่อเดือน ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนจากการปลูกพืชผักผลไม้เพื่อบริโภคเอง มาเป็นการซื้อจากตลาด อย่างไรก็ตาม การปลูกยางพาราได้ลดความหลากหลายของป่าไม้ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ในท้องถิ่น ทำให้แหล่งอาหารธรรมชาติและพืชผักผลไม้ที่เคยปลูกตามบ้านและไร่นาหายไป ผลการศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่ปลูกพืชผักไว้บริโภคน้อยลง และชนิดของพืชผักเหลือเพียง 3-4 ชนิดเท่านั้น

2. กิจกรรมการผลิต กิจกรรมการเกษตรในปัจจุบันมุ่งผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะการปลูกยางพารา ซึ่งต้องใช้แรงงานและเวลามาก ชาวบ้านใช้เวลาส่วนใหญ่ในสวนยาง ตั้งแต่กรีดยางในเวลากลางคืน หยอดน้ำกรดและเก็บเศษยางในช่วงเช้า และพักผ่อนในช่วงบ่าย เพื่อเตรียมแรงสำหรับทำงานในค้ำวันถัดไป วงจรชีวิตเช่นนี้ลดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน แตกต่างจากอดีตที่การทำนาข้าวมีเวลาว่างหลายเดือนหลังดำนาน ชาวบ้านจึงสามารถปลูกพืชผักผลไม้เพิ่มเติมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนได้มากกว่า.

3. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและทุนของชุมชนเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ป่าไม้และแหล่งน้ำลดลงหรือเสื่อมโทรม ขณะที่ทุนทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนและชุมชน ก็ลดลง วิถีชีวิตของชาวบ้านกลายเป็นแบบปัจเจก เนื่องจากต้องทุ่มเวลาให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสวนยางพารา แม้รายได้ครัวเรือนจะเพิ่มขึ้น แต่ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตทางการเกษตร และต้นทุนสินค้าอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สิน ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของครัวเรือนในระยะยาว

4. ชุมชนและครัวเรือนในพื้นที่คุ้นเคยกับการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบวัตถุดิบเบื้องต้นเพื่อส่งโรงงาน ขาดองค์ความรู้ด้านการผลิตและแปรรูปสินค้าเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ซึ่งนำไปสู่ต้นทุนการซื้ออาหารที่สูงขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยนักเรียนได้รับผลกระทบทั้งจากการขาดความใกล้ชิดกับผู้ปกครองและพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสม เช่น การบริโภคขนมที่ไม่มีประโยชน์

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตะไก้ มีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยระดับโรงเรียนและชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ ด้วยปัจจัยสนับสนุนที่เหมาะสมในหลายด้าน คือ

4.1 ศักยภาพทางด้านพื้นที่ทางกายภาพ เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่ว่างเปล่าที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมทางด้านการเกษตรจำนวนมาก และยังมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถใช้ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตรได้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี และยังอยู่ติดกับชุมชน จึงมีความเหมาะสมที่จะเป็นฐานหรือศูนย์การเรียนรู้ทางการเกษตรทั้งของโรงเรียนและชุมชนได้ด้วยสะดวก

4.2 ศักยภาพในด้านการเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างชุมชนกับโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก ที่จะเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากเป็นโรงเรียนในโครงการตามแนวพระราชดำริฯ จึงสามารถแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับชุมชน มีบุคลากรที่มีความรู้ ทรัพยากร และเทคโนโลยีที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมการผลิตและแปรรูปอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนจากนักวิจัยและเครือข่ายภายนอกในการเติมเต็มข้อจำกัดของพื้นที่เพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพของชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบที่สำคัญทั้งจากการศึกษาโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัย พบว่า พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่ถูกใช้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขณะที่พื้นที่เพาะปลูกพืชผักและผลไม้สำหรับบริโภคในครัวเรือนและชุมชนลดลงอย่างมาก แหล่งทรัพยากรอาหาร เช่น ป่าชุมชนและแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่เคยเป็นแหล่งพันธุ์พืชและสัตว์พื้นเมือง เช่น เห็ด หน่อไม้ และสัตว์น้ำ ก็เสื่อมโทรมและสูญหายไปจากการขยายพื้นที่สวนยางพารา สถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนและโรงเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

2. โรงเรียนและชุมชนมีศักยภาพและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นศูนย์กลางหรือฐานการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการผลิตอาหารปลอดภัยทั้งในโรงเรียนและชุมชน ด้วยทรัพยากรและความพร้อมของโรงเรียนที่สามารถขยายผลสู่ชุมชนได้ กิจกรรมดำเนินการครอบคลุม 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางประสานงาน 2) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการ

ผลิตอาหารปลอดภัย 4) ออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารแบบมีส่วนร่วม 5) ออกแบบกิจกรรมการแปรรูปอาหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้พื้นที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน ควรมีข้อตกลงและกำหนดเขตพื้นที่ในการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนได้อย่างสะดวก

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทและภารกิจที่เอื้อต่อการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชน ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายภายใน คือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นภาคที่สำคัญก่อน ส่วนเครือข่ายภายนอก ควรเน้นบทบาทการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การให้ชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการผลิตอาหารปลอดภัยร่วมกับโรงเรียน ควรมีการกำหนดภารกิจ บทบาทและอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะทำงานอย่างชัดเจน

4. การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม ควรมีการทบทวนและออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและชุมชนอยู่เสมอ

5. การวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการแปรรูปอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม การแปรรูปเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่จะยกระดับศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้เติบโตและขยายผลไปในวงกว้าง ดังนั้น จึงต้องแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อทดลองนำรูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่อื่น

2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากการนำรูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตอาหารปลอดภัยในระดับโรงเรียนและชุมชนก่อนและหลังการนำรูปแบบและแนวทางดังกล่าวไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์. (2559). *ความมั่นคงทางอาหาร (Food security)*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2567 จาก <https://certify.dld.go.th>.

เชิดชัย หมิ่นภักดี. (2559). การเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาอีสานในจังหวัดบึงกาฬ. ใน *ชุมชนนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ทรงชัย ทองปาน และนิธิมา เนื่องจำนง. (2562). จากนาข้าวเป็นสวนยางพารา: การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีพและความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนริมแม่น้ำโขง จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 10-41.
- พลวัฒน์ ชุมสุข. (2565). การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสังคมไทย กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน *ดุชนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งอรุณ อินทร์มณี. (2558). การจัดการความรู้ในการสร้างตำบลน่าอยู่ของเทศบาลตำบลโง้ง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วนนทกานต์ จันทรอ่อน. (2557). ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย (Thailand Food Security). *วารสารสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 4(2), 1-29.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2555). *ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของไทย*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุพรรณิ ไชยวรรณ. (2562). การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารของชุมชนตำบลเกาะรัง อำเภอยะบะดาบ จังหวัดลพบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน
เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

GUIDELINES FOR PROMOTING LOCAL WISDOM IN THE MARKETING OF
BASKETRY HANDICRAFTS TO INCREASE THE CREATIVE ECONOMIC VALUE
OF THE PEOPLE OF KHAI BOK WAN SUBDISTRICT. MUEANG NONG KHAI
DISTRICT NONG KHAI PROVINCE

อภิวัฒน์ชัย พุทธจรรย์

Apiwatchai phuttajorn

พระมหาสมเด็จ มหาสมิทธิ (อัสสาร)

PhramahaSomdet MahaSamithi (Attasan)

พระครูสุตสารบัณฑิต (จ๋านงค์ ฌมไผ)

PhrakruSutasarabandit (Jumnong Pompai)

พระเดชขจร ขนศิริโร (ภูทิพย์)

Phra Dechkhajorn Kantidharo (Phuthip)

คิต วรณดี

Kid Varundee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: apiwatchai.phut@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของด้านงานหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และ 3) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่า

* Received: 28 November 2024; Revised: 28 December 2024; Accepted: 30 December 2024

ทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญคือ การตัดสินใจผลิตซึ่งได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจ ประสพการณ์ และวัสดุอุปกรณ์การจักสานที่มีอยู่ในท้องถิ่น ขั้นตอนการผลิตการจักสานเอง มีรายละเอียดตั้งแต่การเตรียมอุปกรณ์จนถึงขั้นตอนการจักสานที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษ เพื่อใช้ในการนั่งข้าวเหนียวในครัวเรือน ซึ่งเป็นเครื่องใช้ที่ขาดไม่ได้ในครัวเรือนของชาวตำบลค่ายบกหวานและชาวอีสาน สำหรับแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาด้านการจักสานเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของชาวตำบลค่ายบกหวานนั้น พบว่า 1) การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) การพัฒนาด้านการตลาด และ 3) การจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนค่ายบกหวาน นอกจากนี้ การประสบความสำเร็จในการส่งเสริมภูมิปัญญาดังกล่าว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำของชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาในท้องถิ่น, หัตถกรรมจักสาน, เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to 1) study the context of handicraft weaving of people in Khai Bok Wan Subdistrict, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province; 2) study the process of promoting local wisdom in handicraft weaving of people in Khai Bok Wan Subdistrict, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province; and 3) find a way to promote local wisdom in the marketing of handicraft weaving to increase the creative economic value of people in Khai Bok Wan Subdistrict, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province. This research was qualitative by collecting, analyzing document data and conducting in-depth interviews.

The results of the study found that the process of promoting local wisdom in handicraft weaving of people in Khai Bok Wan Subdistrict, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province consisted of important steps: production decision, which was

influenced by motivation, experience, and weaving materials and equipment available in the local area; and the production process of weaving itself, which included details from equipment preparation to the weaving process inherited from ancestors for steaming sticky rice in the household, which is an essential tool in the households of people in Khai Bok Wan Subdistrict and Isan people. The guidelines for promoting weaving wisdom to create economic value for people in Khai Bok Wan Subdistrict were 1) adding value to community products; 2) developing marketing; and 3) managing the community to support product development. And the continuous promotion of local wisdom is an important factor leading to the success of the Khai Bok Wan community. In addition, the success in promoting such local wisdom also depends on four important factors: knowledge about knowledge management, organizational culture, community leadership and supporting infrastructure

Keywords: Local wisdom, weaving handicrafts, creative economy

บทนำ

หัตถกรรมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และศิลปะของแต่ละท้องถิ่น ผลงานเหล่านี้เกิดจากฝีมือประณีตและการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ผ้าไหมยกดอก เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน และเครื่องจักสาน ซึ่งแสดงถึงความละเอียดอ่อนและความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย (เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ, 2546) นอกจากคุณค่าทางศิลปะแล้ว หัตถกรรมไทยยังมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดรายได้และสร้างงานให้แก่ชุมชน การอนุรักษ์และพัฒนาหัตถกรรมไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมถึงการสนับสนุนการผลิตและจำหน่ายหัตถกรรม ยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชนและสร้างรายได้ให้ผู้ผลิต (โกวิท พวงงาม, 2553)

หัตถกรรมเป็นผลผลิตที่เกิดจากความจำเป็นและสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพัฒนาควบคู่กับสังคมและวัฒนธรรม โดยมีจุดเริ่มต้นจากความต้องการสร้างเครื่องมือและสิ่งของเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องมือหิน เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องจักสาน ทั้งนี้ สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมยังส่งผลต่อรูปแบบและวัสดุของงานหัตถกรรมในแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น

ภาคกลางของประเทศไทยที่มีน้ำท่วมถึงเป็นประจำ ส่งผลให้ชุมชนสร้างเรือนยกพื้นสูงจากไม้เนื้อแข็งที่ทนต่อความชื้น ขณะที่ชุมชนบนพื้นที่สูงสร้างบ้านเรือนพื้นต่ำจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ, 2546)

นอกจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตและสภาพแวดล้อมแล้ว ชนบธรรมนิยมประเพณีและความเชื่อทางศาสนา ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะของงานหัตถกรรมในแต่ละท้องถิ่น เช่น งานตุ่งหรือธงผ้าในภาคเหนือและอีสานที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา สะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาของคนในชุมชน งานหัตถกรรมจึงไม่ได้เป็นเพียงสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ยังแสดงถึงค่านิยมและภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนที่สั่งสมและสืบทอดกันมา การศึกษางานหัตถกรรมจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน แม้ว่าผลิตภัณฑ์ในอดีตอาจไม่ได้มีรูปลักษณะที่ประณีตเหมือนในปัจจุบัน แต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างสูง ควรได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อกองอยู่ต่อไป (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ, 2546)

เครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมดั้งเดิมที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แม้จะไม่นิยมนำเครื่องปั้นดินเผา แต่มีหลักฐานในตำนานและวรรณคดี เช่น เรื่องพระร่วงที่กล่าวถึงชะลอม รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดี เช่น ภาพเขียนที่หน้าผาริมแม่น้ำโขง บ้านกุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี ที่แสดงถึงการใช้เครื่องจักสานในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในภาคอีสานซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เช่น ต้มยี่น อุปกรณ์จับปลาขนาดใหญ่ และก่องข้าวกับกระติบข้าวที่มีลวดลายเฉพาะตัว สะท้อนความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาค (ประเวศ วะสี, 2536)

ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีอาชีพหลักคือการทำนา และอาชีพรองคือการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เช่น กระติบข้าวและมวนยี่นข้าวเหนียว ซึ่งสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน โดยอาศัยภูมิปัญญาช่างพื้นบ้าน ที่ถ่ายทอดทักษะและความชำนาญมาอย่างยาวนาน งานหัตถกรรมเหล่านี้มีคุณค่าทางศิลปะนอกเหนือจากประโยชน์ใช้สอย และได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน มีการพัฒนาและประยุกต์ใช้วัสดุใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าและความงามของผลิตภัณฑ์ การดำเนินการเหล่านี้ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตำบลค่ายบกหวานจึงมีความโดดเด่นในด้านศิลปหัตถกรรมและวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นตัวอย่างที่น่าศึกษาและนำไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทของด้านงานหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- 3) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- 1) พื้นที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เท่านั้น
- 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ทำการศึกษาและคัดเลือกพระสงฆ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลค่ายบกหวาน และผู้ประกอบการหัตถกรรมจักสานในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 รูป/คน
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งได้มาจากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาสำรวจเอกสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจหัตถกรรมเครื่องจักสานไม่ไผ่จากแหล่งข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ชุมชนในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการถ่ายภาพ/บันทึกเสียง หรือจดบันทึกตามความเหมาะสมประกอบการเก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Approach Analysis) โดยการแจกแจงข้อมูลในการประกอบทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัย

บริบทของด้านงานหัตถกรรมจักสานตำบลค่ายบกหวาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ในอดีต ชาวตำบลค่ายบกหวานใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ในการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ตะกร้า กระด้ง และเครื่องมือจับสัตว์ ไม้ไผ่จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีบทบาทในการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชนชนบท

ในอดีตไม้ไผ่เป็นทรัพยากรสำคัญที่ชาวบ้านตำบลค่ายบกหวานใช้ประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ตะกร้า และไซ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน การจักสานจึงเป็นทักษะสำคัญของผู้ชายในสมัยนั้น แต่ปัจจุบัน ปริมาณไม้ไผ่ลดลงอย่างมาก ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป

เมื่อ พ.ศ. 2539 เพื่อส่งเสริมอาชีพการจักสานมวยหนึ่งข้าว อำเภอเมืองหนองคายได้สนับสนุนให้ชาวบ้านในตำบลค่ายบกหวานรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มจักสาน โดยให้เงินทุนจำนวน 53,000 บาท เพื่อนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และให้สมาชิกกู้ยืมโดยคึดดอกเบี้ยต่ำ รายได้จากดอกเบียจะนำมาแบ่งปันให้กับสมาชิกทุกคน (องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน, 2566)

ปัจจุบัน หัตถกรรมจักสานในตำบลค่ายบกหวาน มีการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก โดยมีทั้งการผลิตในครัวเรือน กลุ่มชุมชน และโรงงานขนาดเล็ก ผลิตภัณฑ์จักสานจำหน่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งขายปลีก ขายส่ง และออนไลน์ ซึ่งผู้ผลิตส่วนใหญ่จะทำจักสานเป็นอาชีพเสริมควบคู่ไปกับอาชีพอื่น หรือทำเป็นงานอดิเรกเพื่อหารายได้เสริม

ปัญหาและอุปสรรคของหัตถกรรมจักสานในตำบลค่ายบกหวานที่พบในปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน, 2566) คือ

1. ปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบหลัก ปัจจุบันชาวบ้านนิยมการปลูกยางพารา ทำให้แหล่งไม้ไผ่ลดลงจนต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากภายนอก
2. จำนวนผู้ผลิตลดลง ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ รายได้จากการจักสานไม่จูงใจคนรุ่นใหม่ ส่งผลให้ผู้ผลิตลดลงต่อเนื่อง
3. คุณค่าและมูลค่าของหัตถกรรมจักสานถูกลดลง เนื่องจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยผู้คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับคุณค่าและมูลค่าของงานฝีมือ ทำให้คุณค่าและมูลค่าของหัตถกรรมจักสานถูกลดลงเนื่องจากประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้คนไม่ให้ความสำคัญของงานฝีมือ การผลิตงานหัตถกรรมแต่ละชิ้นต้องอาศัยทั้งเวลา ความละเอียด และทักษะที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมุมมองของผู้คนที่มีต่องานฝีมือกลับมองว่าเป็นสินค้าราคาถูก ทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดราคาที่เป็นธรรม ทั้งระหว่างผู้ผลิตกับร้านค้า และระหว่างร้านค้ากับผู้บริโภค เกิดการต่อรองราคาที่ไม่เป็นมาตรฐาน และผู้ผลิตมักถูกกด (ประมวล รุ่งวิชา, 2567)

3.2 วัตถุดิบและสินค้าราคาสูงขึ้นจากสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน สถานการณ์เศรษฐกิจที่ซบเซา ส่งผลให้กำลังซื้อของผู้บริโภคลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้คนหันมาใช้จ่ายอย่างระมัดระวังมากขึ้น ทำให้ความต้องการสินค้าหัตถกรรมลดลงตามไปด้วย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ผลิตและผู้ค้าในชุมชน โดยเฉพาะผู้ผลิตขนาดเล็กที่ไม่มีทุนสำรองเพียงพอ อาจต้องหยุดกิจการหรือลดปริมาณการผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (ชัยวิโรฒ ผาณิตบุศย์, 2567)

กระบวนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

มวยนิ่งข้าวของตำบลค่ายบกหวาน ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการหุงข้าว แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน การจักสานมวยนิ่งข้าวจึงเป็นมากกว่าการทำมาหากิน แต่ยังเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเอาไว้ มีดังนี้

1. กระบวนการตัดสินใจในการผลิตมวนึ่งข้าว ประกอบด้วย

1) ภูมิปัญญาการจักสานมวนึ่งข้าวของชาวดำบลค่ายบกหวาน สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล โดยชาวบ้านรุ่นต่อรุ่นต่างฝึกฝนทักษะนี้ให้กับลูกหลาน เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นการสร้างรายได้เสริมเป็นกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายและสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน

2) ชาวดำบลค่ายบกหวานมีความเชี่ยวชาญในการจักสานมวนึ่งข้าวมาช้านาน โดยสืบทอดภูมิปัญญานี้มาจากบรรพบุรุษ ผ่านการสังเกตและฝึกฝนอย่างใกล้ชิด มวนึ่งข้าวที่ผลิตไม่เพียงใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน แต่ยังเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว และเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน

3) ชาวดำบลค่ายบกหวานใช้ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ผนวกกับวัสดุธรรมชาติอย่างไม้ไผ่ และเครื่องมือพื้นบ้านในการจักสานมวนึ่งข้าว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวร่วมกันทำทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว (ประมวล รุ่งษา, 2567)

2. การผลิตประกอบด้วย

1) ชาวดำบลค่ายบกหวานลงทุนในการจักสานมวนึ่งข้าว ด้วยเงินทุนส่วนตัวและจากการระดมทุนภายในกลุ่ม โดยใช้วัสดุหลักคือไม้ไผ่บ้านและไม้ไผ่ตง ซึ่งหาซื้อได้ง่ายในราคาไม่แพงจากหมู่บ้านใกล้เคียง การลงทุนที่ไม่สูงมาก ทำให้กิจกรรมนี้เป็นแหล่งรายได้เสริมที่น่าสนใจสำหรับชาวบ้าน

2) การจักสานมวนึ่งข้าวต้องอาศัยความชำนาญในการใช้เครื่องมือพื้นบ้าน เช่น มีด เลื่อย และสิ่ว เพื่อแปรรูปไม้ไผ่ให้เป็นวัสดุสำหรับการสานมวนึ่งข้าวที่มีคุณภาพ (ประมวล รุ่งษา, 2567)

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวดำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวดำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่การวิจัยโดยการสัมภาษณ์ชาวดำบลค่ายบกหวาน เป็นแนวทางส่งเสริมเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวดำบลค่ายบกหวาน สามารถสรุป ได้ดังนี้

1) การกำหนดความรู้ ชุมชนได้นำทรัพยากรท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ โดยสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายใต้แนวคิดการสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (ชัยวิโรฒ ผานิบุศย์, 2567)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ควรเริ่มต้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ เพื่อลดต้นทุนและส่งเสริมการผลิตอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนด้านการตลาด และผู้นำชุมชนที่มีความรู้และความสามารถ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และตอบสนองความต้องการของตลาดได้

2) การแสวงหาและยึดกุมความรู้ ชุมชนค่ายบกหวานมีการพัฒนาทักษะการจักสานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเรียนรู้จากหลากหลายช่องทาง ทั้งการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การเข้าร่วมอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองภายในชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์และการรับฟังความคิดเห็นจากลูกค้า (มานิตย ธิณวิชัย, 2567)

การพัฒนาความรู้ของชาวบ้านค่ายบกหวาน เกิดขึ้นจากหลายช่องทาง ทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการเสนอแนะให้มีการจัดประชุมกลุ่มเป็นประจำ เพื่อสรุปข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

3) การแลกเปลี่ยนความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มส่วนใหญ่ เกิดขึ้นผ่านระบบพี่เลี้ยงที่สมาชิกสามารถสอบถามและเรียนรู้ได้อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานและการประชุมกลุ่ม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเรียนรู้จากกลุ่มอื่น ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาคำรู้และทักษะของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง (หนูหวาน แท่นหิน, 2567)

การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม ควรเป็นไปอย่างอิสระ สมาชิกสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งปันประสบการณ์ได้อย่างเปิดเผย ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่ตายตัว นอกจากนี้ ชาวบ้านทั่วไปก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น การนำเสนอไอเดียใหม่ ๆ หรือแบ่งปันข้อมูลที่ได้จากการเดินทางไปต่าง ๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายและสร้างสรรค์

5) การถ่ายทอดความรู้ การถ่ายทอดความรู้ด้านเครื่องจักสานมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการถ่ายทอดจากคนสู่คน เช่น การสาธิตให้ดูและการบอกเล่า ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลดีที่สุด เพราะผู้เรียนจะได้

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การสอนในโรงเรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน (ชัยวิโรฒ ผาณิตบุศย์, 2567)

การถ่ายทอดความรู้ด้านเครื่องจักรกลสถาน ควรเน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนรู้จากเอกสาร เนื่องจากหัตถกรรมชนิดนี้ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญสูง การจัดตั้งบ้านต้นแบบหรือกลุ่มต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ จะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาฝีมือของผู้สนใจ นอกจากนี้ การถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัว ยังสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสานที่นิยมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนรู้จากทฤษฎี

2. กระบวนการพัฒนาด้านการตลาด

2.1 ทุนของชุมชน หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนบ้านบกหวานมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้ชุมชนและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยอาศัยทุนทางสังคมที่แข็งแกร่งของชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจและดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเองและการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น (ชัยวิโรฒ ผาณิตบุศย์, 2567)

2.2) การสำรวจตลาด หมายถึง กิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาศึกษาดูงานและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ดังนั้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยม เราควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และเน้นการผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ได้รับความนิยม (มานิตย์ ถินวิชัย, 2567)

3. การจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ระบบบริหารจัดการที่ใช้มานั้น เหมาะสมกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน เนื่องจากเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่าระบบนี้ สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน โดยสามารถสรุป ได้ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ตำบลค่ายบกหวานเป็นชุมชนที่มีความสามัคคีสูง มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ ชาวบ้านมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและพร้อมที่จะร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานต่าง ๆ การพัฒนาตำบลค่ายบกหวานเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงได้รับ

การตอบรับอย่างดีจากชาวบ้าน เพราะเห็นว่าจะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 ระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง ภูมิปัญญาหัตถกรรมของตำบลค่ายบกหวาน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน เป็นการสะสมความรู้และทักษะที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การนำภูมิปัญญานี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้ใหม่ ๆ จะช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ยังคงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป (มานิตย์ ถินวิชัย, 2567)

อภิปรายผล

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

แนวทางส่งเสริมเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- 1) การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาและยึดกุมความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดความรู้
- 2) กระบวนการพัฒนาด้านการตลาด ได้แก่ ทุนของชุมชนและการสำรวจตลาด
- 3) การจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง สอดคล้องกับบริบท ภาวศรี และทงศกต์ ปดสินธุ์ เรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านกับวิถีชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มจักสานบ้านสะอาดนามูล ตำบลห้วยสามพาด อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ได้ทำการศึกษาความเป็นมา พัฒนาการ และการดำรงชีวิตอยู่ของหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทกลุ่มจักสานกระติบข้าว และบทบาทของหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทกลุ่มจักสานกระติบข้าวต่อวิถีชุมชน พบว่า พัฒนาการและการดำรงชีวิตอยู่ของหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทกลุ่มจักสานกระติบข้าว ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจด้านรายได้ของผู้จักสานและแรงงานที่มีประสบการณ์ ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษ ตลอดจนวัสดุที่ใช้ในการจักสาน ได้แก่ ไม้ไผ่ ซึ่งในอดีตเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และสามารถหาซื้อได้จากหมู่บ้านใกล้เคียง และบทบาทของหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทกลุ่มจักสานกระติบข้าวต่อวิถีชุมชน คือ มีบทบาทด้านเศรษฐกิจ เช่น การลงทุน ราคาซื้อขายและวิธีการจำหน่าย การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม เช่น

ความสัมพันธ์ในครอบครัวและความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มจักสาน รายได้จากการจักสานกระติบข้าวจึงส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน (วิริดา พลาศรี และทองศักดิ์ ปัดสินธุ์, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านการตลาดของหัตถกรรมจักสาน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชาวตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สรุปได้ดังนี้

หัตถกรรมจักสานตำบลค่ายบกหวาน จังหวัดหนองคาย เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมายาวนาน โดยใช้ไม้ไผ่ในการผลิตเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ตะกร้า และไซ แต่ปัจจุบันต้องพึ่งพาไม้ไผ่จากภายนอกเนื่องจากทรัพยากรในพื้นที่ลดลง ชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มจักสานมวญึ่งข้าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เพื่อรักษาภูมิปัญญาและสร้างรายได้เสริม โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ตลาดสมัยใหม่ ทั้งในรูปแบบเครื่องใช้ดั้งเดิมและของตกแต่ง การส่งเสริมภูมิปัญญานี้เน้นการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ใช้วัสดุธรรมชาติ และการสนับสนุนจากภาครัฐและชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะ เปิดตลาดใหม่ และเพิ่มมูลค่าผ่านความคิดสร้างสรรค์ ชุมชนยังคงอนุรักษ์ประเพณี สร้างความสามัคคี และปรับตัวให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจยุคใหม่ เพื่อความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในอนาคต.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่อภูมิปัญญาจักสาน ควรศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและวิถีชีวิตในชุมชน ส่งผลต่อการสืบทอดภูมิปัญญาและการดำเนินธุรกิจจักสานอย่างไร รวมถึงแนวทางปรับตัวเพื่อให้ภูมิปัญญานี้ยังคงอยู่และสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืน

1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการผลิต ควรศึกษาแนวทางนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ร่วมกับกระบวนการจักสาน เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือเครื่องมือจักสานที่ช่วยเพิ่มความเร็วและความละเอียด

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาจักสาน ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ที่ชุมชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะจักสานได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นใหม่

2.2 พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับตลาดปัจจุบัน นำผลการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานในยุคใหม่ หรือการเพิ่มมูลค่าด้วยการผนวกคุณค่าทางวัฒนธรรม

2.3 สนับสนุนการตลาดแบบดิจิทัล ผลวิจัยสามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เช่น การสร้างเว็บไซต์และโซเชียลมีเดียสำหรับโปรโมตผลิตภัณฑ์ หรือการขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

2.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ใช้ผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิจัย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายตลาดอย่างยั่งยืน

2.5 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำผลวิจัยไปออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับหัตถกรรมจักสาน เช่น การจัดเวิร์กช็อปจักสาน หรือการนำเสนอประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ. (2546). *การพัฒนาหัตถกรรมเพิ่มเสริมสร้างงานแคนในท้องถิ่น : การพัฒนาและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์จากใบตาลของจังหวัดเพชรบุรี*. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ชัยวิโรฒ ผานิบุศย์ กำนันตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. (12 พฤษภาคม 2567). *การถ่ายทอดความรู้ด้านเครื่องจักสานในชุมชน*. (อภิวัฒน์ชัย พุทธจร ผู้สัมภาษณ์).
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ. (2546). *การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน*. ใน *รายงานวิจัย*. โครงการวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประมวล รุ่งวิชา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัด หนองคาย. (12 พฤษภาคม 2567). กระบวนการผลิตมวนยี่งข้าว. (อภิวัฒน์ชัย พุทธจร ผู้สัมภาษณ์)
- ประเวศ วะสี. (2536). *การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้ง.
- มานิตย์ ถินวิชัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. (12 พฤษภาคม 2567). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน. (อภิวัฒน์ชัย พุทธจร ผู้สัมภาษณ์).
- วรिता พลาศรีและ ทนงศักดิ์ปัดสินธุ์. (2556). *หัตถกรรมพื้นบ้านกับวิถีชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มจักสาน บ้านสะอาดนามูล ตำบลห้วยสามพาด อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี*. มหาสารคาม : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- หนูหวาน แท่นหิน สมาชิกกลุ่มเครื่องจักสาน ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัด หนองคาย. (12 พฤษภาคม 2567). การสืบทอดภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานในชุมชน. (อภิวัฒน์ชัย พุทธจร ผู้สัมภาษณ์).
- องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน. *แผนพัฒนาท้องถิ่น (2561-2565)*. เรียกใช้เมื่อ วันที่ 21 มีนาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/S4OLe>.

มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ*

MEASURES TO PROTECT ADOLESCENTS UTILIZING VIDEO SERVICE
ON DIGITAL PLATFORM

ชฎาพร ฝ่ายบุญ

Chadapohn Faiboon

ปรมาภรณ์ วีระพันธ์

Paramaporn Weeraphan

คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย.

Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand.

E-mail: faiboon1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลและค้นคว้าข้อมูลจากบทความ วิทยานิพนธ์ บทความ และตัวบทกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า แพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นช่องทางที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาหลากหลายประเภท ทั้งที่มีประโยชน์และที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ ทั้งนี้ การศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่มุ่งป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชน แต่ยังขาดความครอบคลุมในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติ ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มบางรายมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เช่น ระบบควบคุมโดยผู้ปกครอง การจัดหมวดหมู่เนื้อหา และการตั้งค่าความปลอดภัยเพื่อป้องกันการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม มาตรการ

* Received: 19 November 2024; Revised: 29 December 2024; Accepted: 31 December 2024

ดังกล่าวยังขาดมาตรฐานกลางที่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ข้อเสนอแนะจากการวิจัยระบุว่ากฎหมายควรถูกปรับปรุงให้ชัดเจนขึ้น โดยกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการในการตรวจสอบและควบคุมเนื้อหา ตลอดจนกำหนดบทลงโทษสำหรับการละเลยมาตรการดังกล่าว นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลเนื้อหาดิจิทัลจะช่วยสร้างกรอบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการรณรงค์ให้ความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล แก่เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และครู เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมออนไลน์ที่เสี่ยง

คำสำคัญ: ดิจิทัลแพลตฟอร์ม, เด็กและเยาวชน, มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

Abstract

This research article aims to explore the fundamental concepts and necessity of implementing protective measures for children and youth in accessing digital platform broadcasting services. It employs a qualitative research approach, analyzing data collected from articles, theses, research papers, and legal frameworks from both domestic and international contexts.

The findings reveal that digital platforms serve as channels through which children and youth can access diverse types of content, both beneficial and potentially harmful. While existing legislation, such as the Child Protection Act B.E. 2546 (2003) and the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017), provides provisions to prevent the dissemination of harmful content to children and youth, these laws lack comprehensive practical measures. In particular, there is an absence of clear definitions regarding the roles and responsibilities of digital platform providers. In practice, some platform providers implement protective measures, such as parental control systems, content categorization, and safety settings to restrict access to inappropriate content. However, these measures lack standardized enforcement mechanisms that are effective and aligned with Thailand's context. The study recommends that laws be revised to explicitly define the responsibilities of platform providers in monitoring and regulating content,

including imposing penalties for non-compliance. Furthermore, collaboration between governmental bodies, private sectors, and child-related organizations is crucial. Establishing a dedicated committee to oversee digital content management would provide a more structured framework. Additionally, promoting digital literacy among children, youth, parents, and teachers is essential to build resilience against inappropriate content and risky online behaviors.

Keywords: Digital platforms, Children and Youth, Measures for the Protection of Children and Youth

บทนำ

ในปัจจุบัน ธุรกิจสื่อบันเทิงมีความหลากหลายมากขึ้น เพราะมีทั้งช่องทางแบบเก่าคือออฟไลน์ และช่องทางแบบใหม่ที่เข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้นอย่างช่องทางออนไลน์ ดังนั้น ธุรกิจสื่อบันเทิงจึงมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เนื่องจากพฤติกรรมของผู้ชมหรือผู้เสพสื่อบันเทิงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนที่การรับชมภาพยนตร์หรือรายการต่าง ๆ จะรับชมผ่านช่องรายการโทรทัศน์เท่านั้น ทำให้ปัจจุบันมีผู้ให้บริการธุรกิจสื่อบันเทิงเพิ่มขึ้น และมีการให้บริการรับชมได้หลายช่องทาง อาทิ การรับชมผ่านสมาร์ททีวี สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ถือเป็นการทำลายข้อจำกัดการบริโภคสื่อในรูปแบบเดิม ทั้งในเรื่องของช่วงเวลาในการรับชมที่สามารถรับเลือกดูรายการที่ต้องการได้ในเวลาที่ตนเองสะดวก ทำให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ กลายเป็นเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นและแสดงความชอบของผู้ใช้งาน ซึ่งอาจมีทั้งเนื้อหาที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

หลายประเทศกำลังพยายามควบคุมการให้บริการของแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากผู้ใช้ประสบปัญหาหลายประการ เช่น การโฆษณาสินค้าผิดกฎหมายและการบิดเบือนข้อมูล สหภาพยุโรปได้จัดทำกฎหมาย Digital Services Act (DSA) และ Digital Market Act (DMA) เพื่อกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล (EU) 2022/2065) ในขณะที่ประเทศไทยก็มีมาตรการควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยมีการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล พ.ศ. 2565 (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) เพื่อกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ในประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายหลักในการนำมาใช้ควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อไม่ให้มีการ

นำเสนอข้อมูลหรือการให้บริการที่ขัดต่อกฎหมายและหลักศีลธรรม แต่กฎหมายดังกล่าว คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ให้บริการและภาพรวมของเนื้อหาบนแพลตฟอร์มออนไลน์เท่านั้น มิได้พิจารณาว่าข้อมูลที่ปรากฏบนสื่อบนเทงออนไลน์ว่ามีผลต่อการใช้งานอย่างไร และส่งผลต่อเด็กและเยาวชนมากน้อยแค่ไหน จึงทำให้เห็นว่ากฎหมายให้ความสำคัญต่อผู้ใช้บริการที่เป็นเยาวชนน้อยเกินไป ซึ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ผู้ให้บริการหมายถึง บุคคลซึ่งให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและมีความหมายที่ครอบคลุมถึงผู้ที่ประกอบธุรกิจสื่อบนเทงและผู้บริโภคด้วย โดยไม่ได้รับอายุหรือจำกัดขอบเขตอายุของผู้ใช้บริการ แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ อาจละเลยหรือมิได้คำนึงถึงผู้ใช้บริการที่เป็นเยาวชน ซึ่งอาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเสฟสื่อบนเทงออนไลน์และออฟไลน์ของเยาวชน ที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม การระมัดระวังการแสดงออกซึ่งเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากจะมีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายแล้ว ยังจะต้องมีความระมัดระวังมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่อาจไม่เข้าข่ายความผิดตามกฎหมายแต่ผิดศีลธรรม ซึ่งเนื้อหาประเภทนี้มักเกี่ยวข้องกับความรุนแรง หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะส่งผลต่อผู้ชมหรือผู้ใช้งาน ทั้งในด้านของการลอกเลียนแบบ การชักนำความคิดในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก เยาวชน ซึ่งเนื้อหาที่จัดอยู่ในหมวดหมู่นี้ เช่น การทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายตนเอง การแสดงข้อความที่ส่งผลร้ายต่อผู้อื่น การเผยแพร่ข้อมูลหรือร่วมกันกระทำความผิดที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

ความสำคัญของการออกมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต่อการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพนั้น สืบเนื่องจากในปัจจุบันเด็กและเยาวชน มีการเสฟสื่อออนไลน์และใช้บริการแพลตฟอร์มสื่อบนเทงออนไลน์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และด้วยสภาวะความที่ยังเป็นเด็กซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของเด็ก ยังไม่สามารถเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถแยกแยะข่าวสารข้อมูลที่ได้รับรู้มา และพิจารณาถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสมของเนื้อหาได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ ทั้งนี้ มีข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เปิดเผยสถิติคดีอาญาในเด็กและเยาวชน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 ประเทศไทยมีคดีอาญาเฉลี่ยปีละกว่า 12,000 คดี โดยพบว่าผู้กระทำความผิดจะอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่แสดงออกมานั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการลอกเลียนแบบสื่อภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่สามารถรับชมได้ทั้งทางช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ (สำนักข่าว Thai PBS, 2567)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อป้องกันหรือลดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเชิงกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ที่สามารถปรับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม โดยยังสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ให้มีความเท่าเทียมในการเข้าถึงแพลตฟอร์มไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับการใช้มาตรการที่ต้องคำนึงถึงเสรีภาพในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในไทยและในต่างประเทศถึงแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาคู่มือคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก สิทธิเสรีภาพของเด็ก ควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องควบคุมสื่อของภาครัฐ เพื่อจุดประสงค์ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ซึ่งจะศึกษาเนื้อหาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อการกำกับดูแลควบคุมการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ โดยจะมุ่งเน้นในการวิเคราะห์ศึกษาเนื้อหาของการกำกับดูแลควบคุมการประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ศึกษาพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 และศึกษากฎหมายในต่างประเทศที่เพื่อนำวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและกำกับดูแลเยาวชน ในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ (Video Services)

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากเอกสารทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ และเอกสารที่เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่าฟ

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการในประเทศไทยและในต่างประเทศ โดยข้อมูลแยกเป็นเอกสารปฐมภูมิ เช่น กฎหมาย ตำรา หนังสือ งานวิจัย วารสาร บทความวิชาการ และข้อมูลเป็นเอกสารทุติยภูมิ เช่น เว็บไซต์จากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารพร้อมแยกพิจารณาตามประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปจากการศึกษาเนื้อหาเอกสารของประเทศไทยและในต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารโดยวิเคราะห์เชิงบรรยาย
2. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลข้อมูล โดยผู้วิจัยสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลหลายอย่างแล้วนำมาแยกพิจารณาเปรียบเทียบกันโดยนำข้อมูลกฎหมายในประเทศไทยกับในต่างประเทศมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่าฟ เนื่องจากแพลตฟอร์มดิจิทัลมีเนื้อหาหลากหลาย ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย การขาดประสบการณ์และความบอบบางของเด็กทำให้พวกเขาต้องการการปกป้องจากอันตรายและการล่อลวงต่าง ๆ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มีเป้าหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิของเด็ก โดยรัฐบาลมีบทบาทในการดูแลผลประโยชน์ของเด็กในทุกด้าน การคุ้มครองนี้ไม่ใช่แค่เรื่องส่วนบุคคล แต่เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนในยุคที่มีการใช้งานสื่อดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการแสวงหาผลประโยชน์ทางดิจิทัลจากเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกันกับหลายประเทศได้ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก

ความเสี่ยงในโลกดิจิทัล ตัวอย่างเช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน และต้องมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นการปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Children's Code (Age Appropriate Design Code) ของสหราชอาณาจักร ซึ่งกำหนดให้บริการออนไลน์ต้องออกแบบฟังก์ชันและเนื้อหาที่เหมาะสมกับอายุของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะเด็กต้องมีมาตรการในการปกป้องเด็กจากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และมีการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด เพื่อให้เด็กสามารถใช้บริการออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย (Federal Trade Commission, 1998) จะเห็นได้ว่า แนวคิดหลักของกฎหมายเหล่านี้คือการสร้างการคุ้มครองให้แก่เด็กจากความเสี่ยงต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ และการส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการพัฒนาของเด็ก การกำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล และการควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เป็นกุญแจสำคัญในการคุ้มครองเด็กจากอันตราย ในขณะเดียวกันก็รักษาสิทธิในการใช้งานและการเข้าถึงข้อมูลของเด็กในโลกดิจิทัลด้วย

2. หลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับการรักษาเสรีภาพในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยระบุว่า ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลและปกป้องบุตรจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามกฎหมาย หากเด็กและเยาวชนละเมิดข้อตกลงการใช้งาน ก็อาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองเด็กและครอบครัว พ.ศ. 2553 มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก โดยมองว่าการกระทำผิดของเด็กมีสาเหตุมาจากภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังสามารถถูกดำเนินคดีหากละเลยการดูแลบุตร ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้งานดิจิทัลในครอบครัว เช่น การกำหนดเวลาการใช้งาน และใช้ฟีเจอร์ Safe Search และ Parental Controls เพื่อช่วยปกป้องเด็กในโลกดิจิทัล ในกรณีที่เกิดการละเมิด ผู้ปกครองควรมีมาตรการดูแลที่เหมาะสม และรัฐมีบทบาทในการกำกับดูแลแพลตฟอร์มในการนำเสนอเนื้อหาที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก โดยไม่ออกกฎหมายที่บังคับเด็กโดยตรง เพื่อรักษาสมดุลระหว่างสิทธิในการเข้าถึงสื่อและการคุ้มครองเด็ก ในขณะเดียวกัน หลายประเทศมีการออกกฎหมายและมาตรการเพื่อพยายามรักษาสมดุลนี้ เช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา (Office of the Australian Information Commissioner (OAIC), 2019) ซึ่งไม่เพียงแต่ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก แต่ยังส่งเสริมการให้ข้อมูลที่เด็กเข้าถึงได้โดยตรง โดยการจำกัดประเภทของข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมจากเด็กและกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลของเด็ก เช่น ต้องได้รับ

ความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนและต้องมีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากเด็ก (ชาตรี เรืองเดชณรงค์, 2563)

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายในสหรัฐอเมริกาที่ส่งเสริมเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล เช่น Section 230 of the Communications Decency Act ซึ่งกำหนดให้แพลตฟอร์มออนไลน์ไม่ต้องรับผิดชอบต่อนเนื้อหาที่ผู้ใช้โพสต์ในบางกรณี และช่วยปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นออนไลน์ หรือในสหภาพยุโรป การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มได้รวมอยู่ใน GDPR (General Data Protection Regulation) ซึ่งไม่เพียงแต่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ทั่วไป แต่ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี การให้ความยินยอมในการเก็บข้อมูลต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ปกครองก่อน การควบคุมนี้ช่วยให้สามารถคุ้มครองเด็กจากการเก็บข้อมูลที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้เด็กสามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างปลอดภัยและมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงในประเทศญี่ปุ่น มาตรการคุ้มครองเด็กได้ถูกกำหนดไว้ใน Act on the Protection of Personal Information ซึ่งกำหนดว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนการเก็บข้อมูล (European Commission, 2016) นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นยังใช้ระบบการจำกัดเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้สื่อดิจิทัลของเด็ก แม้ว่าจะมีมาตรการคุ้มครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่กฎหมายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองเด็กจากอันตรายออนไลน์ และการรักษาเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นแนวทางที่หลายประเทศนำมาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน

3. เปรียบเทียบกฎหมายในประเทศไทยกับต่างประเทศ เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผ่านการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป มีระบบการคุ้มครองที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมุ่งเน้นการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี จากการเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และกฎหมาย GDPR (General Data Protection Regulation) ของสหภาพยุโรป มีข้อกำหนดที่คล้ายคลึงกันในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยระบุว่า เด็กที่

มีอายุไม่ถึง 16 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน ที่จะสามารถให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่บริการออนไลน์ใด ๆ (รัฐสภา จูริมาศ, 2564) กฎหมายนี้ ยังมีข้อกำหนดในการจำกัดการเก็บข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการให้สิทธิ์เด็กในการควบคุมข้อมูลของตนเองได้

ประเทศในแถบเอเชียอย่างจีน ถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยมีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการเข้าถึงของเด็กในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการควบคุมการเล่นเกมออนไลน์ ซึ่งมีการจำกัดเวลาในการเล่นของเด็ก เพื่อป้องกันการติดเกมหรือผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้งานที่มากเกินไป นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่บังคับให้ผู้ให้บริการออนไลน์ตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้ก่อนที่จะให้บริการแก่เด็ก และควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมกับวัย ในขณะที่ประเทศไทย การคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ถูกกำหนดในหลายกฎหมาย เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิของผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงการคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้ใช้บริการออนไลน์ (ประชาชาติออนไลน์, 2567) แต่การควบคุมและการกำหนดมาตรการคุ้มครอง ยังไม่เข้มงวดเท่ากับในหลายประเทศที่กล่าวมา และจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศมีระบบการคุ้มครองที่เข้มงวดและเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้ประเทศไทยปรับปรุงหรือพัฒนามาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ ผ่านระบบออนไลน์ของประเทศไทย พบแนวทางในการแก้ไข 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ 2) การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ

ความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ ในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ที่ออกมาใช้ตั้งแต่ปี 2562 มีจุดมุ่งหมายหลักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กด้วย

กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหากเด็กมีอายุไม่ถึง 10 ปี ในขณะที่เด็กที่อายุ 10 ปีขึ้นไป สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเอง แต่กฎหมายไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ยังมีการกำหนดมาตรการในเรื่องการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมผ่าน กสทช. ซึ่งมีกฎระเบียบในการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัล อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ยังไม่ครอบคลุมในรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ตามอายุของผู้ใช้งานเหมือนกับบางประเทศในต่างประเทศ แต่ในทางกลับกันประเทศที่มีการพัฒนากฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กในโลกดิจิทัลอย่างชัดเจน เช่น สหรัฐอเมริกามี COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ที่กำหนดให้เว็บไซต์หรือบริการออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานเป็นเด็ก ที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน และต้องให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอย่างเข้มงวด ขณะที่ GDPR (General Data Protection Regulation) ของสหภาพยุโรป ก็มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยการเก็บข้อมูลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 16 ปี จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และต้องมีการจัดการข้อมูลให้มีความปลอดภัยและเป็นส่วนตัวสูงสุด จะเห็นได้ว่า กฎหมายเหล่านี้ในต่างประเทศมักจะมีแนวทางที่ชัดเจนในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก รวมถึงการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยไม่เพียงแต่มีการกำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโลกออนไลน์ เช่น การถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การถูกหลอกลวง หรือการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่ประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงในการคุ้มครองเด็ก จากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการออกแบบบริการออนไลน์ที่เหมาะสมกับอายุของเด็ก นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายในไทย ก็อาจมีความท้าทายมากกว่า เนื่องจากขาดมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจน ในการควบคุมการเก็บข้อมูลหรือการจำกัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามอายุของผู้ใช้

2. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ

เมื่อนำเอาทฤษฎีการคุ้มครองเด็กมาพิจารณาคู่กับการบังคับใช้กฎหมายไทยในปัจจุบันพบว่า กฎหมายไทยมีข้อจำกัดในบางด้านที่อาจขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการให้สิทธิในการพัฒนาแก่เด็ก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญตามทฤษฎีการคุ้มครองเด็ก เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Protection Theory และ Privacy Theory) กฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติการคุ้มครอง

ข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) แม้จะมีข้อกำหนดในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยเฉพาะ แต่การคุ้มครองข้อมูลของเด็กที่อายุระหว่าง 10-15 ปี ยังขาดความชัดเจนในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและเพียงพอ ในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องการความปลอดภัยสูงสุดในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก นอกจากนี้ การขาดข้อบังคับที่เข้มงวดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลออนไลน์จากเด็กในไทย ทำให้ความคุ้มครองยังไม่เต็มที่ และการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (Protection Theory และ Developmental Rights Theory) กฎหมายไทยยังขาดการควบคุมที่เหมาะสม ในการจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในโลกออนไลน์ (Information Commissioner's Office (ICO), 2020) โดยเฉพาะในด้านการกำหนดอายุที่เหมาะสมในการเข้าถึงข้อมูลหรือบริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การควบคุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งทฤษฎีการคุ้มครองเด็กชี้ให้เห็นว่า เด็กควรได้รับการคุ้มครองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม แต่กฎหมายไทยยังขาดการกำหนดข้อบังคับที่ชัดเจนในการควบคุมเนื้อหาที่เผยแพร่ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการคุ้มครองเด็กจากอันตรายในทางทฤษฎี รวมไปถึงสิทธิในการพัฒนาและการเข้าถึงข้อมูล (Developmental Rights Theory) ทฤษฎีการคุ้มครองเด็กยืนยันว่า เด็กควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายไทยยังไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจน ในการส่งเสริมสิทธิของเด็กในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็ก และในขณะเดียวกัน ก็ป้องกันไม่让孩子เข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ กฎหมายไทยยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิในการพัฒนาของเด็กได้อย่างเต็มที่ตามทฤษฎี

ดังนั้น เมื่อพิจารณากฎหมายไทยในมุมมองของทฤษฎีการคุ้มครองเด็กแล้ว อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดและขัดแย้งกับทฤษฎีการคุ้มครองเด็กในหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการส่งเสริมสิทธิในการพัฒนาของเด็กในโลกดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ สรุปได้ว่า 1) แนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึง

ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ มาจากความต้องการปกป้องเด็กจากอันตราย แต่ประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดในการคุ้มครองเด็กจากความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งกฎหมายไทยมีบางมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังขาดการควบคุมที่เหมาะสมในการคุ้มครองเด็ก จากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการปกป้องสิทธิของเด็กในโลกดิจิทัล 2) หลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชน กับการใช้มาตรการที่ต้องคำนึงถึงเสรีภาพ ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยจำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กในการเข้าถึงข้อมูล โดยการออกกฎหมายควบคุมสื่อ ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และ 3) เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ เช่น COPPA ของสหรัฐอเมริกา และ Children's Code ของสหราชอาณาจักร ซึ่งมีการกำหนดมาตรการที่เข้มงวดและครอบคลุมมากกว่า ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการสนับสนุนสิทธิในการพัฒนาของเด็ก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กฎหมายไทยยังคงขาดความชัดเจนในการคุ้มครองในบางด้าน เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเด็ก และการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในแพลตฟอร์มออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การคุ้มครองเด็กในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มมีประสิทธิภาพและทันสมัย ควรพิจารณาแนวทางที่ประสบความสำเร็จจากต่างประเทศ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มงวด (อ้างอิงจาก COPPA, สหรัฐอเมริกา) กฎหมาย COPPA ของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ผู้ให้บริการเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่มีผู้ใช้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนที่จะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก การนำแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ในกฎหมายไทย จะช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการเก็บและใช้ข้อมูลออนไลน์จากเด็ก

2. การควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม กฎหมาย Children's Code ของสหราชอาณาจักร กำหนดมาตรการให้ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อเด็กเมื่อออกแบบบริการหรือเนื้อหาบนแพลตฟอร์ม เช่น การจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาที่อาจเป็นอันตรายหรือไม่เหมาะสม รวมถึงการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวที่เหมาะสมกับอายุของผู้ใช้ การใช้แนวทางนี้ในกฎหมายไทยจะช่วยให้เด็กมีความปลอดภัยจากเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและการพัฒนาการ

3. การสนับสนุนการพัฒนาแอปพลิเคชันและเครื่องมือที่คำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก ควรกำหนดให้ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ต้องพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น เครื่องมือกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หรือเครื่องมือที่ให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบกิจกรรมออนไลน์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ ควรเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีการคุ้มครองเด็กที่เน้นการปกป้องจากอันตรายและการส่งเสริมการพัฒนา

4. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน การคุ้มครองเด็กในโลกออนไลน์ไม่สามารถทำได้เพียงแค่การออกกฎหมายจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อสร้างมาตรการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งคณะกรรมการที่ร่วมระหว่างรัฐและเอกชน ในการตรวจสอบและกำหนดแนวทางการคุ้มครองเด็กในโลกออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- ชาตรี เรืองเดชณรงค์. (2563). *คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล Civil & Commercial Code (Persons) Law: กฎหมายว่าด้วยบุคคล*. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชามติออนไลน์. (2562). *สิงคโปร์ออกกฎหมายใหม่คุ้มครองสื่อออนไลน์เสนอเนื้อหาบิดเบือน พร้อมบทลงโทษ*. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2567 จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-312679>.
- รัฐสภา จุริมาศ. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ ทางอินเทอร์เน็ตของกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 12(2), 181-217.
- พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2556. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 139 ตอนที่ 78 ก หน้า 17-35 (23 ธันวาคม 2556).
- สำนักข่าว Thai PBS, (2024). *คดีเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/332884>
- European Commission. (2016). *General Data Protection Regulation (GDPR)*. Available at: <https://gdpr-info.eu/>

- Federal Trade Commission. (1998). *Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)*. Federal Register. Available at: <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/copa-regulations>
- Information Commissioner's Office (ICO). (2020). *Age-appropriate design: a code of practice for online services*. Available at: <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/childrens-code/>
- Office of the Australian Information Commissioner (OAIC). (2019). *Australian Privacy Principles*. Available at: <https://www.oaic.gov.au/privacy/australian-privacy-principles>.

ปัญหาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน*

THE PROBLEM OF REVOKING THE RIGHT TO STAND FOR ELECTION
AND THE RIGHT TO HOLD A POLITICAL POSITION: A CASES STUDY
OF OFFENSES RELATE TO SUBMIT A DECLARATION FORM OF ASSETS
AND LIABILITIES

อภิชัย พาบ

Apichai Phabu

บัณฑิต ขวโยธา

Bandit Khwayota

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย.

Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: Apichai.ph@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายของบทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของไทย และบทลงโทษของกฎหมายต่างประเทศในความผิดฐานดังกล่าว เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และเสนอแนวทางการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองในคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายไทย ให้เป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ถูกบังคับใช้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ และเอกสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าพนักงานของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นมาตรการของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตผ่านการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่น ความผิดฐานไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จึงเป็นความผิด เพราะมีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นความผิด การลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต จึงเป็นการขัดต่อหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ไม่ได้สัดส่วนกับความผิดตามหลักความได้สัดส่วน และไม่ปฏิบัติตามหลักว่าด้วยความจำเป็น และกฎหมายการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ไม่ปรากฏว่ามีบทลงโทษให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรง

* Received: 12 November 2024; Revised: 29 December 2024; Accepted: 31 December 2024

ตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงเสนอให้แก้ไขกฎหมายโดยยกเลิกโทษเพิกถอนสิทธิดังกล่าวตลอดชีวิต และให้มีการกำหนดระยะเวลาในการลงโทษเพิกถอนสิทธิ

คำสำคัญ: การเพิกถอนสิทธิ, สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง, การดำรงตำแหน่งทางการเมือง, การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

Abstract

This research article aims to study the legal problems of the penalty for revoking the right to stand for election and the right to hold a political position in the case of the offense related submitting declarations of assets and liabilities of Thailand and the penalty in foreign asset declaration cases, to conduct a comparative analysis and propose guidelines for the penalty for revoking the right to run for election and the right to hold a political position in asset declaration cases under Thai law, To comply with the fundamental rights and fairness to those subjects to law enforcement. This research is qualitative, and it studies books, articles, and academic documents from both domestic and foreign countries.

The study found that the requirement for politicians and civil servants to submit their assets and liabilities to the NACC is a government measure to prevent corruption by checking changes in the assets and liabilities of the submitters. Therefore, the offense of not submitting or submitting false assets and liabilities is considered an offense because the law stipulates it as an offense. The punishment of revoking the right to run for election and the right to hold a political position for life is a violation of political rights, as basic civil rights. It is not proportionate to the offense according to the principle of proportionality and does not comply with the principle of necessity. The asset declaration laws of Germany, France, and The United Kingdom do not appear to provide for the punishment of revoking the right to run for election and the right to hold a political position for life. Therefore, the researcher proposes to amend the law by abolishing the penalty of revoking such rights for life and specifying the period for the punishment of revoking such rights.

Keyword: Revoking the right, The right to stand for election, Holding political positions, Submit declarations of assets and liabilities

บทนำ

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นมาตรการป้องกันการทุจริต โดยตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน เพราะผลประโยชน์จากการทุจริตมักถูกแปรสภาพเป็นทรัพย์สิน หากตรวจพบพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ จะนำไปสู่การไต่สวนและยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบให้ตกเป็นของแผ่นดิน (กัญญารัตน์ นิลพันธ์, 2562) กฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าพนักงานของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเมื่อเข้ารับตำแหน่ง พันตำแหน่ง และทุกสามปี หากฝ่าฝืน เช่น ไม่ยื่น ยื่นเท็จ หรือปกปิดข้อมูล จะถูกลงโทษทั้งทางอาญาและการเมือง โทษทางอาญามาตรา 167 คือ จำคุกไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษทางการเมืองตามมาตรา 114 และมาตรา 81 อาจถึงขั้นพ้นจากตำแหน่ง ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดไป (สำนักกฎหมาย, 2562) มาตรการดังกล่าวสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 235 ซึ่งกำหนดโทษกรณีทุจริต ร้ายแรงผิดปกติ หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรง (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การกระทำความผิดกรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือกรณีจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น เป็นการกระทำที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง แต่เป็นการกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่ผู้มีอำนาจออกกฎหมายบัญญัติไว้เพื่อป้องปรามการทุจริต จึงเป็นลักษณะความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ไม่ได้กระทบต่อทรัพย์สินหรือชีวิตร่างกายของผู้ใด และไม่ได้กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ รวมทั้งพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด ก็ไม่ได้มีความชั่วร้ายในตัวเอง (ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, 2564) การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิตตามมาตรา 81 ที่ถูกบัญญัติไว้ในหมวดการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ซึ่งพฤติการณ์แห่งความผิดมีความชั่วร้ายในตัวเอง และก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อประเทศชาติยิ่งกว่า มาใช้กับความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน จึงเป็นการใช้บทลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าพฤติการณ์ที่กระทำความผิดและผลร้ายของความผิดที่เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นการขัดต่อสิทธิทางการเมืองอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัญหาการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ว่ามาตรการดังกล่าวไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกบังคับใช้อย่างไร โดยวิเคราะห์กับ

หลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อันเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย หลักความได้สัดส่วนและหลักความจำเป็นของมาตรการ รวมทั้งเปรียบเทียบแนวทางการลงโทษทางการเมืองในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของต่างประเทศ และเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองมาใช้ มีความเหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ต้องมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้บทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฐานะความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการลงโทษทางการเมืองในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทย เยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้บทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฐานะความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของไทยให้เป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยและเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ถูกบังคับใช้มาตรการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและค้นคว้าข้อมูล ความรู้ แนวคิดทฤษฎี หลักกฎหมาย บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากหนังสือ เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สรุปผลการสัมมนา รายงานการประชุม ร่างกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาประมวล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาข้อสรุปตามประเด็นที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในรูปแบบรายงานพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตลอดจนสภาพบังคับทางกฎหมายทั้งของไทย เยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากมาตรการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ทำให้ได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการหนึ่งของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเป็นการตรวจสอบผู้ใช้อำนาจรัฐที่มุ่งไปที่ทรัพย์สิน เพราะทรัพย์สินนั้นอาจได้มาจากการใช้อำนาจหน้าที่ในลักษณะฉ้อฉลและการทุจริต จึงต้องอาศัยมาตรการ

ในทางควบคุมตรวจสอบ เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานรัฐเป็นไปตามกรอบวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และไม่กระทำการไปในทางใด ๆ ที่เป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบ การตรวจสอบโดยมุ่งไปที่ทรัพย์สินและหนี้สินนี้ เป็นต้นทางในการดำเนินการไต่สวนหากพบว่าผู้ยื่นบัญชีมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้ ต้องมีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีดังนี้

(1) เพื่อสร้างความโปร่งใสให้ระบบการเมืองและราชการ ทั้งเป็นการส่งเสริมการมีคุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าพนักงานของรัฐให้เกิดขึ้น

(2) เพื่อป้องกันการทุจริตและคัดกรองบุคคลเมื่อเข้าสู่ตำแหน่ง ไม่ให้ผู้ไม่สุจริตมีโอกาสใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการทุจริต

(3) เป็นมาตรการส่งเสริมการปราบปรามการทุจริต เพราะวัตถุประสงค์หลักของการทุจริตคือ ต้องการผลประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สิน (วรวิทย์ สุขบุญ, 2558)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้มีการกำหนดตำแหน่งที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้หลายตำแหน่งด้วยกัน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง ซึ่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น นอกจากจะต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ยังต้องรับโทษทางการเมืองด้วยได้แก่ ต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันศาลรับคำร้องไว้พิจารณา และอาจถูกศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ที่ร้ายแรงที่สุดคือการต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งซึ่งส่งผลให้ผู้ถูกเพิกถอนไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตลอดไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ซึ่งเป็นบทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต เป็นบทลงโทษทางการเมืองเช่นเดียวกับที่ใช้ลงโทษกรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อวิเคราะห์บทลงโทษดังกล่าวกับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อันเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย หลักความได้สัดส่วนในการกำหนดโทษ และหลักความจำเป็นของมาตรการหรือวิธีการ ทำให้เห็นถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม กระทบต่อสิทธิหน้าที่ขั้นพื้นฐานของผู้ถูกลงโทษ ดังนี้

(1) วิเคราะห์กับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (Right and Liberty of Freedom)

สิทธิและเสรีภาพเป็นอำนาจของบุคคลที่ใช้ยื่นต่อบุคคลด้วยกันและต่อรัฐ ในการที่จะกระทำสิ่งใด ๆ การแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยรัฐ จะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและกฎหมายนั้น ต้องผ่านความเห็นชอบของผู้แทนตามหลักการทางประชาธิปไตยแล้วเท่านั้น แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพนี้ ก่อให้เกิดสิทธิการเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้งอันเป็นสิทธิพลเมือง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองและรับรองโดย

กฎหมาย (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538) เพื่อให้พลเมืองของรัฐได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างเจตนารมณ์ของรัฐ และการแสดงเจตจำนงทางการเมือง (อุดม รัฐอมฤต และคณะ, 2544) ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าว การจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงต้องไม่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพ โดยไม่ก้าวล่วงถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิของประชาชนจนเกินสมควร กล่าวคือ จะต้องไม่ทำให้ประชาชนยากที่จะใช้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นสิทธิพลเมืองอย่างหนึ่งได้ (ปัญญา ฅนอมรอต, 2550) ซึ่งการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดไป เนื่องจากกระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยไม่มีกำหนดเวลาในการเพิกถอน หรือระยะเวลาการกลับคืนมาแห่งสิทธินั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และกระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิเกินสมควร โดยผลของการเพิกถอนสิทธิดังกล่าว ทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่สามารถใช้สิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง และไม่สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนได้อีกตลอดไป ผลร้ายที่สุดคือเป็นการกีดกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และย่อมทำให้บุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิขาดความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมืองกับบุคคลอื่น เพราะถูกทำให้มีสิทธิน้อยกว่าผู้อื่น จึงเท่ากับเป็นการเพิกถอนสิทธิที่เป็นอำนาจของประชาชนโดยแท้ ขัดกับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (Right and Liberty of Freedom) อันเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย

(2) วิเคราะห์กับหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษทางอาญา มีความหมายว่า โทษอาญาที่ผู้กระทำความผิดได้รับ จะต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดที่ผู้กระทำได้กระทำความผิด และสอดคล้องกับความน่าตำหนิของตัวผู้กระทำ ดังนั้น การลงโทษและการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้ต้องรับโทษนั้น จะต้องได้สัดส่วนกัน ตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (ภัสวรรณ อุซุงศ์อมร และอารีรัตน์ โกสิทธิ, 2557) เช่นเดียวกันกับการลงโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมือง หากนำแนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษทางอาญา มาพิจารณาโทษทางการเมืองที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ก็ต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดของตัวผู้กระทำเช่นกัน ซึ่งความผิดกรณีจึงใจไม่ยื่นบัญชีหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) เพื่อเป็นมาตรการป้องปรามไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยการกระทำซึ่งเป็นฐานของความผิดดังกล่าว ไม่ได้ส่งผลต่อชีวิตร่างกาย หรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ทั้งการไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลร้ายต่อสังคมแต่อย่างใด การลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ย่อมส่งผลร้ายแรงต่อสิทธิพลเมือง และไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงแห่งความผิด หากเปรียบเทียบกับความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นความผิดที่ส่งผลร้ายแรงต่อสังคมและประโยชน์สาธารณะ จึงมีอัตราโทษอาญาที่สูงกว่าความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมาก การนำโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิตมาใช้กับ

ความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ย่อมถือว่าเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการจำกัดไม่ให้ผู้ที่มิประวัติการทุจริตเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ แต่การนำโทษเพิกถอนสิทธิดังกล่าว มาใช้กับความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนั้น ย่อมไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในการกำหนดโทษ (Principle of Proportionality) เพราะเป็นการจำกัดสิทธิที่รุนแรงเกินไป ด้วยเหตุที่ว่าความผิดฐานดังกล่าว มิได้มีพื้นฐานมาจากเจตนาทุจริต และไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสังคม (วรรณียา อิงค์สาธิต และคณะ, 2567) และหากพิจารณาประกอบหลักความจำเป็นของมาตรการ (Principle of Necessity) อันเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของหลักความได้สัดส่วนที่มีหลักสำคัญว่ามาตรการหรือกฎหมายที่รัฐเลือกมาบังคับใช้นั้น จะต้องกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับมาตรการอื่นที่สามารถนำมาใช้ได้ (ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์, 2561) กรณีดังกล่าว รัฐยังสามารถเลือกมาตรการอื่น ๆ มาใช้บังคับ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีดำเนินการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดได้ โดยไม่จำเป็นต้องลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปตลอดชีวิต เช่น การใช้บทลงโทษทางอาญาที่มีบัญญัติไว้อยู่แล้ว หรือหากตรวจสอบพบว่า บุคคลใดมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีเครื่องมือที่สามารถจัดการกับการกระทำนั้นได้อยู่แล้วสองอย่างด้วยกัน มาตรการแรกคือ หากพบว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือหนี้สินที่ลดลงผิดปกตินั้น ได้มาจากการกระทำความผิดฐานทุจริต ซึ่งอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ กรณีนี้สามารถดำเนินการเอาผิดกับผู้นั้นในความผิดฐานทุจริตที่กำหนดเป็นโทษทางอาญาอยู่แล้วในหลาย ๆ ฐานความผิด และมาตรการที่สองคือ การร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ชี้แจงที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้นั้น ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบบทลงโทษในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของสหพันธรัฐเยอรมัน มีบทลงโทษกรณีไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินยื่นบัญชีล่าช้า หรือยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ โดยหากเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกตักเตือนโดยประธานรัฐสภา หรืออาจถูกลงโทษทางปกครองโดยการตัดเงินเดือน หรือห้ามไม่ให้เข้าประชุมสภา แต่หากเป็นข้าราชการอื่น จะถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น ตามประมวลจริยธรรมหรือ Code of Conduct ข้อ 8 (2) (4) (ไผ่กรุง เทียนดำ, 2564) กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีบทลงโทษทางอาญา คือ ประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี และนักการเมืองท้องถิ่น หากยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร และมีโทษทางการเมืองแตกต่างกันไปในแต่ละตำแหน่ง คือ ประธานาธิบดีและผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดี หากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นล่าช้า จะถือว่าการสมัครนั้นไม่สมบูรณ์ หากพบว่าเป็นการยื่นบัญชีทรัพย์สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะถือว่าขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งอีกด้วย สำหรับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนักการเมืองท้องถิ่น จะต้องถูกเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นระยะเวลา 1 ปี

(กัญญารัตน์ นิลพันธ์, 2562) ส่วนในสหราชอาณาจักรไม่มีกฎหมายระบุโทษในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากกว่ารัฐสภาแห่งอังกฤษมีเอกสิทธิ์มาแต่ดั้งเดิมในการที่จะคุ้มครองสมาชิกและการลงโทษสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตาม เพราะมติของสภาเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ศาลหรือรัฐสภาจะไม่แทรกแซงเข้าไปในขอบเขตของกันและกัน เพื่อป้องกันการขัดแย้งระหว่างฝ่ายตุลาการกับฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งการลงโทษของสภากรณีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินนั้น ก็จะลงโทษตามความเหมาะสม เช่น ตำหนิหรือว่ากล่าวตักเตือน พักงานตัดเงินเดือน หรือขับออกจากการเป็นสมาชิกสภา เป็นต้น (กัญญารัตน์ นิลพันธ์, 2562)

เห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ไม่ได้มีบทลงโทษที่ทำให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต แต่หากเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส ที่มีโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ก็มีระยะเวลาในการจำกัดสิทธิ ไม่ได้เป็นการลงโทษเพิกถอนสิทธิไปตลอดชีวิต โดยไม่มีระยะเวลาในการกลับคืนมาแห่งสิทธิเช่นของไทย และการลงโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นบทลงโทษที่ใช้ควบคู่กับโทษทางอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรง โดยกฎหมายเยอรมันได้บัญญัติการกระทำความผิด ที่เป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ในประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของชาติ ความผิดฐานกบฏและเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ความผิดต่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง เป็นต้น (ธีรยุทธ สมตน, 2555) การเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของประเทศฝรั่งเศส มีสถานะเป็นโทษอุปกรณ์ของโทษอาญาเช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมัน โดยการกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนสิทธิ ต้องเป็นกรณีกระทำความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ อาชญากรรมต่อบุคคล และความผิดเกี่ยวกับการกระทำทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ในสภา เป็นต้น (ฉนุรักษ์ ศิวะกุล, 2562) และตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร การกระทำที่เป็นเหตุเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้แทนราษฎร โดยเป็นกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในลักษณะที่เป็นการทุจริตหรือผิดกฎหมาย เช่น การให้สินบนเพื่อชักจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนให้หรืองดออกเสียงในการเลือกตั้ง รวมถึงการให้สิ่งของหรือจัดซื้อสิ่งใด ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้ลงคะแนนเสียงหรืองดการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (ธีรยุทธ สมตน, 2555)

3. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดไป ในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดฐานดังกล่าว ไม่สามารถเสนอตัวเองสมัครรับเลือกตั้งได้ และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิตเมื่อวิเคราะห์ตามหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อันเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย หลักความได้สัดส่วนและหลักความจำเป็นของมาตรการ ประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเป็นมาตรการในการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำการทุจริตในระหว่างดำรงตำแหน่งเท่านั้น บทลงโทษดังกล่าว จึงถือว่ารุนแรงเกินกว่าพฤติการณ์ความผิด เพราะไม่ได้สัดส่วนกับความผิดตามหลักความได้สัดส่วน และไม่ปฏิบัติตามหลักความจำเป็นของมาตรการหรือวิธีการ

รวมทั้งการเพิกถอนสิทธิดังกล่าว ไม่เป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการขัดต่อสิทธิทางการเมือง อันเป็นสิทธิพลเมืองขั้นพื้นฐาน การนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้ จึงไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม และเกิดผลร้ายอันกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกลงโทษ จึงควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองมาใช้ มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ถูกบังคับใช้ และเป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยวิเคราะห์กับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ หลักความได้สัดส่วนในการกำหนดโทษ และหลักความจำเป็นของมาตรการ และศึกษาการลงโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมืองในความผิดฐานดังกล่าว ตามกฎหมายของต่างประเทศ สามารถอภิปรายผลการวิจัยเพื่อหาแนวทางการยกเลิกโทษที่ให้เพิกถอนสิทธิตลอดชีวิต รวมทั้งเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมมาใช้แทนต่อไป ดังนี้

1. ความผิดกรณีใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) เพื่อเป็นมาตรการของรัฐในการป้องปรามไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยพฤติการณ์แห่งการกระทำซึ่งเป็นฐานของความผิดดังกล่าว ไม่ได้ส่งผลต่อชีวิตร่างกาย หรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ทั้งการไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลร้ายต่อสังคมแต่อย่างใด แตกต่างจากความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นความผิดอาญาที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง (Mala In Se) การนำมาตรการลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ซึ่งเป็นบทลงโทษที่ร้ายแรงมาบังคับใช้เช่นเดียวกับกระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่นั้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม กระทบต่อสิทธิหน้าที่ขั้นพื้นฐานของผู้ถูกลงโทษ และส่งผลกระทบต่อสังคม ดังนี้

(1) การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ที่มีบทลงโทษร้ายแรงมาบังคับใช้ในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเช่นเดียวกับกระทำความผิดฐานทุจริต หรือฐานความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่นั้น ย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ต้องถูกเพิกถอนสิทธิ เพราะหากต้องถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้นั้นจะไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เลยตลอดชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการถูก “ประหารชีวิตทางการเมือง” ได้เลยทีเดียว การเพิกถอนสิทธิที่เป็นอำนาจของประชาชนโดยแท้ ย่อมขัดกับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (Right and Liberty of Freedom) อันเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักในการตรา

กฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพที่จะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิไม่ได้ และในการจำกัดสิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองอันมีฐานะเป็นสิทธิพลเมือง รัฐจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธินี้ด้วย (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2543) ดังนั้น การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่เป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต ควรจะจำกัดเฉพาะการกระทำที่เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวเองและส่งผลร้ายแรงต่อสังคมเท่านั้น

(2) หลักในการกำหนดโทษตามหลักความได้สัดส่วน มีหลักว่าการลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกันกับความร้ายแรงของความผิด (Severity of The Crime) การเปรียบเทียบความร้ายแรงของความผิดจึงเป็นพื้นฐานของการพิจารณากำหนดบทลงโทษ (ปกป้อง ศรีสนิท, 2563) เมื่อพิจารณาตามหลักการดังกล่าว หากเป็นกรณีทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ มาตรการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดไป ก็ถือว่าเป็นมาตรการลงโทษที่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและผลร้ายที่เกิดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่ทุจริตกลับมาสร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติได้อีก แต่ในความผิดเกี่ยวกับการยักยอกทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะมีบทกฎหมายห้าม ไม่ได้มีความชั่วร้ายในตัวเอง และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีการยักยอกทรัพย์สินและหนี้สิน ก็เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้มีหน้าที่ยักยอกหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบในระหว่างดำรงตำแหน่งเท่านั้น การตัดสิทธิไม่ให้เข้าสู่ระบบทางการเมืองตลอดชีวิต จึงนับว่าไม่เหมาะสมและไม่ได้สัดส่วนของการลงโทษกับความผิดที่ได้กระทำและผลร้ายของความผิดที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ รัฐยังสามารถเลือกมาตรการทางกฎหมายอย่างอื่นมาใช้บังคับ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ยักยอกดำเนินการยักยอกทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น การใช้มาตรการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีบัญญัติเป็นความผิดไว้อยู่แล้ว ทั้งโทษจำคุกและปรับ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการทางกฎหมายกรณีตรวจสอบพบว่า บุคคลใดมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติก็น่าสงสัยที่จะดำเนินการเอาผิดกับผู้นั้นในความผิดฐานทุจริตที่มีโทษทางอาญาอยู่แล้วได้ รวมถึงการดำเนินการขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ และชี้แจงที่มาไม่ได้นั้น ตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นมาตรการทางแพ่ง ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต จึงยังไม่ถึงขนาดเป็นมาตรการสุดท้ายที่สมควรจะนำมาใช้บังคับ เพื่อให้ยักยอกทรัพย์สินและหนี้สิน เพราะยังมีมาตรการอื่นทั้งทางอาญาและทางแพ่งที่นำมาใช้ได้

2. จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการยักยอกทรัพย์สินของประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร เปรียบเทียบกับกฎหมายของไทย ปรากฏว่าในกฎหมายของต่างประเทศ ไม่มีการลงโทษโดยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต แต่หากเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศสที่มีโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ก็มีระยะเวลาในการจำกัดสิทธิ โดยการถูกเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีกำหนดระยะเวลา 1 ปี

เท่านั้น (ไผ่กรุง เทียนดำ, 2564) ไม่ได้เป็นการลงโทษเพิกถอนสิทธิไปตลอดชีวิต โดยไม่มีระยะเวลาในการกลับคืนมาแห่งสิทธิเช่นกฎหมายของไทย และการลงโทษเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของต่างประเทศส่วนใหญ่ จะเป็นบทลงโทษที่ใช้ควบคู่กับโทษทางอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรง เช่น กฎหมายเยอรมันได้บัญญัติการกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ในประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของชาติ ความผิดฐานกบฏและเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ความผิดต่อองค์การตามรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง เป็นต้น (ธีรยุทธ สมตน, 2555) การที่กฎหมายไทยกำหนดบทลงโทษให้เพิกถอนสิทธิดังกล่าวตลอดชีวิต จึงเป็นการไม่สอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น การนำบทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต มาใช้เป็นบทลงโทษทางการเมืองในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เช่นเดียวกับที่บังคับใช้กับกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร้ายผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น เป็นการขัดต่อสิทธิทางการเมืองอันเป็นสิทธิพลเมืองขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย และได้สัดส่วนกับความผิดตามหลักความได้สัดส่วนและไม่เป็นไปตามหลักความจำเป็นของมาตรการหรือวิธีการ การนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้ จึงไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม และเกิดผลร้ายอันกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกลงโทษ จึงควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองมาใช้มีความเหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยทำให้เห็นว่า การนำบทลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิตมาใช้ เป็นบทลงโทษทางการเมืองในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนั้น เป็นการขัดกับหลักการว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (Right and Liberty of Freedom) เพราะส่งผลกระทบร้ายแรงต่อสิทธิทางการเมืองอันเป็นสิทธิพลเมืองขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย และการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนกับความผิดตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) และไม่เป็นไปตามหลักความจำเป็นของมาตรการหรือวิธีการ ทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินของประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ปรากฏว่าไม่มีการลงโทษโดยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาการกลับคืนมาแห่งสิทธิ การที่กฎหมายไทยกำหนดบทลงโทษให้เพิกถอนสิทธิดังกล่าวตลอดชีวิต จึงเป็นการไม่สอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน ดังนั้น การนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้ จึงไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม และเกิดผลร้ายอันกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกลงโทษ จึงควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองมาใช้มีความ

เหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังที่จะได้กล่าวในข้อเสนอแนะต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า โทษจำกัดสิทธิทางการเมือง ยังคงเป็นมาตรการที่จำเป็นในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการทุจริต จึงยังคงคงโทษนี้ไว้ แต่ต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการลงโทษเพิกถอนสิทธิที่ไม่นานจนเกินสมควร กรณีดังกล่าวนี้ จึงขอเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยมีสาระสำคัญในการที่จะเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า จะเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ก็ได้ และดุลพินิจในการที่จะกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนสิทธิดังกล่าว โดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักกับมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกปกปิด หรือทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่า หากแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว อาจเป็นมูลเหตุที่นำไปสู่การไต่สวนกรณีร้ายแรงผิดปกติดได้ เช่นเดียวกับการณสิทธิเลือกตั้งที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะเพิกถอนหรือไม่ก็ได้ โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 114 ในวรรคท้าย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอให้แก้ไขกฎหมายโดยยกเลิกบทบัญญัติที่ให้ลงโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ในความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อให้การนำมาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองมาใช้มีความเหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนี้

1. ยกเลิกความในมาตรา 235 วรรคท้าย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติให้นำโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิตมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับกรณีใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

2. ยกเลิกความในมาตรา 114 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้นำโทษเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองตลอดชีวิต ในส่วนที่ว่าด้วยการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย มาตรา 81 มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

และแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 114 ในวรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 114 ...

ในกรณีที่ศาลรับคำร้องไว้พิจารณาตาม (1) หรือ (2) แล้ว ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และศาลจะเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและหรือสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน.....ปี ด้วยหรือไม่ด้วยก็ได้

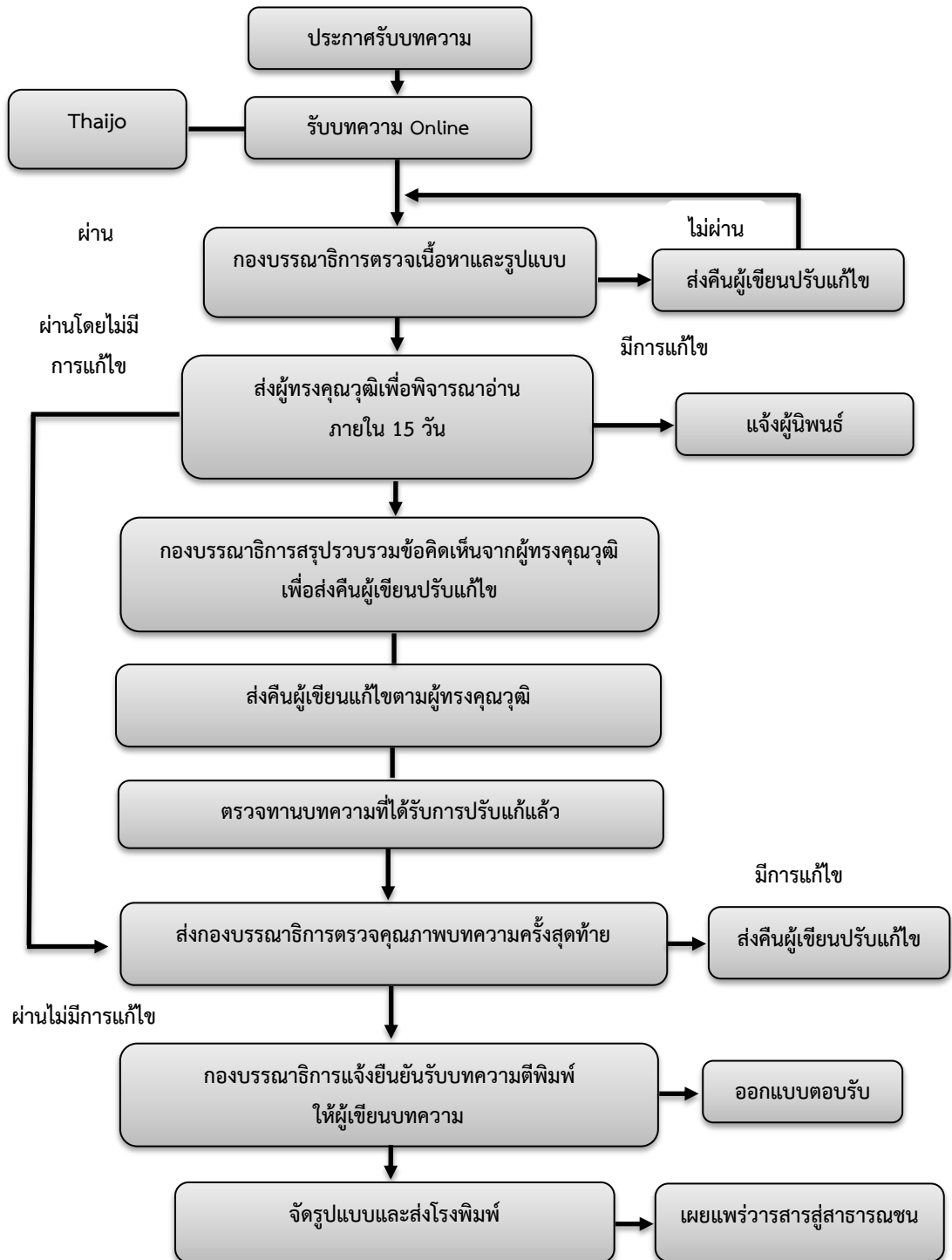
ผู้ใดอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เฉพาะในระหว่างที่ถูกเพิกถอนสิทธิ”

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ นิลพันธ์. (2562). ยกเลิกโทษจำคุก: ศึกษากรณีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ณรรักษ์ ศิวะกุล. (2562). มาตรการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองกับโทษอาญา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์. (2561). *ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรยุทธ สมตน. (2555). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2563). *กฎหมายอาญาชั้นสูง. (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา.* กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปัญญา ถนอมรอด. (2550). *ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน คำวินิจฉัยที่ 3-5/2550 เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้คำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 33 ก หน้า 165-167 (13 กรกฎาคม 2550).*
- ไผ่กรุง เทียนดำ. (2564). การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต: ศึกษากรณีทรัพย์สินจากการยืม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก หน้า 1 (21 กรกฎาคม 2561).*
- ภัทรวรรณ อุซุงพจน์มร และอารีรัตน์ โกสสิทธิ. (2557). ศาลปกครองกับการตรวจสอบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักความได้สัดส่วน. ใน *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.*

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (6 เมษายน 2560).
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2543). เงื่อนไขการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน 'มาตร' ในการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย. *วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 30(2), 184-194.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม). ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรรณียา อิงค์สาธิต และคณะ. (2566). *มาตรการจำกัดสิทธิทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 81*. เรียกใช้เมื่อ 18 กันยายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/rMFAj>.
- วรวิทย์ สุขบุญ. (2558). คณะกรรมการ ป.ป.ช. กับการตรวจสอบทรัพย์สินแบบภาพนิ่ง (NACC and End-of-Period Asset Investigation). *วารสารวิชาการ ป.ป.ช.*, 8(1), 24-28.
- สำนักกฎหมาย. (2562). *รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561*. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2544). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารศึกษิตาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย

1.1 บทความวิชาการ ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล

1.2 บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

2. การจัดเตรียมบทความ

วารสารศึกษิตาลัย ได้กำหนดการเตรียมต้นฉบับไว้ ดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 12 – 14 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขอบบน 3.81 ซม. ขอบล่าง 2.54 ซม. ขอบซ้าย 2.54 ซม. ขอบขวา 1.5 ซม. กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และ E-mail พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
- 8) ส่งบทความต้นฉบับที่ E-mail : Sjmcunk@gmail.com

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด และสั้น
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 5) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 6) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัย หรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูล คำแนะนำแนวทาง หรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น
- 7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อเรื่องเท่านั้น ใช้การอ้างอิงแบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

3. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่ม ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน และปีที่พิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอวิชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ฯลฯ ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ มีได้ด้วยประการ ฉะนี้” (ส.น. 16/35/75) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมภาร พรหมทา, 2555)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2550)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโละคณะ, 2558)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. //สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาทวี มหาปัญญา. (2557). *ดุสิตภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง// (เลขหน้าที่อ้าง).//
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). พระพุทธศาสนากับงานสุขภาพจิต. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
(บรรณาธิการ). *พระพุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก*. (หน้า 3-20).
กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่
ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). พระวัคกลีในคัมภีร์บาลี : จุดเชื่อมโยงที่ยังไม่พบ. *วารสารบัณฑิตศึกษา
ปริทรรศน์*, 10(2), 25-44.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปรีชา พิณทอง. (2532). คละ้า. ใน *สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ*, (หน้า 173). อุบลราชธานี :
ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เปรียญ 10. (22 พฤษภาคม 2562). เหลียวหลังแลหน้ามหาจุฬาฯ ทางเลือกสำหรับคนชนบท. *เดลินิวส์*, น. 5.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาประหยัด ปญญาโร (สุนนท์). (2542). จริยธรรมในลำกลอน. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีกฤษณา รักษาโฉมและคณะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม”. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา. (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). *สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา* (4). เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2562 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_193297

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของ โครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). จาริกบุญ-จาริกธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

ประพันธ์ ศุภสร. (2554). อัมมสันตติ: วิธีการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาของพระนาคเสน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 7(1), 54-61.

สมภาร พรหมทา. (2534). อดีตตักกบัณฑิตในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา พิณทอง. (2532). คอลัมน์. ใน สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ, (หน้า 173). อุบลราชธานี: ด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุทยานแห่งชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก <https://is.gd/zOr2aQ>

Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

4. เจื่อนไขของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารปัญญาปณิธาน หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับลิงก์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้สนับสนุนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า) (16 pt)

1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือ แนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18pt)

(16pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กะทัดรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง : (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความ วิชาการ

ชื่อบทความ(ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ(อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ(ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้สนับสนุนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด(อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) อ้างอิงแบบ APA

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

.....(16 pt).....

.....

แบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศึกษิตาลัย
วัดศรีสมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

1. ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาไทย).....

ชื่อ-ฉายา-นามสกุลของผู้นิพนธ์บทความ

(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง :

() อาจารย์ มหาวิทยาลัย.....() บุคคลทั่วไป

() นิสิต/นักศึกษา มหาวิทยาลัย.....

ระดับ ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

ประเภทบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () อื่น

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

2. สถานที่ติดต่อผู้นิพนธ์บทความ

ที่อยู่ติดต่อสะดวกที่สุด.....

.....โทรศัพท์.....E-mail.....

เมื่อคณะกรรมการของวารสารพิจารณาแล้ว มีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดียอมรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าว และข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารศึกษิตาลัย ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบฟอร์มไปที่ สำนักงานวารสารศึกษิตาลัย วัดศรีสมังคล์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย หรือที่ E-mail: Sjmckunk@gmail.com